



**תמצית**  
**מסכת עירובין**



# תמצית מסכת עירובין

סיכום של דברי הגמ' , בצורה מסודרת וברורה,  
מועיל לחזרה ולבהירות הסוגיות.

תמוז התשע"ה  
מודיעין עילית

ניתן להשיג חוברות "תמצית" גם על מסכתות-  
ברכות, מסכתות סדר מועד, יבמות כתובות נדרים ונדה.  
וכן תמצית המקרא, ותמצית נ"ך (חלקי).  
ותמצית ספרי מוסר (שערי תשובה, מסילת ישרים, נפש החיים, וחזו"א אמו"ב).  
נקודות מכירה בירושלים, בני ברק, ומודיעין עילית. לפרטים 0527692282

מידי חודש יו"ל חוברות סיכום על הגמ' הנלמדת לפי סדר הדף היומי,  
ועל משנה ברורה לפי סדר מבחני "דרשו", ניתן לקבל חוברות אלו  
בדואר (תמורת דמי משלוח) או במייל  
tamtzissas@gmail.com

בחסות "דפוס איכות" המרכז להדפסת חוברות  
וקונטרסים. משלוחים לכל רחבי הארץ.

1599-529100

כל הזכויות שמורות

נכתב לפום ריהטא בסדר לימוד דף היומי

הערות ותיקונים יתקבלו בברכה

לפרטים- 0527692282

## מכתב מת"ח אחד:

תמוז תשע"ה

### חיזוק לידיעת גמרא בע"פ

יקירי...

הנה הגרי"ס, אור ישראל מסלנט, בספר אור ישראל, מאמר כ"ז, כתב מאמר נפלא אשר כל בן תורה, החפץ לעלות במעלות התורה והיראה, חייב ללמדו, כי ממנו נקח לעבוד את ד'.

בו מבואר, כי חובת כל איש מישראל, ללמוד תורה, ולדעת התורה. שני חיובים שונים, אשר כל חיוב הוא חיוב לעצמו, ושני החובות הללו מתחברים כאחד, לעשות רצון אבינו שבשמים.

והגרי"ס מבאר בהרחבה, כיצד יקיים האדם חובות אלו באופן הטוב ביותר, ואנו נעיין רק בשרש דבריו...

וזה לשונו שם -

הנה במצוות תלמוד תורה, יש בזה שני ענינים, א' לימוד התורה, ב' ידיעות התורה. מצות לימוד התורה, הוא מן הכתוב והגית בו יומם ולילה, וכמש"כ הרמב"ם, והטור, וש"ע, בריש ה' תלמוד תורה וז"ל, כל אדם מישראל חייב בת"ת כו', שנאמר והגית בו יומם ולילה, ע"ש.

והנה למצוה זו של לימוד התורה, כל מה שלומד מקיים המ"ע והגית בו יומם ולילה, הן מקרא, או משנה, גמ' הלכות ואגדות, שכולן נתנו למשה מסיני, וכמו שהאריך בזה בס' נפש החיים שער ד' פ"ו ע"ש, ואף שלא יוכל לפסוק דין מתוך מקרא, או משנה, וכש"כ מן אגדה, בכ"ז יוצא ידי מצות לימוד התורה.

עכ"ל הצריך לענייננו,

ומאריך שם מאד בדברים נפלאים, כיצד יקיים האדם שני חיובים אלו, הידיעה והלימוד, בדברים נפלאים.

והנה ראוי לכל בן תורה, העוסק בתורה בעיון הראוי, בשמיעת שיעורים, ובעמל ההבנה, לשים עיניו ולבו, גם על ידיעה רחבה בידיעת הש"ס כפשוטו. תחילה ידיעת המסכתות הנלמדות בישיבה, ואח"כ שאר המסכתות, וידיעה היינו ידיעה ברורה, כמעט כלשון הגמרא.

והנה ידיעה זו אינה נקנית בהבטה בעלמא, אלא בשינון פעמים רבות, כמבואר בגמרא, "תנא מיניה ארבעין זמנין..." או כמבואר בגמרא, "אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד".

ואם יאמר האומר, הרי אנו זקוקים לזמן רב להעמיק בסברה, להעמיק בהתבוננות בדברי ראשי הישיבה, בודאי אמת, נכון הדבר, כי יש לעמול עמל רב, בהתבוננות, ובדבוק חברים, ובבקשה מהראש ישיבה, והרמ"ם, לבאר את עומק הדברים, ולהעמיד הדברים על מכונם.

אבל יש צורך לקבוע זמן, לשינון הגמרא פעמים רבות, כי ידיעת הגמרא, המשא ומתן בגמרא, ושינון לשון הגמרא, הוא הכרח נוסף, חובה רבה עד מאד. ויש מקום בראש, לקיים שני חובות אלו, כמבואר בדברי הגרי"ס הנ"ל, כי חובת האדם לדעת הגמרא, ולהבין דיני התורה.

וזה לשונו שם,

אולם הגדר השני במצות ת"ת, הוא ידיעות התורה, והוא מה שאמרו חז"ל בקידושין (דף ל), ושנתם שיהיו דברי תורה מחודדים בפ"ך, שאם ישאל לך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו אלא אמור לו מיד, שנאמר אמור לחכמה אחותי את, ואומר קשרם על לוח לבך כו', ואומר חציך שנונים כו', ופרש"י יהיו מחודדים בפ"ך, חזור עליהם ובדוק בעומקם, שאם ישאלך אם לא תצטרך לגמגם כו', אמור לחכמה אחותי את שתהא בקי בה כאחותך שאסורה לך ע"ש.

יסוד המצוה הזאת כולל שני פרטים, א' הידיעה לרכוש לו הבקיאות בכל חלקי התורה, שיהיה תלמודו שגור בפיו, ב' הוא היכולת, להתחכם בתורה לחדד השכל, לשננו ולהישירו, שיוכל לישא וליתן במלחמתה של תורה, ולעקור הרים בפלפולו. ושתי אלה כינו חז"ל, בשם סיני ועוקר הרים.

הנה ביאר לנו הגאון והצדיק הגרי"ס זצ"ל, כי ידיעת התורה, הוא הידיעה בכל חלקי התורה... וההבנה להבין גדרי הדברים.

א"כ מבואר יוצא מפי הגאון, כי שני אלו יהיו לנגד הלומד תמיד, לדעת ולהבין, והנה תחילת הידיעה הוא הגמרא, כי הוא שרש ויסוד תורה שבע"פ, כי הוא ביאור המשניות, שהם הם ראשית העיקר התורה שבע"פ.

ועל זה בא חובת ההבנה, לידע ולהבין, את ישרות חיובי התורה.

ודע יקירי,

כי ההרגל בשינון דברי הגמרא, יש בו תועלת לכמה נושאים. א. לידיעת הגמרא, כי ידיעת הגמרא נקנה בחזרה ושינון. ב. הרגיל בחזרה ושינון, מרבה במצות לימוד התורה.

ג. יש לדעת ברור, כי המרבה בשינון הגמרא, מרבה בהבנת התורה, כי הבנת התורה הוא הבנת דברי האחרונים, המבארים דברי הראשונים, המבארים דברי הפוסקים, המבארים דברי הגמרא, שהוא תורה שבע"פ, בו מבואר התורה שבכתב, מאמר הבורא בקיום המצוות.

ואם יאמר לך אדם, שהלומד הרבה גמרא, נעשה שטחי, אמור לו כי מדברי היצר הוא, כי ריבוי הגמרא אינו מרחיק מהבנת התורה, אלא מקרב... כי הבנת התורה אינו הבנת השכל החיצוני, אלא הבנת השכל, אשר קבל את ההבנה מלימוד התורה, ועל כן כל לימוד גמרא מחזק את ההבנה...

ואם ירפה אותך היצר בטענה, כי אין לך כח הזכרון, ולא יעלה בידך לזכור דברי הגמרא, אל תשמע לו, כי כל אדם יש לו כח הזכרון לזכור את אשר חפץ לזכור...

**אם תבקשנה כפסך.** (משלי ב, ד).

בקשת הכסף הוא ההכרה, כי הם חיי האדם. חייב האדם לדעת, כי ללא ידיעת התורה, אין לו חיים כלל. חייב האדם לדעת, כי ללא ההבנה בתורה, ידיעתו בתורה ידיעה קלושה היא. חייב האדם לדעת, כי הבנה ללא ידיעה, הבנה קלושה היא...

## וְכַמְטוּמוֹנִים תַּחֲפֹשְׁנָה. (שם)

בחיפוש המטמונים לוקח זמן ממושך עד גילוי המטמונים, ויש אשר עמלים זמן ממושך, ורק אחר זמן רב רואים התחלה של מטמון, אבל אחר המשך הזמן מתגלה המטמון, והוא שלל רב...

בין בידיעת התורה, ובין בהבנת התורה, לא ניכר הפירות, רק אחרי זמן ממושך.

המתמיד בעבודה, ובצורה הראויה, היינו עמל בהבנה, מתוך שמיעת דברי רבותינו ראשי הישיבה, והרמ"ם, והעמל בספרי האחרונים, והראשונים, הוא יזכה להבנת התורה.

העמל בידיעת התורה, בחזרה ושינון פעמים רבות, ואף שאינו רואה לפניו את כח זכרונו, ואף שאינו רואה את בהירות הסוגיות - כי מה שאינו מבורר בפעם הראשונה, יבואר ויבורר בהמשך - יראה בהמשך, את המטמונים היוצאים מתוך ריבוי החזרות, ויצרפו מטמוני הידיעה, למטמוני ההבנה.

והנה אמרו חז"ל "דברי תורה קשה לקנותם ככלי כסף, ונוח לאבדם ככלי זכוכית" (חגיגה ט"ו), על כן יש להכיר, כי העבודה הזאת עבודת האדם לכל חיי העוה"ז, והוא ההכנה הראויה לחיי העוה"ב.

"כי הם חיינו ואורך ימינו ובהם נהגה יומם ולילה"...



אמלתראות, אמנם מודה רב שיש תנא שאינו לומד מפתחו של אולם, ולשיטתו אמלתרא מהני.

הא דמהני אמלתרא טעמא משום דקורה הצריכו רבנן להכירא ובאמלתרא יש הכר אף למעלה מכ', וכמו שמצינו בסוכה שהפסול בגבוהה מכ' הוא משום דלא שלטה ביה עינא, הגמ' מביאה צריכותא למה הביאו את מחלוקת ר"י ורבנן גם במבוי וגם בסוכה אע"פ שנחלקו בשניהם אם שלטה ביה עינא.

**מקצת בתוך כ' ומקצת למלעלה מכ' -** לרבה במבוי כשר ובסוכה פסול, החילוק ביניהם משום דמבוי דרבים מדכרי אהדדי משא"כ סוכה דליחיד, או דמבוי דרבנן לא אחמרו רבנן, רב אדא בר מתנא אמר בשם רבה איפכא במבוי פסול ובסוכה כשר, טעם החילוק דסוכה דליחיד רמיא אנפשיה ומיזכר משא"כ מבוי דלרבים, או דמבוי דרבנן בעי חיזוק משא"כ סוכה דאורייתא, רבה בר רב עולא אמר שניהם פסולים, ורבה מכשר בשניהם.

### גודל האמה

**ג:** **אמת מבוי** אמה בת ה' טפחים, לענין גובה מבוי כ' אמה, ופסול מבוי שנפרץ אחד מכתליו י' אמות, אבל שיעור גודל המבוי שהוא לקולא אם שיעורו ד' אמות (ולא ד' טפחים) שיעורו באמה בת ו' טפחים.

**אמת סוכה** אמה בת ה' טפחים, לענין גובה סוכה כ' אמה, ודופן עקומה ד' אמות, ולרבי ששיעור הכשר סוכה הוא ד' אמות (ולא ז' טפחים) שהוא לקולא משערים באמה בת ו' טפחים.

**אמת כלאים -** אמה בת ו' טפחים, לענין קרחת הכרם ששיעורה כ"ד אמות לבית שמאי, ולבית הלל ט"ז אמות, שאז מותר לזרוע שם כשמרחיק כדי עבודת הכרם, ולענין מחול הכרם בית הכרם לגדר ששיעורו י"ב אמות ואז מותר לזרוע כשמרחיק כדי עבודת הכרם, כרם הנטוע בצפיפות ואין בין שורה לשורה ד' אמות לר"ש אינו כרם (אבל לרבנן הוא כרם), שיעור זה הוא לקולא ובזה משערים באמה של ה' טפחים, ע"כ ביאור שיטת אב"י וכרשב"ג, אבל ת"ק דאמר כל

## מסכת עירובין:

### מבוי:

#### טלטול במבוי

**ב:** אסור לטלטל במבוי שפתחו גבוה מכ' אמה או רחב מ"י אמות, וצריך למעט את גודל הפתח כדי להתירו בטלטול, אמנם אם יש צורת הפתח מותר לטלטל במבוי אע"פ שפתחו רחב מ"י אמות, שיטת רבי יהודה שמותר לטלטל במבוי אע"פ שפתחו גבוה מכ'.

**מקור שיעור פתח -** לרב נחלקו ר"י וחכמים בכוננת הפסוק ושחטו "פתח" אוהל מועד, לחכמים הכונה לפתחו של אולם שהיה גבוה כ' ורחבו י', ולר"י הכונה לפתחו של אולם שהיה גבוה מ' ורחב כ', ואב"א רבי יהודה דריש אל פתח אולם הבית, שפתח האולם נקרא פתח, וחכמים מפרשים שהכונה לפתח הבית הפתוח לאולם, ואע"פ שאירי במשכן מ"מ מקדש איקרי משכן דכתיב ונתתי את משכני בתוכם, (ומשכן איקרי מקדש דכתיב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם).

**ב:** ר"י חולק בברייתא וסובר שגם אם הפתח רחב מ"י אמות א"צ למעט.

הגמ' חוזרת מהביאור בדברי ר"י ומבארת שר"י לומד מפתח מלכים שהוא גבוה ורחב הרבה, ועל כן אפי' יותר ממ' אמה א"צ למעט.

הא דלרבנן א"צ דלתות למבוי כמו שהיה בהיכל, מפני שלא היו הדלתות בהיכל אלא לצניעות.

**ג:** **אמלתרא -** י"מ קיני, וי"מ פסקי דארזא וכ"ש קיני, לרב כיון דילפינן מפתחו של אולם אע"פ שיש לו צורת הפתח צריך למעט, שהרי לפתח האולם היה צורת הפתח, וכן לא מהני ליה אמלתרא שהרי לפתח האולם היו ה'

בעיני הכר של מטה כהכר של מעלה וסגי בטפח או לא אמרינן, או שנחלקו אם הצריכו רבנן ד' כדי שלא יבוא לפחות מטפח או לא.

**היה גבוה פחות מ' טפחים וחקק בו להשלימו ל' -** וחוקק עד שיש בו י', שיעור רוחק החקיקה לרב יוסף ד' טפחים ולאביי ד' אמות.

**מבוי שנפרץ מצידו** אם יש כותל ד' טפחים בין הפירצה לפתח המבוי מותר אפי' אם היתה הפירצה עד י' אמות, (ולקמן ו. אוקמה לרב הונא בדאיכא גידודי) אבל אם אין כותל ד' טפחים אין מותר אלא בפירצה עד ג' טפחים, דין זה הוא גם לאביי שמצריך בתחילת מבוי ד' אמות, דכאן שכבר הוכשר המבוי סגי בד' טפחים.

**אין מבוי ניתר בלחי וקורה עד שיהיו בתים וחצרות פתוחים לתוכו -** ומשכחת לה אף במבוי בשיעור ד' טפחים כרב יוסף ויהיה ארכו של המבוי יתר על רחבו כשהחצרות פתוחות בקרן זוית.

**ה: לחי הבולט מדופני המבוי** יותר מד' אמות צריך לחי אחר להתיירו, לרב פפא יעמיד את הלחי בצד השני של פתח המבוי, לרב הונא בריה דרבי יהושע אף באותו הצד כשר אם הגביהו או הנמיכו מהלחי הראשון, היה הפתח פחות מח' אמות והיה בו לחי ד' אמות, א"צ לחי אחר וניתר במה שהעומד מרובה על הפרוץ ק"ו מחצר, ודווקא למ"ד מבוי פרצתו בי' אבל אם מבוי פרצתו בד' איכא למיפרך, לרב אשי אפי' ביותר מח' א"צ לחי אחר להתירו שאם הפרוץ מרובה חשוב לחי אף שיש בו ד', ואם העומד והפרוץ שווים ספק דדבריהם מותר.

**ו. מבוי שנפרץ** בצידו או בראשו עד עשר אמות אין הפירצה אוסרת לטלטל במבוי, ואם נפרץ בראשו בקרן זוית אפי' ד' טפחים אוסרת, דבקרן זוית אין דרך לעשות פתח, זוהי שיטת רב אבל לרב הונא אפי' בצידו אוסרת בד"ט.

**מבוי עקום -** לרב דינו כמפולש וצריך צורת הפתח מכאן ולחי או קורה מכאן וצורת הפתח בעקמימותו, ולשמאל דינו בסתום ויעשה לחי מכאן ולחי מכאן, וי"א שצריך גם לחי בעקמימותו, ואם רוחב המבוי

אמות שאמרו חכמים באמה בת ו' ובלבד שלא יהיו מכוונות סובר כשיטת רבא כדלהלן.

**שיטת רבא -** שכל האמות שם של ו' טפחים, אלא שכל מקום שהוזכר לעיל אמה בת ה' טפחים משערים באמה מצומצמת, ולא באמה שוחקת, ולרבא רשב"ג לא חולק וסובר אמה בת חמשה, אלא בא לומר שאמת כלאים היא אמה שוחקת.

**ז. אמת היסוד ואמת הסובב** הם אמה בת ה' טפחים.

### שיעורין חציצין ומחיצין הלכה למשה מסיני

**מקור גודל שיעורי התורה** הוא מהלכה למשה מסיני, והא דכתיב ארץ חיטה ושעורה ואמר רב חנן שכל הפסוק הוא לשיעורים הלכתא נינהו ואסמכניהו רבנן אקראי.

**ז: חציצה בטבילה -** עיקר דין חציצה הוא מדאורייתא דכתיב "ורחץ את כל בשרו במים", וכן ילפינן שמי מקוה כשרים, ושיעור המים הוא שכל גופו עולה בהם ושיעור חכמים שזה מ' סאה, וכן ילפינן שחציצה בשיער ג"כ חוצצת (שערה אחת קשורה חוצצת שלש אינם חוצצות שתיים איני יודע), ואמרו רבנן דבר תורה אינו חוצץ אלא רובו המקפיד ורבנן גזרו רובו שאינו מקפיד ומיעוטו המקפיד, ולא גזרו במיעוטו שאינו מקפיד משום שזה גזירה לגזירה.

**מחיצות -** שיעור גובה מחיצה הוא י' טפחים, למ"ד אמות כלי המשכן הם ה' טפחים דין זה הוא מהלכה למשה מסיני, ולמ"ד שגם אמות הכלים היו של ו' טפחים ילפינן שיעור מחיצה מהארון שהיה גובהו אמה וחצי שהם ט' טפחים, וביחד עם עובי הכפורת הוא י' טפחים, ולדבריו אתאי הלכתא לגוד וללבוד ולדופן עקומה.

### המשך דין טלטול במבוי

**ה. הרחב מעשר אמות ימעט -** רחבו של המיעוט לרב יוסף טפח ולאביי ד' טפחים, וסברי דמותר להשתמש תחת הקורה, רב יוסף סבר קורה משום הכר וסגי בטפח, ואביי סבר קורה משום מחיצה וצריך רחבה ד', או שנחלקו אם

ובמבוי, ובמבוי הכלה לרחבה איירי שעירבו בני חצר עם בני מבוי.

**ת.** לרב יוסף דווקא כשהמבוי כלה לאמצע הרחבה מותר, אבל אם כלה לאחד מצדי הרחבה אסור, לרבה גם בכלה לאמצע הרחבה דווקא כשאין פירצת המבוי **מכוונת כנגד הפירצה לרה"ר** אבל במכוונות אסור, ודווקא בנפרצה **לרחבה דרבים** אבל לרחבה דיחיד אסור.

מעשה במבוי אחד **שצידו אחד כלה לים וצידו אחד לאשפה** רבי לא הורה בו לא התר ולא איסור שמא תינטל האשפה או יעלה הים שירטון, לל"ק חכמים אסרו מטעם זה לטלטל שם והלכה כדבריהם, לל"ב חכמים התירו ואין הלכה כדבריהם.

**אשפה** ברה"ר גבוהה עשרה חלון שעל גבה זורקין לה בשבת, ואיירי באשפה דרבים שאין חוששים שמא תינטל אבל בדיחיד אסור.

**מבוי שמגיע לים** מרימר הניח שם רשת למחיצה שמא יעלה הים שירטון.

**מבוי עקום** שלא שמו לחי בצידו השני, לררב צריך צורת הפתח בעקמימותו ואז מותר לטלטל עד שם, לשמואל צריך להניח שם לחי, ודווקא לחי מעליא אבל מחצלת מגולגלת מועילה כלחי רק אם נעץ בה סיכתא.

**חצר קטנה שנפרצה לגדולה** הגדולה מותרת בטלטול והקטנה אסורה.

**חצר שהרבים נכנסים לה** ויוצאים ברוח השניה הרי היא כרה"ר לענין טומאה, וכרה"י לענין שאסור לזרוק מרה"ר לשם ולהתיר טלטול בתוכה, ואפי' הפתחים אחד כנגד השני.

**ח: מבוי העשוי כנדל-** לאביי יעשה צורת הפתח לפתח הגדול ולשאר הפתחים יעשה לחי או קורה, לרבא צריך לעשות לכל המבואות הקטנים צורת הפתח במקום חיבורם למבוי, ובצד השני עושה לחי או קורה.

**מבוי שצידו אחד קצר והשני ארוך** אם הבליטה היא פחות מד' אמות יניח את הקורה באלכסון, אבל יותר מד' אמות יניח כנגד המקום

במקום עקמימותו יותר מי' מודה שמואל שדינו כמפולש, בגמ' ח: מבואר שגם בעירו של שמואל חששו לשיטת רב.

**ו: עירוב רה"ר-** אין מערבים רה"ר אלא בדלתות שנעלות בלילה.

**עירוב מבואות המפולשים-** לת"ק עושה צורת הפתח מכאן ולחי או קורה מכאן, לחנניה נחלקו בזה ב"ש וב"ה, לב"ש עושה דלתות משני הצדדים וכשהוא יוצא ונכנס נועל, ולב"ה עושה דלת מכאן ולחי או קורה מכאן, לרב הלכה כת"ק לשמואל הלכה כחנניה, לרב הונא רב אמר הלכה ואין מורין כן ולרב אדא בר אהבה הלכה ומורין כן, לב"ה א"צ לנעול הדלת ומ"מ בעינן שתהיה ראויה לינעל, ובגמ' לקמן ז. מבואר דדווקא כשהמבוי מפולש בשני צידיו לסרטיא או פלטיא, אבל אם מפולש בצד אחד לבקעה עושה צורת הפתח מכאן ולחי או קורה מכאן.

**ההלכה במחלוקות ב"ש וב"ה-** קודם שיצאה בת קול ואמרה הלכה כב"ה (וכן לרבי יהושע שאין משגיחין בבת קול), הרוצה יכול לנהוג או כב"ש או כב"ה אבל ינהג לקולא ולחומרא, ואם ינהג כשניהם לקולא נקרא רשע, ואם ינהג כשניהם לחומרא נקרא "כסיל בחושך הולך", אבל אם אין החומרות סותרות לא נקרא כסיל, וכן בשאר מחלוקות כעין מחלוקות ב"ש וב"ה, לאחר הבת קול אין לעשות אלא כבית הלל.

**ז. השדרה והגולגולת שחסרו** אינם מטמאים באוהל, שיעור החסרון לב"ש בשדרה שתי חוליות ובגולגולת כמלוא מקדה, ולב"ה בשדרה חוליה אחת ובגולגולת כדי שינטל מן החי וימות, וכן לענין טריפה, מחלוקות אלו תלויות זה בזה והמיקל בשניהם נקרא רשע והמחמיר בשניהם נקרא כסיל.

ר"ע עישר אתרוג שליקט בא' שבט שני מעשרות משום דמספקא ליה אם ר"ה בא' או בט"ו.

**ז: מבוי הכלה לרחבה** אין המבוי צריך תיקון בצד הפתוח לרחבה, לרב **מבוי שנפרץ במלואו לחצר** והחצר פתוחה לרה"ר החצר מותרת בטלטול והמבוי אסור, אין סתירה בין דברי רב הללו לדין מבוי הכלה לרחבה, דאיירי בחצר שלא עירבו, אבל אם עירבו מותר לטלטל בחצר

למ"ד לחי הנראה מבחוץ ושווה מפנים נדון משום לחי מותרת אף הקטנה שהרי יש לה לחי, ואיירי בכותלי החצר הקטנה נכנסים בתוך הגדולה באופן שלא אומרים לבד.

**י. לחי המושך עם דפנו של מבוי** - שמבפנים נראה כמאריך את דופן המבוי ומבחוץ נראה כלחי אם הלחי פחות מד' אמות הוי לחי ומותר להשתמש במבוי עד חודו הפנימי של הלחי, ואם הלחי יותר מד' הרי הוא כהמשך הכותל ואינו לחי.

**פתח מבוי הרחב מי' אמות** ימעט, ר"י אומר אינו צריך, רב אחאי רצה לומר שעד י"ג ושליש אינו צריך למעט ולמד מפסי ביראות, והגמ' דוחה שאינו דומה לשם ואף יותר מזה לר"י א"צ למעט.

**י: מבוי שהוא רחב כ' אמה** - י"א שנועץ קנה באמצעיתו, וי"א דלא מהני אלא עושה פס גבוה י' וארכו ד' אמות ומעמידו לאורכו של מבוי, או שירחיק שתי אמות ויעשה פס וימעט הפתח מי' אמות, ולא מהני שיעשה פס אמה ומחצה וירחיק ב' אמות ויעשה פס אמה ומחצה או משום דעמוד מרובה על הפרוץ מב' רוחות לא הוי עומד, או משום דאתא אירא דשני צדדים ומבטל ליה, ועל כן לא יעשה פס אמה וירחיק אמה ועוד פס אמה וירחיק וכו', ויכול להרחיק אמה ולעשות פס אמה ומחצה וכו' אלא דכולי האי לא אטרחהו רבנן.

**פרוץ כעומד** - רב דימי ורבין נחלקו בזה גבי צירוף עור עסלא וחלל שלו לצרפם יחדיו לטפח לענין אוהל המת.

**י"א** הגמ' מסתפקת אי מהני אמלתרא להכשיר מבוי רחב מי'.

### כמה כללים בהתר צורת הפתח

צורת הפתח מהני אף למבוי הגבוה למעלה מכ' וא"צ למעט גבהו.

**צורת הפתח לפתח הרחב מי'** - לרב לא מהני, לריו"ח בן נורי לענין כלאים אם הניח את הקורה על גבי העמודים שבצדדים מהני אף ביותר מי', ואם הניח מן הצד לא מהני ביותר מי', ולענין

הקצר, ולרבא גם בפחות מד"א יניח כנגד הקצר, לרב כהנא אם האלכסון הוא יותר מי' יניח כנגד הקצר.

**להשתמש תחת הקורה** - רב ורבי חייא וריו"ח מתירים, שמואל ורבי שמעון ברבי וריש לקיש אוסרים, הגמ' מבארת במה נחלקו.

**קורה מחוץ למבוי התלויה ע"ג יתדות** - לרב חסדא למתירים להשתמש תחת הקורה כאן אסור ולאוסרים מותר, ולרבא לכ"ע אסור כיון שאין הקורה במבוי.

**ט. היתה קורתו משוכה או תלויה** - כשר עד ג' טפחים ולרשב"ג עד ד' טפחים, י"מ משוכה מצד אחד ותלויה משני צדדים וקמ"ל שאומרים לבד משתי רוחות, ורב אשי מפרש שהניח יתדות בראש המבוי לכיוון מעלה ומתעקמות זו מול זו ואין בגובהם ועקימתם ג' וקמ"ל דארינן לבד וחיבטו.

**טלטול בין הלחיים** - לריו"ח ואביי אסור לטלטל שם ולרבא בפתוח לרה"ר מותר, אבל בפתוח לכרמלית אסור דמצא מין את מינו וניעור.

**טלטול תוך הפתח** - תוך הפתח צריך לחי אחר להתירו, לרבא דווקא כשהפתח פתוח לכרמלית וכו"ל, אבל אם פתוח לרה"ר מותר.

**מבוי שרצפו בלחיים** - וביניהם פחות מד' לרשב"ג שאומרים לבד עד ד' מותר לטלטל בין הלחיים עד חודו הפנימי של הלחי הפנימי, ולרבנן שאומרים לבד רק בג' מותר עד חודו הפנימי של הלחי החיצון, לרבא איירי בפתוח לכרמלית, לרב אשי איירי שרצפו בלחיים במשך ד' אמות שלרשב"ג שאומרים לבד הרי בין הלחיים זה כמבוי נוסף וצריך לחי להתירו, ולרבנן שלא אומרים לבד אין כאן מבוי נוסף.

**לחי הנראה מבחוץ ושווה מבפנים** - י"א שנדון כלחי וכן הלכה, וי"א שאינו נדון כלחי.

**לחי הנראה מבפנים ושווה מבחוץ** - נדון משום לחי.

**חצר גדולה שנפרצה לקטנה** - הגדולה מותרת והקטנה אסורה מפני שהיא כפתחה של גדולה,

**לשון ים הנכנס לחצר** - אין ממלאים ממנו מים בשבת א"כ עשו לו מחיצה גבוהה י', ואם הפרצה פחותה מ' אמות א"צ, ואיירי באית ליה גידודי שנשאר מהגדר שנפרצה גובה י' אלא שהמים כיסוה ועל כן מותר לטלטל בחצר.

**י"ב:** חצרות של רבים ומבואות שאינם מפולשים בין עירבו בין לא עירבו הזורק לתוכם חייב, דאין השיתוף עושה את המקום לרה"י.

**מבוי מפולש שאינו ראוי לשיתוף** אם הכשירו בלחי הזורק לתוכו חייב דיש כאן ג' מחיצות, ואם הכשירו בקורה פטור, דלחי משום מחיצה וקורה משום הכר, ולרבא אף לחי משום הכר ועל כן אין הלחי נדון כמחיצה, ואם יש לו ב' מחיצות וניתר בלחי וקורה הזורק לתוכו פטור, אמנם לשטת רבי יהודה ששתי מחיצות הוי רה"י דאורייתא חייב.

**מבוי מרובע** - אינו ניתר בלחי משהו, ואינו ניתר בקורה טפת, דהוי כחצר דאינה ניתרת בלחי וקורה אלא בפס ד', דפסי חצר צריכים רוחב ד', ואם ארכה יתר על רחבה אפי' משהו ניתרת בלחי וקורה כשאר מבוי, וא"צ שיהא ארכה פי שניים מרחבה, עגולה כמרובעת.

**י"ג.** הטלת קנקנתום לתוך הדיו - אמר ר"מ כשהייתי לומד אצל רבי ישמעאל הייתי מטיל קנקנתום לתוך הדיו ולא אמר לי דבר, וכשבאתי אצל ר"ע אסרה עלי, (וי"א שרבי ישמעאל אסר ור"ע התיר), ר"מ היה אומר לכל מטילים קנקנתום חוץ מפרשת סוטה ואף זו הכתובה בס"ת (כיון שכשרה למחיקת סוטה), ורבי יעקב סבר שרק פרשת סוטה שבמקדש אין מטילים בה קנקנתום לתוך הדיו.

**לשמה בפרשת סוטה** - כתבה לשם אשה אחת י"א שכשרה להשקות בה אחרת וי"א שפסולה, ואין מכאן ראיה אם פרשת סוטה שבס"ת כשרה, די"ל שלשניהם כשרה וי"ל שלשניהם פסולה.

**לשמה בגט** - בגט לכו"ע בעינן כתיבה לשם אותה אשה.

שבת אין ראיה אי מהני ביותר מ' בעל גבה, לריש לקיש מהני בין לשבת ובין לכלאים, ולר"י ב"ר חנינא אינו מתיר אלא בכלאים.

**צורת הפתח בפרוץ מרובה על העומד** - הגמ' מנסה להביא ראיה לדין שאינו מועיל מדין דפנות שרובם פתחים וחלונות מותר ובלבד שיהא עומד מרובה על הפרוץ, והגמ' דוחה דאיירי שם בפתחי שימאי, והיינו שאין המשקוף ישר, וי"א שאין לפתח תקרה.

**צורת הפתח שעשאה מן הצד** לרב חסדא אינו כלום.

וכן צריך לרב חסדא **שתהא בריאה** כדי להעמיד דלת של קשין.

לר"ל צורת הפתח **צריכה הכר ציר**.

צורת הפתח - קנה מכאן וקנה מכאן וקנה על גביהם.

לרב נחמן אין הקנים **צריכים ליגע** ולרב ששת צריכים ליגע, הגמ' מביאה ראיה מברייתא כרב נחמן.

**חיוב פתח ככיפה במזוזה** - אם יש ברגליה י' קודם שמתחיל להתעגל חייבת במזוזה, אם אין ברגליה ג' או שאינה גבוהה י' פטורה, אם יש ברגליה ג' וגבוהה י' ואינה רחבה ד' בעיגול לר"מ חייבת דחוקקים להשלים ולרבנן פטורה דאין חוקקים להשלים.

**י"ב.** הכשר מבוי אם רחבו פחות מד' טפחים א"צ הכשר כלל ומותר לטלטל בו, וי"א שאף בזה נחלקו מבוי רחב מד' אמות עד עשר לב"ש צריך לחי וקורה, ולב"ה או לחי או קורה, ר"א אומר לחיים והגמ' מסתפקת בדבריו אם צריך גם קורה או לא, מד' טפחים ועד ד' אמות לרבי ישמעאל מודים כו"ע שמספיק או לחי או קורה, ולר"ע אף בזה נחלקו.

הגמ' מבארת שאין ראיה מב"ש ומב"ה כמה מחיצות צריך לרה"י דאורייתא.

**פסי חצר שנפרצה למקום האסור לה** - צריכה ב' לחיים וחמורה ממבוי, לריו"ח אם עושה פס צריך שיהיה בו רוחב ד', ואם עושה ב' פסים די במשהו.

**י"ד:** ים שעשה שלמה היה מחזיק ק"נ מקוואות טהרה של מ' סאה, הגמ' מבארת החשבון בזה.

### דיני הלחי

הלחי צריך שיהיה גובהו י' טפחים ורחבו ועוביו כל שהוא ואפי' כחוט הסרבל, ולרבי יוסי צריך שיהיה רחבו ג' טפחים, והלכה כחכמים.

עשה לחי לחצי מבוי מותר לחצי מבוי ולא חוששים שישתמש בכולו.

הגביה הלחי ג"ט או שהרחיקו מן כותל ג"ט לא עשה כלום ולא אמרינן לבד.

(השותה מים לצמא להלכה מברך לפניה שהכל ואחריה בורא נפשות).

**ט"ו:** לחי העומד מאיליו - ולא הזמינוהו ללחי אם לא הזמינוהו כלל לא הוי לחי, ואם הזמינוהו מאתמול אחרי שכבר עמד לאביי הוי לחי דלחי משום מחיצה, ולרבא לא הוי לחי דלחי משום הכר ולא הוי הכר אלא בעשאו לכך.

מחיצה העומדת מאיליה לכו"ע כשרה, כדמוכח שמחיצה מתל ונקע כשרה.

הגמ' מביאה כמה ראיות להתיר מחיצה ולחי העומדים מאליהם ודוחה דאיירי בעשאן לכך ומבארת מאי קמ"ל.

**ט"ו:** בעלי חיים כשרים ללחי ומטמא משום גולל, ולר"מ אין כשרים ללחי ולסוכה ולפסי ביראות ואין מטמאים משום גולל.

**מדיני גט** - לריה"ג אין בעלי חיים כשרים לגט וחכמים כשרים, הגמ' מבארת מחלוקתם בדרשות, אין אשה מתגרשת בכסף, הרי זה גיטך ע"מ שלא תשתי יין לעולם וכדו' אינו גט כיון דאינו כריתות, ואם ל' יום הרי זה כריתות.

**כלי בהמה** כשרים למחיצה אם הם גבוהים י'.

המחיצה צריכה להיות עומד מרובה ושלא תהיה פרצה רחבה מ'.

**ט"ז:** פרוץ כעומד - לרב פפא מותר ולרב הונא בריה דר' יהושע אסור, הגמ' מוכיחה ממתני'

**י"ג:** הגמ' מביאה כמה דברים על גדלותו של ר"מ, ומחריפות סומכוס תלמידו, ומחריפות תלמיד ביבנה.

**מחלוקות ב"ש וב"ה וקביעת ההלכה כב"ה** - ג' שנים נחלקו ב"ש וב"ה, עד שיצאה בת קול ואמרה אלו ואלו דברי אלוקים חיים והלכה כב"ה, והטעם מפני שנוחים ועלובים, ושונים דברי ב"ש ומקדימים אותם לדבריהם, ללמדך שכל המשפיל עצמו הקב"ה מגביהו, וכל המגביה עצמו וכו'.

נח לו לאדם שלא נברא יותר משנברא ועכשיו שנברא יפשפש במעשיו, וי"א ימשמש במעשיו.

### דיני הקורה

**י"ד:** צריכה שתהא רחבה טפח כדי לקבל אריח שרחבו טפח ומחצה, (כל שיש בהקפו ג"ט יש בו רוחב טפח).

צריכה שתהא בריאה כדי לקבל אריח, לר"י אם היא רחבה ד' טפחים א"צ שתהיה בריאה ואף אם היא של קש או עקומה או עגולה כשרה.

מעמיד הקורה לרבה בר רב הונא צריכים להיות חזקים כדי לקבל הקורה, אבל לא אריח, ולרב חסדא כדי לקבל קורה ואריח.

הניח קורה ע"ג כותל ופרס עליה מחיצה והמחיצה גבוהה ג"ט מן הקרקע, קורה אין כאן כיון דמכוסה, ומחיצה אין כאן כיון שהגדיים בוקעים בה.

קורה שאינה נוגעת בכותל בצד אחד או ב' קורות שאין נוגעות זו בזו, אם המרחק פחות מג' כשרה, ולרשב"ג עד ד' כשרה.

ב' קורות סמוכות ורק ביחד יכולות לקבל אריח אם מקבלות אריח לרחבו כשרות, ולרשב"ג אם יכול להשכיב על שניהם אריח לארכו כשרות.

אחת למעלה ואחת למטה - לרבי יוסי בר"י כשרות אם שתי הקורות בין י' טפחים לכ' אמה, (לר"י אביו אף למעלה מכ' כשרה).

היתה הקורה עקומה ועקמימותה מחוץ למבוי, רואים מקום העקמימות כאילו אין שם קורה ובפחות מג' כשרה, ואין חוששים שאתי לאמשוכי אחריה מחוץ למבוי.



משתמשים בחמש אסורים בהכל, יחיד בישוב לת"ק אסור ולחכמים מותר.

**י"ז.** שיירא של ג' ומת אחד מהם או שהיו ב' ונתוספו עליהם בשבת- לרב הונא שבת גורמת (וכן עירב דרך הפתח או החלון ונסתם הואיל והותרה הותרה), ולרב יצחק דיורים גורמים, הגמ' מבארת שאין מחלוקתם שייכת למחלוקת בענין חצר או בית שנפרצו מב' רוחות בשבת שלר"י מותרים לשבת זו ולרבי יוסי אסורים).

**ד' דברים פטרו במחנה** היוצאת למלחמה-

**מותרים בגזל עצים יבשים**, ואף שכבר התנה יהושע להתיר לרעות ביער חבירו או לקחת עצים משדותיו לא התיר אלא בקוצים מחוברים לחים, וכאן מותרים אף בעצים תלושים יבשים.

**י"ז:** לר"י בן תימא חונים בכל מקום, ובמקום שנהרגו שם נקברים ואף אם יש להם קוברים (שאינן דינם כמת מצוה שקונה מקומו), מת מצוה המונח על המיצר שניתנה רשות לפנותו מפנהו לימין הדרך או לשמאלה לאיזה שירצה, לשדה בור ולא לשדה ניר, ולשדה ניר ולא לשדה זרע.

**ופטורים מרחיצת ידים** ודווקא ממים ראשונים אבל מים אחרונים חובה מפני מלח סדומית, המודד מלח צריך ליטול ידיו.

**ומותרים בדמאי** לב"ה וכן העניים מותרים, ולב"ש אלו ואלו אסורים בדמאי.

**ופטורים מעירובי חצרות** אבל בעירובי תחומין חייבים, דתני רבי חייא לוקים על עירובי תחומין דבר תורה.

## עושיין פסין:

### **פסי ביראות**

באר מים שברה"ר מותר לשתות ממנו מים ע"י עשית דיומדין (מלשון שני עמודים) והם פסים כמין ר'.

הפס גובהו י' רוחבו ו' ועוביו כל שהוא,

כדברי רב פפא, ומקשה עליו מברייתא, והלכה כרב פפא משום דדייקנן מתנ"י כוותיה.

הגמ' זנה במחלוקתם לגבי המקרה סוכתו בשפודים או בארוכות המיטה אם יש רווח ביניהם כמותם כשרה, שגם בזה נחלקו בפרוץ כעומד, וכן במחיצות לענין איסור כלאים.

### **ג' סוגי מחיצות לכלאים**

מחיצה שאין בה ג"ט צריך שלא יהיה ביניהם ג"ט שלא יוכל גדי ליכנס.

מג' ועד ד' צריך שלא יהיה ביניהם כמותם, לאביי זה לדברי רבנן שרק ג' הוי לבוד ומ"מ להתיר לטלטל כנגדו צריך ד', ולרבא זה לדברי רשב"ג (האומר לבוד בד') ומ"מ למטה לא אמרינן לבוד דהגדיים בוקעים בה.

מד' ועד י' צריך שלא יהיה ביניהם כמותם, ואם היה פרוץ כעומד כנגד העומד מותר וכנגד הפרוץ אסור, ובפרוץ מרובה אסור אף כנגד העומד.

נפרצה ביותר מ"י אסור, ואם נתן בפירצה ענף מלמעלה מותר.

הגמ' מבארת משנה זו לרב פפא ולרב הונא בריה דרבי יהושע.

**ט"ז:** מקיפים ג' חבלים זה למעלה מזה ובלבד שלא יהיה בין חבל לחבירו ג' טפחים, שיעור חבלים ועובין יותר מטפח כדי שיהא הכל י' טפחים.

**עומד מרובה** בשתי כשר, בערב אם יש בין החבלים יותר מג' טפחים בין למטה בין למעלה ובין באמצע פסול, רב המנונא מסתפק בהביא מחצלת ז' וחקק בה ג' והעמידה בפחות מג' לקרקע.

**מקיפים בקנים** ובלבד שלא יהיה בין קנה לחבירו ג' טפחים, לרבי יהודה אין התר זה אלא בשיירא (ג' אנשים) ועד בית ו' סאים, או ליחיד ולפחות מבית סאתים, אבל ליחיד יותר מבית סאתים לא, ולחכמים מהני אף ליחיד יותר מבית סאתים כדי צרכם ואף יותר מו', ובלבד שלא יהיה בית סאתים פנוי מכלים, שאם הקיפו ז' ומשתמשים בשש מותרים בהכל, ואם

כל בית שנשמעים בו ד"ת בלילה שוב אינו נחרב. מיום שחרב בית המקדש דיו לעולם להשתמש בשם של ב' אותיות- י"ה.

נתקללה בבל נתקללו שכניה, נתקללה שומרון נתברכו שכניה.

**י"ט. גיהנום-** שלא כמידת בשר ודם מידת הקב"ה, שמי שנתחייב מיתה למלך רוצה לקללו, ואצל הקב"ה לא די ששותק אלא שמשבח ודומה לו כאילו הקריב קרבן, עוברי רצון הקב"ה מעמיקים להם גיהנום, פושעי ישראל מצדיקים עליהם את דין גיהנום, ואין אור של גיהנום שולט בהם, והם מלאים מצוות כרימון, אבל של עכו"ם אפי' על פתחו של גיהנום אינם חוזרים בתשובה, ג' פתחים יש לגיהנום במדבר בים ובירושלים, וז' שמות יש לו- שאול, אבדון, באר שחת, בור שאון, טיט היון, צלמות, ארץ התחתית, פתח גן עדן אם בא"י בית שאן, אם בערביא בית גרם, אם בין הנהרות דומסקנין, בבבל לאביי מעבר ימינא לרבא הרפניא.

**י"ט:** בין פס לפס יכול להיות עד י' אמות לר"מ ולר"י עד י"ג ושליש, ואם הוא רחב יותר ישם פסים באמצע.

**ו' ספיקות בעניני הדיומדין ששאל אביי את רבה-**

א' האריך בדיומדין כשיעור פשוטין לר"מ.

ב' לר"י אם מועיל פשוטין ביותר מי"ג ושליש.

ג' תל המתלקט י' מתוך ד' אם מועיל כדיומד- אבן מרובעת מועילה כדיומד אם אחרי החקיקה יש בה שיעור דיומד ורואים כאילו תחקק, אבן עגולה לרבי ישמעל בנו של ריו"ח בן ברוקה מועילה כדיומד כאילו תחלק ותחקק, ותל המתלקט כאבן עגולה.

ד' חיצת הקנים שההפרש ביניהם פחות מג' ספק, אבל אם הקנים מחוברים למטה מועיל משום דיומד וכן מועיל אילן או גדר, לל"ב אביי הסתפק כשהקנים מוחברים למטה ויש ביניהם

**י"ח. שיטת חנניה-** לחנניה א"א להקיף בור אלא ע"י חבלים ולא ע"י פסים, ויתכן שמודה חנניה למתני' שבבאר מועיל פסים.

**שיטת ר"ע-** לר"ע מקיפים בפסים באר הרבים והיחיד ובור הרבים אבל לא בור היחיד, ויתכן שמתני' נקטה ביראות כי בהם מועיל אף בדיחיד.

**שיטת ריב"ב-** לריב"ב אין מקיפים בפסים אלא באר הרבים, ויתכן דמתני' נקטה באר וכוונתה דווקא לבאר דרבים.

תאנים רעות שנלקחו מעם הארץ א"צ לעשרם חוץ מדיופרא.

**אדם וחווה-** י"א שנברא עם ב' פרצופים ומאחד נעשתה האשה, ומסתבר שפרצוף האדם היה מלפנים שהרי אסור ללכת אחורי אשה ואפי' היא אשתו, וי"א שנעשתה האשה מן הזנב, בתחילה עלה במחשבה לברוא ב' ולבסוף לא נברא אלא אחד, קילעה הקב"ה לחוה והביאה לאדם הראשון, בנאה הקב"ה לחוה כבנין של אוצר שיהיה רחב מלמטה כדי לקבל את הולד, עשה הקב"ה שושבינות לאדם הראשון, ומכאן לגדול שיעשה שושבינות לקטן.

**י"ח: אחורי אשה-** אסור ללכת אחורי אשה ואפי' היא אשתו ואם נזדמנה לו יסלקנה לצדדים, וכל העובר נהר אחרי אשה אין לו חלק לעוה"ב, אלקנה ואלישע שמצינו שהלכו אחרי האשה היינו אחרי דבריה ועצתה, עדיף ללכת אחורי ארי ולא אחורי אשה, ואחרי אשה ולא אחרי עכו"ם, ואחרי עכו"ם ולא אחרי בית הכנסת בשעה שמתפללים.

**תשובה שעשה אדם הראשון על חטאו-** כיון שראה שנקנסה מיתה על ידו ישב בתענית ופירש מן האשה והעלה זרזי תאנים על בשרו מאה ושלושים שנה, ובאותם ימים הוליד רוחין שדין ולילין משכבת זרע שראה לאונסו.

אומרים מקצת שבחו של אדם בפניו וכולו שלא בפניו.

אמרה היונה ששלח נח לפני הקב"ה יהיו מזונותי מרים בידך ולא מתוקים כדבש בידי בשר ודם.



ראוים לאדם, ואם הבור רחב ואינו יכול לטפס מותר אף לאדם, **בבבל** י"א שהותרו פסי ביראות משום דשכיחי מתיבתא, אבל בשאר חו"ל דלא שכיחי מתיבתא אסור, וי"א שאף בבבל לא הותרו פסי ביראות כיון דשכיחי בידקי.

**בורגנים** - י"א שבבבל אין הבורגנים מצטרפים לשיעור העיר לענין תחומין כיון דשכיחי בידקי אבל בשאר חו"ל מצטרפים, וי"א שאף בשאר חו"ל לא כיון דשכיחי גנבי, ועיירות חרבות בתוך ע' אמה ושיריים מצטרפות.

**גודלה של תורה** - איוב אמר שהיא ארוכה מארץ מידה ורחבה מיני ים, וכן יחזקאל לא פירש גודלה, וזכריה פירש ואמר שארכה עשרים אמה ורחבה עשר ואם יפשטו את המגילה יהיה גם רחבה עשרים, והיא כתובה בשני הצדדים נמצא גודלה ארבעים על עשרים, ואילו מידת העולם הוא זרת שזה חצי אמה על חצי אמה, נמצא העולם אחד משלשלת אלפים ומאתים מהתורה.

**כ"א:** והנה ב' דודאי תאנים וכו' - תאנים הטובות אלו צדיקים גמורים, ותאנים הרעות אלו רשעים גמורים, ואלו ואלו עתידיים שיתנו ריח.

**הדודאים נתנו ריח** - אלו בחורי ישראל שלא טעמו טעם חטא.

**ועל פתחנו כל מגדים** - אלו בנות ישראל שמגידות פתחיהם לבעליהם, וי"א שאוגדות פתחיהם לבעליהם.

**גזירות דרבנן** - אמרה כנסת ישראל לפני הקב"ה הרבה גזירות גזרתי על עצמי יותר ממה שגזרת עלי וקיימתים, הזהר בדברי סופרים שכל העובר עליהם חייב מיתה, ומה שלא נתכבו משום שהם "ספרים הרבה אין קץ", כל המלעיג על דברי חכמים נדון בצואה רותחת, כל ההוגה בדברי תורה טועם טעם בשר, מעשה ברבי עקיבא שהביאו לו לבית האסורים מים שלא הספיקו אלא לנטילת ידים או לשתייה, ונטל מהם ידיו ואמר מוטב אמות מיתת עצמי ולא אעבור על דברי חברי, ואם בבית האסורים ציער עצמו כל שלא בבית האסורים על אחת כמה וכמה.

ג', אבל כשאין ביניהם ג' אע"פ שאינם מחוברים למטה מועיל לדיומד.

**ב. ה' חצר שראשה נכנס לבין הפסים** אם מותר לטלטל מהחצר לשם ומשם לחצר, ורבה פשט שמותר, ואם שתי חצרות פתוחות לשם אסור, ואם עירבו לרב הונא מותר ולרבה אסור.

**ו' יבשו המים בשבת** אסור לטלטל בין הפסים, באו מים בשבת מותר.

**הזורק לבין הפסים** חייב, ואפי' עביד כעין פסי הביראות ברה"ר, ואפי' בקעי בה רבים לא אתו רבים ומבטלי מחיצתא.

**ב: שתיה מרשות אחרת בשבת** - לא יעמוד אדם ברה"י וישתה ברה"ר או יעמוד ברה"ר וישתה ברה"י, אלא יכניס ראשו ורובו למקום שהוא שותה, וכן בגת לענין מעשר בעינין ראשו ורובו בגת.

**המשקה בהמתו והיא ברשות אחרת** מהכלי, לל"ק בנקיט למנא ונקיט לה לא בעינין ראשה ורובה, ובנקיט מנא ולא נקיט לה הגמ' מסתפקת אי בעינין ראשה ורובה, וממה שמצינו **לא ימלא אדם מים בשבת ויתן בפני בהמתו** אין ראיה דהתם איירי באבוס ברה"ר גבוה י' ורחב ד' וראשו אחד נכנס לבין הפסים, דחיישינן שיתקלקל האבוס ויתקנו ויכניס מרה"ר לרה"י, (אבל לא חיישינן שיתכוון להוציא לחציו שברה"י ויראה את הקלקול ויבוא להוציא לרה"ר, כיון דבכהאי גוונא אינו חייב בשבת, שלא היתה עקירה משעה ראשונה לכך), וממה שמצינו שמותר להאביס גמל שראשו ורובו בפנים ליכא ראיה דבנקיט מנא ונקיט לה בעינין ראשו ורובו, דשאני גמל שצווארו ארוך, לל"ב בנקיט מנא ונקיט לה מותר דווקא כשראשה ורובה בפנים, ובנקיט מנא ולא נקיט לה הגמ' מסתפקת אי מהני ראשה ורובה, וממה שמצינו שלא ימלא אדם מים בשבת ויתן לפני בהמתו ליכא ראיה כדלעיל.

**כ"א. לא הותרו פסי ביראות** אלא לבהמת עולי רגלים בלבד, אבל אדם מטפס ועולה ממפס ויורד, ודווקא במים חיים דבעינין שיהיו המים

**ירושלים** אלמלא דלתותיה ננעלות בלילה חייבים עליה משום רה"ר, דרבים מבטלי מחיצתא כרבי יהודה.

**כ"ב:** ארץ ישראל אין חייבים עליה משום רה"ר - ולא משום הקף אלא במעלות ומורדות שבה שאינם דומים לדגלי מדבר.

שיטת רבא דלרבי יהודה אתו רבים ומבטלי מחיצתא אפי' היכא דלא נחא תשמישתיה כגון תל המתלקט עשרה מתוך ארבע ורבים בוקעים בו דחייבים עליו משום רה"ר דאתו רבים ומבטלי מחיצתא, ואפי' עולים לו בחבל ובמעלות בית מרון. וכן חצר שהרבים נכנסים בזו ויוצאים בזו, אבל לרבנן דלא אתו רבים ומבטלי מחיצתא הוי רה"ר לשבת, ומ"מ לענין טומאה הוי רה"ר, וכן מבואות המפולשות לבורות שיחין ומערות, שבילי בית גלגול וכיוצא בהם שאין עבד יכול ליטול סאה חיטים ולרוץ לפני סרדיוט הוי רה"ר לשבת אפי' לרבי יהודה משום שמקומו כאלו נתן יהושע ליחיד ולא לרבים.

**פסים לבור ובאר דיחיד ודרבים** - לר"ע לכל עושים פסים חוץ מבור היחיד, ולר"י בן בבא אין עושים פסים אלא לבאר הרבים בלבד, והלכה כמותו ודווקא בבאר מים חיים.

**כ"ג:** שיעור המקום שמותר לטלטל בו ע"י הקף מחיצות - לריב"ב שיעורו ע' אמה ושיריים, ועוד משהו כשיעור בית סאתים, ודווקא כשיש בו שומירה או בית דירה או שהוא סמוך לעיר, לר"י מספיק בור שיח או מערה, ר"ע סובר כריב"ב אבל דווקא ע' אמה ושיריים ולא יותר משהו, לר"א אם ארכה יותר מפי שניים מרחבה אין מטלטלים בה כיון שהשיעור כחצר המשכן שהיה אורכו מאה ורחבו חמישים, ומ"מ גם בארכו כרחבו מותר, רבי יוסי דורש ממה שנאמר בחצר המשכן חמישים בחמישים שצריך לרבע, ומ"מ עד פי שתיים ארכו מרוחבו מותר כר"א, להלכה מותר לטלטל אף בארכו פי שתיים מרחבו כרבי יוסי, וכר"ע שבפחות מע' אמה ושיריים מותר אף באין בו שומירה או בית דירה.

הגמ' מבארת הפסוקים בשיר השירים "לכה דודי נצא השדה וכו' " דברים שאמרה כנסת ישראל לקב"ה על העוסקים בתורה.

**שלמה המלך** - בשעה שתיקן שלמה עירובין ונט"י יצאה בת קול וכו', אמר שלמה על כל דבר של תורה שלשת אלפים משל, ועל של סופרים אלף וחמשה טעמים, ולימד סימני טעמים, ואסברה במאי דדמי ליה, היתה התורה דומה לכפיפה שאין לה אזנים ובא שלמה ועשה לה אזנים.

**כ"ב:** קווצותיו תלתלים שחורות כעורב - שיש לדרוש על כל קוץ תילי תילים של הלכות, ואתה מוצאם במי שמשכים ומעריב עליהם לבית המדרש, רבה אמר במי שמשחיר פניו כעורב, רבא אמר במי שמששים עצמו אכזרי על אשתו ובניו.

הרשעים מקבלים שכרם מידי הקב"ה בעולם הזה כאדם שנושא משוי ומבקש להשליכו, אבל צדיקים גמורים יאחר מלשלם שכרם לעולם הבא.

**עד בית סאתים** - שיטת רבי יהודה שא"א להקיף ע"י דיומדין אלא בית סאתים, ושיעור זה הוא על הבור עצמו, אבל ההקף של פסי הביראות יכול להיות יותר מבית סאתים, דאדם נותן עינו בבורו ולא במחיצתו, לרשב"א אף בבית סאתים אין מותר ע"י פסי ביראות אלא בבור מרובע, לחכמים אפשר להקיף אפי' בית כור או כוריים, כדיר סהר מוקצה וחצר, כלל אמר רשב"א כל שתשמישו לדירה אין שיעור להקיפו, וכל דירה שתשמישה לאויר מותר רק עד בית סאתים.

**אם היתה דרך רה"ר** עוברת בין הפסים לר"י יסלקנה לצדדים, ואף שבב' בתים משני צידי רה"ר יכול לעשות לחי וקורה בשני הצדדים ולטלטל ביניהם שם הרי יש ב' מחיצות גמורות בצדדים, לרבנן א"צ לסלק דרך רה"ר לצדדים, ומ"מ בב' בתים אין יכול לטלטל ע"י לחי וקורה דפסים הם כד' מחיצות.

ומותר לטלטל בעיר וברחבה, מהעיר לרחבה או איפכא מחלוקת אם מותר.

### **קִרְפָּף יוֹתֵר מִבֵּית סֵאתִים שֶׁלֹּא הוּקָף לְדִירָה וְבֵא לְמַעֲטוֹ-**

**כ"ה.** אילנות לא הוי מיעוט.

עמוד גבוה י' ורחב ד' הוי מיעוט, מג' עד ד' מחלוקת.

הרחיק מן הכותל ד' ועשה מחיצה הוי מיעוט, פחות מג' לא הוי מיעוט, מג' ועד ד' מחלוקת, לרב שימי בין ג' לד' מותר ונחלקו בפחות מג'.

טח בו טיט ואין הטיט יכול לעמוד בפני עצמו מחלוקת אי אמרינן השתא מיהא אקאי.

היה תל בצד הקרפף והרחיק מן התל פחות מג' - לרב חסדא הועיל **דמחיצה ע"ג מחיצה** כשרה בשבת (ובנכסי הגר לא קנה), ולרב ששת לא מהני, ואם עשה מחיצה על התל מהני הואיל ובאזיר מחיצות העליונות הוא גר, ואם נבלעו המחיצות התחתונות ועליונות קיימות (בנכסי הגר לא קנה מפני שצריך שישבב בזמן עשייתו ולא אח"כ, ועל כן אם שם זרע לפת בגומא לא קנה), הוי מחיצה העשויה בשבת ששמה מחיצה, (ומ"מ אם עשאה המחיצה במזיד אסור לטלטל בתוכה).

קרפף כבית ג' סאים וקירה בו בית סאה לרבה לא מהני ולרבי זירא מהני, ואף דפי תקרה יורד וסותם (כרב שמתיר לטלטל באכסדרא שבבקעה ודלא כשמואל), הכא איירי שעשה התקרה משופעת.

**כ"ה:** קרפף שנפרץ במלואו לחצר וע"י אויר המחיצות יש יותר מבית סאתים, החצר מותרת והקרפף אסור, ואם יש גפופי מותר.

פרדס שאחת ממחיצותיו היו מחיצות הטרקלין ונפלו, אין המחיצה השניה של הטרקלין מתירה את הפרדס כיון שלא נעשו לפרדס אלא לטרקלין.

**כ"ו.** הגמ' מביאה מעשה בריש גלותא שהיה לו בבוסתנו אוורנקי אילן ומחיצות תחתיו וביקש ריש גלותא לעשות שיוכל לטלטל מביתו לשם

**כ"ג:** קרפף שנזרע - אם הקרפף הוא יותר מבית סאתים והוקף לדירה ונזרע רובו אסור לטלטל בו, אף כשהמקום שנזרע פחות מבית סאתים, כיון שהמיעוט בטל לרוב, אבל אם נזרע מיעוטו אם יש במקום שנזרע בית סאתים, הדבר תלוי במחלוקת ר"ש ורבנן גבי טלטול בגגות חצרות וקרפפות משל אחד לחבירו בכלים ששבתו בתוכם, דר"ש דמתיר יתיר גם כאן, אבל לרבנן שאסור כיון שאסור לטלטל במקום שנזרע שהרי יש בו בית סאתים, אסור לטלטל בכולו שהרי נפרץ למקום האסור, לרב ירמיה מדיפתא אף לר"ש ביותר מבית סאתים אסור.

**כ"ד.** קרפף שנזרע אפי' רובו מותר, י"א דדוקא שנזרע כאצטבלאות מותר, וי"א דבכל גוונא שרי.

**קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה** פורץ בו פירצה יותר מ"י וגודרו ומעמידו על י' ומותר לטלטל בתוכו, ואף אם פרץ וסתם אמה אמה מהני, כדמצינו גבי סנדל שנפסקה אוזן אחת ותיקנה טמא מדרס, ואם נפסקה השניה אע"פ שכבר תיקן הראשונה טהורה דפנים חדשות באו לכן, וה"ה בכלי ניקב מעט מעט וסתמו עד שכל הנקבים ביחד כמוציא רימון טהור.

**רחבה שאחורי הבתים** אין מטלטלים בו אלא בד' אמות, ואם פתח פתח אחר שכבר הוקף אין מטלטלים בו, אבל אם פתח ולבסוף הוקף אע"פ שיש שם גורן הפתח מתירו, ולא אמרינן שעשה את הפתח בשביל הגורן.

**כ"ד:** קרפף יותר מבית סאתים שהוקף לדירה ונתמלא מים מותר לטלטל בו אם ראוי לתשמיש, ואף אם יש עומק י' טפחים ביותר מבית סאתים.

**התר רחבה שהיתה פתוחה למבוי של העיר ולשביל של כרמים שבסופו היה נהר -** אין להתירו במחיצה על הנהר דמחיצה ע"ג מחיצה היא, וא"א לעשות צורת הפתח בשביל כיון שהגמלים יפילו את זה, לאביי יעשה לחי בפתח השביל של כרמים לרחבה ומותר לטלטל בשביל וברחבה, ולרבה יעשה לחי בפתח העיר למבוי,

**משא הזב** - כל דבר שנישא ע"ג הזב טמא, וכל שהזב נישא עליו טהור חוץ מן הראוי למשכב ומושב והאדם וגבא דאוכפא.

**בכל מערבים ומשתתפים** חוץ ממים ומלח כמהין ופטריות.

**מים ומלח המעורבים** אינו מועיל לעירוב ולמעשר (ממה שנחלקו לגבי ציר משמע דדווקא ציר שהוא שומן פרי אבל מים ומלח מעורבים לא), וי"א שמועיל לעירוב אבל למעשר לא, וי"א שאם מעורב בו שמן מועיל אף למעשר ונ"מ כשנתן דמי מים ומלח בהבלעה, דהא שרי בן בג בג בהבלעה.

**כ"ז: קניה בהבלעה בכסף מעשר** - בן בג בג אומר שמותר לקנות בקר על גב עורו, וצאן על גב גיזתה, יין על גב קנקנו, ותמזד משהחמיץ, ודריש מדכתיב בבקר ובצאן וביין ובשכר, והגמ' עושה צריכותא לד' אלו מלבד בבקר דלא איצטרך.

**דברים נוספים שאינם נקנים בכסף מעשר** - לר"י בן גדיש ציר נקנה בכסף מעשר, לר"א דווקא כשקרבי דגים מעורבים בו, י"א שאף דגים עצמם לא, וי"א שאף עופות לא.

**כללי הדרשות** - היכן שהתורה כוללת ואח"כ מפרטת וחוזרת וכוללת, יש דורשים בזה רבוי מיעוט ורבוי שריבה הכל ומיעט דבר אחד שהכי לא דומה, ויש דורשים בזה כלל ופרט וכלל ואין דנים אלא כעין הפרט, ובדעה זו י"א דכללא בתרא דווקא ודריש פרט וכלל וכללא קמא ממעט כל דלא דמי ליה משני צדדים, וי"א דכללא קמא עיקר ודריש כלל ופרט וכללא בתרא מרבה כל דדמי ליה מג' צדדים.

**כ"ח. איסורי שרצים** - אכל פוטיא לוקה ד' נמלה לוקה ה' צירעה לוקה ו'.

**כמה מינים לענין עירוב, טומאה,**

**כסף מעשר, וברכה**

**פעופעין וחלגלוגות מערבים בהם.**

בשבת, ועשה רב הונא בר חנינא קנה קנה פחת מג', והגיע רבא ופרקם שסבר שהאורנקי כבית דירה, ודחו דבריו מג' טעמים, א' הוי כהוקף ולבסוף ישב, ב' מחיצה צניעות לא הוי מחיצה, מחיצה לנחת לא הוי מחיצה.

לר"א מותר לטלטל בגינה וקרפף שלא הוקפו לדירה, לרב אלעאי לא התיר ר"א אלא כבית כור, ולחנניה אפי' מ' סאה.

ת"ח שחלה אין מושיבין ישיבה על פתח ביתו כדי שלא לגרות את השטן.

**כ"ו: אנשי חצר ששכח אחד מהם ולא עירב** ביתו אסור מלהכניס ולהוציא לו אבל להם מותר, דביטל אף רשות ביתו, ולחכמים אף לבני החצר אסור, מפני שרשות חצרו ביטל רשות ביתו לא ביטל, וכן נחלקו בחמשה ששרויים בחצר ושכח אחד מהם ולא עירב לחכמים צריך לבטל רשותו לכל אחד, ולר"א א"צ לבטל רשות לכל אחד, אם אמר בפירוש שמבטל רשות ביתו אף לחכמים מותר, ואם אמר שלא מבטל רשות ביתו אף לר"א אסור.

## בכל מערביין:

**מים ומלח** - אין מערבים ומשתתפים בהם, ואין קונים אותם ממעות מעשר שני, והנודר מן המזון מותר בהם.

**עירוב בדבר שאינו יכול לאכול** - מערבים לנזיר ביין ולישראל בתרומה ולסומכוס אין מערבים באלו, ומערבים לכהן בבית הפרס, לר"י אפשר לערב לכהן בבית הקברות.

**כ"ז. אין למדים מן הכללות** ואפי' במקום שנאמר בהם חוץ, כגון - בכל מערבים, חיוב נשים במצוות, וטומאת דבר שהזב נישא עליו.

**חיוב נשים במצוות** - נשים פטורות ממ"ע שהזמן גרמא חוץ ממצה שמחה והקהל, וחייבות במ"ע שלא הזמן גרמא חוץ מתלמוד תורה פריה ורביה ופדיון הבן.

**תרדים** חיים מערבים בהם, בבשיל ולא בשיל יש בזה סכנה ואין מערבים.

**כ"ט. תפוחים** מערבים בהם ושיעורם קב.

**צירוף מיני אוכלים** - כל המאכלים מצטרפים לחצי פרס שהאוכלו נפסל מאכילת תרומה, וכן מצטרפים לשתי סעודות לעירוב, ומצטרפים לכביצה לטמא טומאת אוכלים.

**אין פוחתין לעני בגורן** מדבר שיש בו שיעור חשוב - לרשב"א יתן עוכלא תבלין, וליטרא ירק, ועשרה אגוזים, ה' אפרסקים, ב' רימונים, ואתרוג אחד, בבריתא איתא חיטים חצי קב ושעורים קב, ולר"מ שעורים חצי קב, כוסמין קב וחצי, גרוגרות קב, או מנה דבילה ולר"ע חצי מנה, לר"מ יין חצי לוג ולר"ע רביעית, לר"מ רביעית שמן ולר"ע שמינית, ושאר כל הפירות כדי שימכרם ויקח מזון ב' סעודות, **וכן השיעור לעירוב.**

היכא שמצרף ב' מיני אוכלים א"צ שיעור סעודה אחת מכל אחד אלא אפי' למחצה שלישי ורביעי.

יין לר"מ חצי לוג ולר"ע רביעית ויין מבושל כדי לאכול עמו פת.

**חומץ** כדי לטבל בו מזון ב' סעודות, י"א ב' סעודות מירק לבד, וי"א כדי לטבל ירק הנאכל עם הפת.

**זיתים ובצלים** כדי לאכול עמהם, עלי הבצלים יש בהם סכנה ואין מערבים בהם, ואם גדלו העלים זרת או ששותה עמהם שכר אין בהם סכנה.

**כ"ט: שכר** מערבים בו, ופוסל את המקוה בג' לוגין, וכן מי צבע פוסלים בג' לוגין, שיעור השכר לעירוב הוא ב' רביעיות, המוציא יין בשבת מתחייב רובע רביעית שיש בו כדי למזוג ג' רבעים מים ויהיה רביעית, ושאר כל המשקים והשופכים שיעורם ברביעית.

**תמרים** מערבים בהם ושיעורם קב, (אכל גרוגרות ושילם תמרים תבוא עליו ברכה, לאביי איירי ששילם לפי המחיר שאכל ותע"ב לפי ששילם מידי דקפייץ עליה זביני, לרב יוסף איירי ששילם לפי המידה שאכל ותע"ב לפי ששילם יותר מהשווי שאכל).

**גודגדניות** - אם לא הוקשו לזרע מערבים בהם מרובי בנים אבל לא חשוכי בנים, ואב"א אף חשוכי בנים מערבים בהם כיון שראויים למרובי בנים, גודגדניות הבאות ממדי מערבים בהם.

**חזיז** - הגדל בגינה מערבים בו ומברכים עליו בורא פרי האדמה, אבל סתם חזיז אין מערבים בו, ואף שבבבל אוכלים חזיז בטלה דעתם אצל כל אדם, וברכתו שהכל נהיה בדברו וכשות ברכתו אדמה וכן הלכה, לרבי זירא חזיז ברכתו אדמה וכשות ברכתו שהכל.

**כ"ח: כפניות** - כפניות של דקלים זכרים נקחות בכסף מעשר ומטמאות טומאת אוכלים וחייבות במעשר, כפניות אחרות נקחות בכסף מעשר ומטמאות טומאת אוכלים וחייבות במעשר הואיל וראוי למתקן ע"י האור, ולר"י אינם חייבות במעשר, ומ"מ אין מערבים בהם.

**קור** - דבר רך הנמצא על הזקל, ניקח בכסף מעשר ואינו מטמא טומאת אוכלים, לר"י קור הרי הוא כעץ לכל דבריו, ונ"מ שלר"י מברכים עליו שהכל ולת"ק אדמה, לשמואל מברכים עליו שהכל וכן הלכה, קור ששלקו וטיגנו מטמא טומאת אוכלים כמו עור ששלקו.

צנון מברכים עליו אדמה כיון דנטעי אינשי אדעתא דפוגלא.

**פול שעורה ותלתן שחליים וגרגיר לענין חיוב מעשר** - פול שעורה ותלתן דרך לזרעם לזרע ועל כן אף הזרעם לירק אין חייב במעשר אלא הזרע דבטלה דעתו אצל כל אדם, שחליים וגרגיר מתעשרים זרק וירק אם בזרעם לזרע.

**שקדים** - שקדים המרים קטנים חייבים במעשר וגדולים פטורים, שקדים מתוקים גדולים חייבים קטנים פטורים, לרבי יוסי כולם פטורים, וי"א שכולם חייבים הואיל וראוי למתקן ע"י האור.

**כשות** מערבים בה ושיעורה כמלוא היד.

חזיז מערבים בו ושיעורו כמלוא אוזליתא דאיכרי.

**קליא** אין מערבים בו, ירקא דקליא מערבים בו ושיעורו כמלוא היד.

**פולים לחים** מערבים בהם ושיעורם כמלוא היד.

**מעריבים לישראל בתרומה** סומכוס אומר בחולין, **ומעריבים לנזיר בין** אף לסומכוס מפני שיכול להשאל על נזירותו, אבל בתרומה לישראל לא ואף שיכול להשאל ולהפריש מיניה וביה (אם אחר ההפרשה ישאר שיעור ב' סעודות), סבר סומכוס דגזרו על שבות בבין השמשות.

**הכל לפי מה שהוא אדם** - שיעור מלא קומצו מנחה ומלא חפניו קטורת ומלוא לוגמיו ביו"כ תלוי כל אדם לפי מה שהוא, וכן מזון ב' סעודות לעירוב קטן וחולה מועיל בהם כדי מזונם, אבל רעבתן מספיק לו ב' סעודות בינוניות דבטלה דעתו אצל כל אדם.

**מעריבים לכהן בבית הפרס** כיון שיכול לנפח וללכת, בית הפרס שנידש טהור.

**עירוב לכהן בבית הקברות** - לרבי יהודה מהני מפני שיכול להכנס לשם בשידה תיבה ומגדל, וקסבר שאהל זרוק שמייה אוהל וחוצץ מפני הטומאה, וכן מערבין לר"י **לכהן טהור בתרומה טהורה בקבר**, ואיירי שהתרומה לא הוכשרה לקבל טומאה או שנילושה במי פירות שאז לא נטמאת התרומה מהקבר, והכהן יקח את התרומה משם ע"י פשוטי כלי עץ שאינם מקבלים טומאה, והם רחבים פחות מטפח שאינם מעבירים טומאת אוהל, לרבנן אין מעריבים לכהן טהור בתרומה טהורה בקבר, וקמיפלגי אם האדם רוצה בשמירת המאכל לאחר שקנה בו עירוב, דאם ניחא ליה דמינטרא הרי נהנה מהקבר שהוא איסורי הנאה, אבל לר"י לא ניחא ליה דמינטרא אלא עד שיקנה עירוב, וזה לא חשיב הנאה דאין מעריבים אלא לדבר מצוה ומצוות לאו ליהנות ניתנו.

**ל"א: מעריבים בדמאי** כיון דאי בעי יפקיר נכסיו ויהיה עני וכב"ה שמותר לעני לאכול דמאי, **ובמעשר ראשון** שהקדימו בשיבולים קודם תרומה גדולה וניטלה ממנו רק תרומת מעשר, **ומעשר שני והקדש** שנפדו אף שלא נתן את החומש אינו מעכב.

**שתיתא** שיעור העירוב בהם הוא תרי שרגושי.

**כיסאני** שיעורם תרי בוני דפומבדיתא והם טובים ללב ומבטלים הדאגות.

**לפתן** מעריבים בו כשיעור ללפת ב' סעודות, ודבר שאינו לפתן כדי לאכול ממנו לבד ב' סעודות, בשר חי כדי לאכול ממנו ב' סעודות, **בשר צלי** לרב יוסף כדי לאכול ממנו שהרי הפרסיים אוכלים אותו לבדו, ולרבה דינו כלפתן דבטלה דעת הפרסיים אצל כל אדם, וכמו שמצינו שלחולה **וזקן** מעריבים בכדי מזונם, רעבתן מעריבים כשיעור סעודה בינונית של כל אדם.

**ל. טומאה בפתח** - כל הפתחים בבית מטמאים, היו הפתחים פחות מד' טפחים ופתח אחד ד' טפחים רק הוא טמא כיון שמשם יוציאו את המת, ואם המת גדול משיעור זה הרי פתח בגודל הראוי להוציאו מציל על שאר הפתחים, ואם כל הפתחים פחות מד' ופתח אחד הוא ד' אע"פ שא"א להוציאו משם מציל על שאר הפתחים דתולים שירחיבו את הפתח הזה כדי להוציאו.

**ביצים חיות** מעריבים בהם ושיעורם ב' ביצים.

**מים ומלח** - הנודר מן המזון מותר במים ומלח, רב ושמואל אמרו שאין מברכים מזונות אלא על ה' מיני דגן, ולדבריהם הנודר מן המזון אינו אסור אלא בה' מיני דגן, אבל האומר כל הזן עלי מותר רק במים ומלח, וכן פירות גינוסר זנים אבל לא מזינים.

**שבועה שלא אוכל ככר זה** מעריבים לו בה, אבל אמר ככר זו עלי אין מעריבים לו בה, ככר זו הקדש אין מעריבים לו בה, בשיטת רבי אליעזר "א שמעריבים באמר ככר זו עלי וי"א שאין מעריבים.

**ל: עירוב לנזיר בין ולישראל בתרומה** - לב"ה מעריבים ולב"ש אין מעריבים, ומודים ב"ש שמעריבים לגדול ביום הכיפורים כיון שהסעודה ראויה לו מבעוד יום, חנניה אומר שאין מועיל לב"ש עירוב עד שיוציא מיטתו וכל כלי תשמישו לשם, ואם עירב בבגדים שחורים והוצרך לבגדים לבנים אין העירוב מועיל.



## נתן העירוב על האילן

**ל"ב:** אם האילן עומד ברה"י בכל גוונא עירובו עירוב דהכל רשות אחת דרה"י עולה עד לרקיע, למטה מ' עירובו עירוב, אבל למעלה מ' אין עירובו עירוב דבעינן הוא ועירובו במקום אחד, ואיירי שהאילן עומד ברה"ר ונתכוון לשבות למטה, ואין כאן משום אסור להשתמש באילן דכל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו בבין השמשות, ואם נתכוון לשבות למעלה עירובו עירוב דהוא ועירובו במקום אחד, אילן העומד בעיבורה של עיר אפי' למעלה מ' עירובו עירוב דמתא כמאן דמליא דמי, וכן חוץ לעיבורה של עיר אם העירוב בתוך ד' אמות שלו שהם כרה"י ורה"י עולה עד לרקיע, ומתני' באילן הנוטה חוץ לד' אמות ונתכוון לשבות בעיקרו והאילן נוטה וחוזר וזוקף, שאם העירוב למעלה מ' הרי העירוב ברשות אחרת, ואינו יכול להביאו לתוך ד' אמות שלו דרך למעלה מ', דיש שם מקום שמכתפים עליו והוא גבוה ט' שהוא רה"ר ואסור להעביר מעליו.

**ל"ג:** נתנו באילן - למטה מ' והאילן רחב ד' עירובו עירוב ואסור ליטלו, לחכמים כל שאסור ליטלו אינו עירוב.

למעלה מ' אם אינו רחב ד' הוי מקום פטור ועירובו עירוב, ואם רחב ד' הוי רה"י ואין עירובו עירוב.

בתוך ג' לקרקע מותר ליטלו.

נתנו בכלכלה ותלאו באילן אפי' למעלה מ' עירובו עירוב, (אפי' לרבנן משום דמותר להשתמש בצדדי האילן), ואיירי כשהאילן אינו רחב ד' והוי מקום פטור, והא דאיירי בכלכלה משום דס"ל כר"י דבעינן עירוב ע"ג מקום ד' והכלכלה משלימה לשיעור זה, וכר"מ דאמר חוקקים להשלים.

**ל"ג:** שיטת רבי יהודה שהמניח עירוב בעמוד ברה"ר גבוה מ' צריך שיהיה ברוחבו ד', אבל למטה מ' א"צ שיהיה רחב ד'.

הא דבעינן למימר דס"ל כר"מ דחוקקין להשלים ולא אומרים גוד אחית למחיצות הכלכלה, כיון

אין מערבים בטבל ואף בעציץ שאינו נקוב שהוא טבול מדרבנן, ומעשר ראשון שלא ניטלה תרומתו ואף שהקדימו בכרי ונטל ממנו תרומת מעשר ולא תרומה גדולה, ומעשר שני והקדש שלא נפדו ואפי' לא נפדו כהלכתן - מעשר שפדאו ע"י אסימון והקדש שחיללו ע"ג קרקע.

**שליחות בעירוב** - אין לשלוח את העירוב עם קטן (ובעירובי חצרות מועיל ע"י קטן), או עם מי שאינו מודה בעירוב ככותי, ואם אמר לאחר לקבלו ממנו ורואה שהם לוקחים אל המקבל את העירוב הרי זה עירוב, ולא חיישינן שלא קיבלו ממנו דחזקה שליח עושה שליחותו, וכן מהני בנתן לפיל או קוף להוליכו וראה שלקחו עד המקבל מטעם חזקה.

**ל"ב.** חזקה שליח עושה שליחותו - לרב נחמן אין אומרים חזקה שליח עושה שליחותו אלא בדרבנן אבל בדאורייתא לא, ומה שמותר לאכול את החדש בחצות משום שיודעים שאין ב"ד מתעצלים בו, ומה שמותר לאשה שצריכה להקריב שתי תורים לתת מעות בשופר וטובלת ואוכלת בקדשים משום דבית דין של כהנים בודקים שלא נשאר מעות בשופר

לרב ששת אף בדאורייתא חזקה שליח עושה שליחותו, ועל כן מותר לרחוקים לאכול חדש, ומותר לאשה לתת מעות בשופר ולטבול ולאכול קדשים.

**האומר לחבירו צא ולקוט תאנים מתאנתי** אוכל מהם עראי בלא מעשר ואם קבע מעשרם ודאי, ואם אמר לו חבירו מלא לך כלכלה זו אוכל מהם עראי ואם קבע בעם הארץ שאמר לחבר מעשרם דמאי, אבל בחבר שאמר לעם הארץ וחבר אחר שומעו לרבי א"צ לעשר דחזקה על חבר שאינו מוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן, ואף שאינו מן המוקף עביד חבר איסורא זוטא כדי שלא יעבור עם הארץ איסורא רבה, לרשב"ג מעשרם ודאי שלא נחשדו חברים לתרום שלא מן המוקף, אפי' כדי שעם הארץ לא יעשה איסור גדול.

**קידה** היא ירק והוי כלאים בכרם, קידה לבנה הוא אילן ואסור להרכיב עליו פיגם שהוא ירק.

**נתנו במגדל ואבד המפתח** הרי זה עירוב, ר"א אומר אם אינו יודע שהמפתח במקומו אינו עירוב – מתני'.

לרב ושמואל איירי **במגדל של לבנים** והלבנים סדורות עם אויר ביניהם בלא טיט, ואיירי ביו"ט וכר"מ שמתיר לפחות את הלבנים ביו"ט, אבל בשבת אין עירוב עירוב, ואף אם המפתח נמצא בעיר או בשדה בשבת אינו עירוב כיון שאינו יכול לטלטלו, ואף שכרמלית איסור הטלטול בה הוא מדרבנן ס"ל כרבנן דדבר שהוא משום שבות גזרו עליו בין השמשות, ולר"א אם המפתח בעיר עירוב עירוב דס"ל כר"ש דגגות חצרות וקרפפות הם רשות אחת לכלים ששבתו בתוכם.

**ל"ה.** לרבה ורב יוסף איירי במגדל של עץ ונחלקו אם דינו ככלי ואין בנין וסתירה בכלים, או שהוא אוהל ויש בו בנין וסתירה, ולדבריהם בזה נחלקו תנאים גבי זב שהקיש ע"ג שידה תיבה ומגדל אם מטמא בהסט.

לאביי המחלוקת בזב היא אם רעדה מחמת כוחו מטמא בהסט, ובמתני' איירי שיכול לפתוח את קשר המנעול ע"י סכין, ור"א כרבי נחמיה דאין הכלים ניטלים אלא לצורך תשמיש המיוחד להם.

**נתגלגל העירוב חוץ לתחום** יותר מד' אמות מבעוד יום אינו עירוב, משחשכה הרי זה עירוב.

**נפל עליו גל** אם יכול לסלק האבנים בידו ולקחתו הרי זה תלוי במחלוקת רבי ורבנן אם גזרו על שבות בבין השמשות, ואם צריך מרא וחצינא אף לרבי אינו עירוב.

**נשרף העירוב או שהיה תרומה ונטמא** אינו עירוב.

הגמ' עושה צריכותא לד' המקרים שהזכירה המשנה.

**ל"ה: ספק עירוב** – אם לא יודעים אם נפסל העירוב מבעוד יום או משחשכה, לר"מ ור"י הרי זה חמור גמל ומותר ללכת רק בין ביתו לעירוב,

שאר המחיצות מקיפות את האילן, משא"כ טרסקל שבראש הקנה שהמחיצות מקיפות את הקנה אומרים גוד אחית והזורק על גביו חייב.

לרב ירמיה דין הכלכלה לעיל איירי שהאילן רחב ד' ואין חסרון שאין הוא ועירובו במקום אחד כיון **דיכול לנטותה ולהביאה לתוך עשרה.**

**ל"ד.** יו"ט שלפני השבת ורוצה לערב בשניהם ומפחד שיאבד העירוב, מוליכו בראשון ומחשיך עליו ונוטלו, ובשני מחשיך עליו ויכול לאוכלו, ולא אמרינן שכיון שהיה יכול להביאו כאילו הביאו, גזירה משום יו"ט שאחר השבת שאינו יכול להביאו.

**הניח עירובו בכותל** ונתכוון לשבות ברה"ר למעלה מ' אין עירובו עירוב למטה מ' עירובו עירוב, **נתכוון לשבות בראש המגדל או השוכך** והניחו העירוב בתוכם למעלה מ' עירובו עירוב למטה מ' אין עירובו עירוב, ואיירי במגדל המסומר לקרקע או ארוך, אבל בלא זה הוי עירוב אף למטה מ' כיון שיכול לנטותו ונמצא מקום שביתתו למטה מ', ואיירי שאין העירוב קשור בחבל דרך חלון בראשו, דא"כ הרי יכול להביאו אליו ולאוכלו והוי עירוב.

**ל"ד:** נתנו בבור אם הבור ברה"י הרי הבור ג"כ רה"י והוא ועירובו במקום אחד, ואם הבור ברה"ר אם נתכוון לשבות בבור הרי הוא ועירובו במקום אחד, ואם נתכוון לשבות מחוץ לבור לא מהני, ואם הבור בכרמלית לרבי דכל שהוא משום שבות לא גזרו עליו בין השמשות הוי עירוב, ולרבנן לא הוי עירוב.

**נתנו בראש הקנה גבוה ק' אמה** – לרבי הוי עירוב, ולרבנן דווקא בתלוש ונעוץ דאל"כ אסור להורידו משם משום משתמש באילן, וגזרו על שבות בבין השמשות, לרבינא אף לרבי צריך תלוש ונעוץ שמא יקטום.

**קנים רכים** מותר להשתמש בהם בשבת, והם מין ירק והוו כלאים בכרם, אבל קנים קשים – (עוזרדים) אסור להשתמש בהם והם מין אילן ואינם כלאים בכרם.



כלי טבול יום שמילא בו משקה ואמר שיחול עליו שם תרומה משתחשך דבריו קיימים, ואם אמר שמשקה זה יהיה עירוב לא אמר כלום, לרבא הטעם משום דסוף היום קונה עירוב, ולרב פפא הטעם כיון שמבעוד יום היה טבל.

### תנאי בעירוב ודין ברירה

**ל"ו:** אפשר להתנות על העירוב שיחול רק אם יבואו נכרים או חכם, וכן להניח בשני הצדדים ולומר שיחול רק אחד מהם או שלא יחול כלל, אם התנה שיחול העירוב לצד שיבוא החכם ובאו שני חכמים למקום שירצה ילך, אם אחד מהם רבו לר"י ילך למקום רבו, ולרבנן ילך למקום שירצה.

בפשטות מבואר ממתני' **שיש ברירה**.

(המקרים שדנה הגמ' בהם מצד ברירה- א' אם באו נכרים מן המזרח עירובי למזרח וכו', ב' תרומה על מה שאני עתיד להפריש, ג' לקנות ב' נשים יחד קינים והכהן יחליט מה לכל אחת, ד' פטור ממעשרות בקונה עבדו ועבור עם הארץ, ה' חילול על סלע שתעלה מן הכיס, ו' עירוב לשבתות הרבה רציתי אלך לא רציתי לא אלך.

**שיטת איו** שא"א לעשות תנאי על עירוב היכא דתלוי בברירה, ורק היכא שכבר הגיע החכם ואינו יודע לאן יכול להתנות שיחול העירוב להיכן שנמצא החכם.

**ל"ז.** **שיטת רבי יהודה**- בהפרשת תרומה אסר ר"י להחיל תרומה על מה שהוא עתיד להפריש ומבואר שאין ברירה, ואמר רב דליתא למתני' שהרי בדברי איו מבואר שאין ברירה, וכן בברייתא לגבי תרומה בשם ר"י כנ"ל, עולא גורס בברייתא שרבי יהודה ג"כ מתיר להפריש כן ולדבריו יש ברירה וכמבואר במתני', וליתא לדאיו ממתני'.

**שיטת רבי יוסי**- רבי יוסי מתיר לב' נשים לקנות קינים ולתתם לכהן והוא יקריבם לאיזה שירצה, ובפשטות מבואר מזה שיש ברירה, לרבה סבר רבי יוסי שאין ברירה ובקינים מדובר שהתנו עם המוכר שהקנין יחול לפי החלטת הכהן, וקמ"ל שהקינים מתפרשות בלקיחתם או בעשית כהן, ומה שאמר רבי יוסי שאפשר לקנות ירק עבדו

רבי יוסי ור"ש אומרים שספק עירוב כשר, וכדלהלן.

**שיטת ר"מ** שתחומין דאורייתא ועל כן ספק עירוב פסול, שהרי מצינו לר"מ שטמא שספק אם טבל בטומאה דאורייתא ספיקו טמא ובדרבנן ספיקו טהור, ומה שאמר ר"מ שמעתי שמקדרין בהרים, אף שאין מקדרין בערי מקלט ועגלה ערופה כיון שהם דאורייתא, זה אמר ר"מ בשם רבו, והוא עצמו סובר שאין מקדרין בעירוב כיון שעירוב דאורייתא, והא דלא אזיל ר"מ בתר חזקה לומר שהתרומה נטמאת משחשכה, כמו שאמר ר"מ בנגע באחד בלילה ולמחר מצאו מת שהנוגע טהור משום חזקה, משום דמתני' איירי בשתי כיתי עדים המכחישות זו את זו ובהא לא אזלינן בתר חזקה, ולרבא אין קושיא מנגע באחד בלילה דשם יש חזקה גם לנוגע וגם לאדם, וכאן יש חזקה רק לתרומה.

**ל"ו.** **שיטת רבי יוסי** שספק עירוב כשר כיון שהוא מדרבנן, ודווקא בעירב בתרומה שהיתה טהורה ונטמאה ואין ידוע אם מבעוד יום או משחשכה, וכן בפירות שספק אם נדמעו מבעוד יום או משחשכה, אבל כשהספק היה כבר כשהניח את העירוב אם נטמאת התרומה, או שהפירות היו טבל וספק אם נתקנו מעמידים על החזקה ואין עירובו עירוב, וכל זה לענין עירוב אבל בספק אם טבל במקוה כשר האדם טמא דטומאה יש לה עיקר מן התורה, ואב"א רבי יוסי עצמו סובר שספק לחומרא, ומה שאמר שספק עירוב כשר היינו בשם רבו אבטולמוס, לרבא בטבילה החמיר רבי יוסי משום חזקת הטמא ואיירי במקוה שלא נמדד.

**עירב בשתי ככרות אחת טהורה ואחת טמאה** ואינו יודע איזו טהורה ואיזו טמאה, בין לרבי יוסי בין לר"מ אינו עירוב, דבעינן סעודה הראויה מבעוד יום.

**אמר ככר זו היום חול ולמחר קודש** ועירב בה הוי עירוב דבבין השמשות מספיקא לא נחתא ליה קדושה, אבל אמר ככר זה היום קודש ולמחר חול לא הוי עירוב דמספיקא לא פקעה ליה קדושה.

גורסים וכן אמר רשב"ג וכו' וס"ל כרבי דשתי קדושות הם.

לרב הלכה דשתי קדושות הם .

**הכנה דרבה** - אע"ג דיו"ט ושבת שתי קדושות הם ביצה שנולדה בזה אסורה בזה כדאמר רבה "והיה ביום השישי והכינו" חול מכין לשבת וי"ט ואין שבת מכינה ליו"ט ואין יו"ט מכין לשבת, והא דיכול להחשיך בסוף היום הראשון ולערב לשני ואין אסור משום הכנה משום דתחילת היום קונה עירוב, ומ"מ בעינן סעודה הראויה מבעוד יום, ועל כן אין מערבים בלגין יין הנמצא בכלי טבול יום שאמר שתחול התרומה לכשתחשך, ועל כן א"א לערב ליום אחד למזרח ולשני למערב שהרי אינו יכול להגיע לעירוב מבעוד יום, אלא אם עירב בסוף אלף אמה שיכול להגיע לעירוב השני, עירב ברגליו בראשון מערב ברגליו בשני, ומ"מ כיון דשתי קדושות הם אסור לומר שביתתי במקומי אלא ילך וישתוק, ואפ"ל לרבנן שאין חפצי הפקר קונים שביתה, בניעור מודו רבנן שקונה שביתה, ואין איסור במה שהולך בראשון כדי לערב לשני כיון דלא מוכחא מילתא שהולך כדי לערב, עירב בפת בראשון מערב בפת בשני דווקא באותה הפת, אבל בפת אחרת אסור.

**קדושת ב' ימים טובים של ראש השנה**

**ל"ט.** שיטת רבי יהודה דאחד הימים הוא חול ממה נפשך, ועל כן יכול לערב לראשון למזרח ולשני למערב או רק לאחד הימים, ולהפריש תרומה בראשון על תנאי אם חול הוא וכן בשני ולאכול את הפירות בשני, וביצה שנולדה בראשון תאכל בשני, ומה שנוהגים בשניהם קדושה כדי שלא יזלזלו.

**שיטת רבי יוסי** שמספק שני הימים קדושים, ועל כן א"א לערב בראשון למזרח ובשני למערב או רק לאחד מהימים, וא"א להפריש תרומה בשני הימים בתנאי אם חול הוא, וביצה שנולדה בראשון אסורה בשני.

**ל"ט:** "וכן היה רבי יוסי אוסר בשני ימים טובים של גלויות, רב ששת הבין בדבריו ששני הימים קדושים מספק ואין אחד מהם חול ממ"נ, ועל כן

ועבור עם הארץ וא"צ לעשר מה שנותן לו כי כשנתן נתברר שזה נקנה עבור העם הארץ ומבואר שיש ברירה, דאיפוך ותנא שלרבי יוסי חייב לעשר ולרבנן א"צ לעשר, וכן מה שמצינו בשם רבי יוסי שאפשר לחלל מעשר על סלע שתעלה מן הכיס איפוך ותני בשם רבי יוסי שא"א לחלל, ורק באומר שהחילול יהיה על סלע חדשה ויש לו רק סלע אחד כזה מועיל החילול.

**ל"ז:** שיטת רבי שמעון - אמר הריני מערב לשבתות של כל השנה רציתי אלך לא רציתי לא אלך, בברייתא תנא שלר"ש עירובו עירוב, ולחכמים אין עירובו עירוב אלא כשרצה מבעוד יום, ומבואר דעת ר"ש שיש ברירה, ומאיך בין אמר ר"ש שא"א להחיל תרומה על מה שהוא עתיד להפריש, לרב יוסף הופכים את הברייתא של עירוב וסובר ר"ש שאין עירובו עירוב, ולא סבר רב יוסף לחלק בין דאורייתא לדרבנן, רבא אומר דשאני תרומה דבעינן "ראשית" שיהיו שיריה ניכרים, ומה שמועיל לומר על הכרי שמעשרותיו בתוכו משום ששם איכא סביביו שניכרים, ואב"א שאני יין דאיכא למיחש שמא יבקע הנוד ונמצא שותה טבלים למפרע.

**עירוב ליו"ט הסמוך לשבת**

**ל"ח.** שיטת רבי אליעזר ששתי קדושות הם, ועל כן יכול לערב לכל יום לרוח אחרת, ומ"מ אינו יכול לערב בסוף היום הראשון בשביל השני משום הכנה.

רבנן מספקא להו אם קדושה אחת הם או שתי קדושות, ועל כן א"א לערב אלא לרוח אחת דשמא קדושה אחת היא, וגם לא מספיק לערב בראשון בשביל השני דשמא שתי קדושות הם, לרבי שתי קדושות הם ואם עירב ברגליו בראשון יערב גם בשני, ואם נאכל עירבו בראשון אין יוצא בו בשני, לרבי יהודה בכהאי גוונא הרי זה חמור גמול כרבנן שמסתפקים אם היא קדושה אחת או שתי קדושות.

**ל"ח:** רשב"ג ורבי ישמעאל בנו של ריב"ב סוברים דקדושה אחת הם ומספיק לערב בראשון ואפ"י נאכל העירוב מותר בשני, ויש

מקבל קדושת היום בברכת הזמן, ואינו יכול לתת לתינוק דילמא אתי למיסרך, והלכתא שמברך שהחיינו בראש השנה ויוה"כ, וברכה זו אינה טעונה כוס.

**מ"א. תענית בערב שבת** - לרבן גמליאל כשמתענים בערב שבת אין משלימים, (וכן בראש חודש חנוכה ופורים שמתענים בהם אם התחילו), ואם חל תשעה באב בערב שבת מביאים לו כביצה אוכל, וכן עשה ר"ע, אבל לרבי יוסי מתענים ומשלימים, בדורו של ר"ג עשו כמותו, (ומ"מ בני סנאב בן בנימין שהיה קרבן עצים שלהם ב' אב היו משלימים תענית ט' באב, דשאני יו"ט של דבריהם שמוותר להתענות בו תענית שעות), ובדורו של רבי יוסי עשו כמותו, והלכה שמתענה ומשלים.

תעשה באב או ערב תשעה באב שחל להיות בשבת אוכל אפי' כסעודת שלמה בשעתו.

## מי שהוציאווהו:

**מ"א: ג' דברים** מעבירים את האדם על דעתו ודעת קונו, עכו"ם רוח רעה ודקדוקי עניות, ועל כן יבקש רחמים שלא יארעו לו.

ג' אין רואים פני גיהנום דקדוקי עניות חולי מעיים ומי שיש לו נושים, ונ"מ לקבלם מאהבה, וי"א אף אשה רעה כשאינו יכול לגרשה.

ג' מתים כשהם מדברים, חולי מעיים חיה והדרוקן ונ"מ להכין להם תכריכים.

## תחומין

**הוציאווהו מחוץ לתחום כמה יכול להלך** - כשהוא מחוץ לתחום אין לו אלא ד' אמות, ואם נצרך לנקביו יכול לצאת ואי פקח הוא עייל לתחומא וכיון דעל על, החזירוהו כאילו לא יצא, ואם יצא לדעת אין לו אלא ד' אמות, ואף אם החזירוהו נכרים אין לו אלא ד' אמות.

לא אכל צבי שנצוד בראשון ונשחט בשני, אמנם ר"נ ורב חסדא אכלו מהצבי ולמדו בדברי רבי יוסי שנתן להם דין כשני ימי ר"ה לרבנן שמקילים בהם, רבה בר שמואל שנה ומודה רבי יוסי בשני יו"ט של גלויות.

**מ. לרב אשי הצבי לא נצוד אלא הובא באותו יום** מחוץ לתחום, ר"נ ור"ח אכלו מפני שסברו **שהבא בשביל ישראל מותר לישראל אחר**, ורב ששת לא אכל כי סבר שהביאוהו לבית הריש גלותא לצורך כולם, רבא אסר לקנות לפת מהנכרים אע"פ שהובאה לצורך הנכרים משום שהביאו יותר לפת בשביל ישראל, **הדס** שקטפוהו נכרים ביו"ט בשביל ישראל אסור למוצאי יו"ט בכדי שיעשו, ואפי' ביו"ט שני של גלויות בין לבני תורה ובין לשאינם בני תורה.

**הזכרת ראש חודש בראש השנה** - לרבי דוסא בן הרכינס יאמר החליצנו וכו' אם היום אם למחר ולמחר יאמר אם היום אם אמש, וכן היה עושה בכל ראש חודש, ולא הודו לו חכמים לעשות תנאי זה לא בראש השנה ולא בשאר ר"ח, שיטת רבי זירא שצריך להזכיר ר"ח בראש השנה, ופליגי עליה דכיון דסברי בית שמאי שכל הזכרה צריכה ברכה לעצמה ואמרו שבראש השנה שחל בשבת מתפלל עשר ומבואר שלא מוסיף הזכרת ראש חודש, וכן הלכה שאין מזכירים ראש חודש בראש השנה, דזכרון אחד עולה לשניהם.

**מ: ב' הזכרות בברכה אחת** - ראש השנה שחל בשבת מתפלל ט' ברכות וכולל שבת יחד עם יוה"כ, ולב"ש מוסיף עוד ברכה לשבת, שבת שחלה בר"ח או בחוה"מ אומר יעלה ויבוא בעבודה ולר"א בהודאה, ולרשב"ג כוללה בשל שבת באמצע הברכה ומתחיל ומסיים בשל שבת, ובמוסף לכ"ע כוללה בשל שבת.

**שהחיינו בראש השנה ויוה"כ** - תן חלק לשבעה וגם לשמונה" אלו שבעה ימי הפסח ושמונה ימי החג, וגם לרבות עצרת ראש השנה ויוה"כ, איכא דמפרשי שיזכיר בהם מקדש ישראל והזמנים, ואיכא דאמרי שיברך בהם שהחיינו, והמברך שהחיינו ביוה"כ אינו יכול לשתות יין מדינא דהמברך צריך שיטעום, כי

והמעשה שלא נכנסו לנמל עד שחשכה ודנו בהם משום איסור תחומין י"ל שהיתה הספינה ברקק פחות מ'.

**מ"ג: האומר הריני נזיר ביום שבן דוד בא**

מותר לשתות יין בשבתות ויו"ט מפני הטורח, ואסור בימות בערבי שבתות ויו"ט מפני הטורח, ואסור בימות החול דשמא אתמול בא אליהו לבית דין הגדול והיום יבוא משיח, בערב שבת ויו"ט אסור שרק אליהו אינו בא בהם אבל משיח יכול לבוא בהם, דכיון דאתי משיחא הכל עבדים הם לישראל, וביום ראשון אסור דמספקא ליה לתנא אם יש תחומין למעלה מ' ואם אין תחומין שמא בא אליהו בשבת למעלה מ', ומה שמוותר בשבת ויו"ט דווקא כשנדר באותו היום, אבל אחר כך אסור כל הימים, שכיון שחלה הנזירות תו לא פקעה.

נחמיה בריה דר' חנילאי משיכה שמעתתיה ויצא חוץ לתחום שאל רב חסדא מה לעשות והתיר לו רב נחמן לעשות לו מחיצה של בני אדם להכניסו, ולא הסתפק רב חסדא אם הלכה כר"ג שהנכנס בהתר מותר בכל התחום או אין הלכה כמותו שהרי אמרו הלכה כר"ג, אלא לא היו מספיק אנשים עד התחום ממש, ומספקא ליה אם כשנמצא בתוך ד' אמות לתחום יכול להכנס וללכת בכל התחום כר"א או שאסור.

**מ"ד: ומחיצה זו של בני אדם איירי כשאנים**

יודעים שהם מחיצה שהרי אין עושים אוהל עראי בתחילה ביו"ט וק"ו בשבת, ומה שנחלקו ר"א ורבנן בפקק החלון הוא אם מותר להוסיף על אוהל עראי שר"א אוסר ורבנן מתירים.

איתא בברייתא לא יעשה אדם את חבירו דופן לסוכה כדי שיאכל וישתה וישן ולא יזקוף את המיטה כדי שלא יסריח המת או האוכלים, ומאידיך תניא שמוותר לעשות כן, הגמ' מבארת ששתי הברייתות כרבנן שמוותר להוסיף על אוהל עראי, וכלים בדופן שלישית אסור וברביעית מותר, ואדם מדעת אסור שלא מדעת מותר.

**עשאה לבהמה דופן לסוכה** ר"מ פוסל ור"י מכשיר, אבל אדם וכלים כשרים אף לר"מ.

**מ"ב. פירות שיצא חוץ לתחום** - בשוגג יאכלו במזיד לא יאכלו, חזרו למקומם אפי' במזיד יאכלו, ורבי נחמיה אומר אפי' חזרו בשוגג יאכלו במזיד לא יאכלו.

היה מהלך ואינו יודע תחום שבת מהלך אלפים פסיעות בינוניות.

**שבת בבקעה והקיפוח נכרים מחיצות בשבת** -

לשמואל מותר ללכת בה אלפים אמה כיון ששבת שם, ומטלטל בתוך המחיצות מחוץ לאלפים אמה ע"י זריקה, לרב הונא וחייא בר רב אינו מטלטל אלא בד' אמות שלו כמו קודם הקפת המחיצות, ואינו מטלטל מחוץ לאלפים ע"י זריקה שמא ימשך אחר חפצו, ובתוך אלפים לא דהוי כמחיצה שנפרצה במלואה למקום האסור לה, וכן נחלקו בהיה מודד וכלתה מידתו בחצי העיר אם יכול לטלטל ע"י זריקה מחוץ לתחומו, ואף לרב הונא יכול לטלטל חפצים שנמצאים מחוץ לאלפים אמה אליו ע"י משיכה, ואם כלתה מידתו בחצי חצר מותר לטלטל בחצי שבתוך התחום ואין חוששים שמא יבוא לטלטל בכולה, ואם כלתה מידתו על שפת תקרה מותר לטלטל בכל הבית ע"י זריקה הואיל ותקרת הבית חובטת.

**מ"ב: הוליכוהו נכרים לעיר או לדיר או סהר** -

לר"ג וראב"ע מהלך את כולה, לרבי יהושע ור"ע אין לו אלא ד' אמות, לרב הלכה כר"ג, וכן נחלקו בספינה המהלכת בים אם מותר להלך את כולה, ולשמואל רק בזה הלכה כר"ג, והטעם המיוחד בספינה לרב זירא הואיל והספינה מהלכת ומזיזה אותו מחוץ לד' אמות, ולרבה הטעם משום ששבת באויר המחיצות מבעוד יום, ואפי' אינה מהלכת מותר, ובמהלכת לא פליגי במתני', אבל המחיצות אינם מועילות כיון דעשויות להבריה מים, ונ"מ אם אין לספינה דפנות, ור"ע ורבי יהושע לא הלכו בספינה אע"פ שהיתה מהלכת שרצו להחמיר על עצמם.

**מ"ג. תחומין למעלה מ'** - ע"ג עמוד גבוה י'

ורחב ד' יש תחומין, והגמ' מסתפקת היכא דאזיל בקפיצה או ע"י שם או בספינה המהלכת במקום שהם עמוק י', והמעשה שבאו מפלנדרסין

**מי שישן בדרך** לרבי יוחנן בן נורי קנה שביתה במקומו ויש לו משם אלפים אמה, דס"ל דחפצי הפקר קונים שביתה ולא דווקא באדם, לחכמים לא קנה שביתה במקומו, אלא יש לו ד' אמות לכל רוח, לר"א יש לו ב' אות לכל רוח, ולר"י יש לו ד' אמות ויכול לברור לו איזה צד שרוצה, ואחר שבירר אינו יכול לחזור בו.

**מ"ה: גשמים שירדו** מערב יו"ט יש להם אלפים אמה לכל רוח, וכריו"ח בן נוריד דחפצי הפקר קונים שביתה, אבל לרבנן אינם קונים שביתה והרי הם כרגלי הממלא, וכן ליו"ח בן נורי בור של עולי בבל יש למים אלפים אמה לכל רוח, ולרבנן כרגלי הממלא, גשמים הסמוכים לעיר ודעת אנשי העיר עליהם כרגלי אנשי אותה העיר, ירדו ביו"ט הרי הם כרגלי הממלא, ולא קנו שביתה באוקיינוס או בעבים אם נתקשרו מערב שבת משום דנידיד, וכמו שמצינו שנהרות ומעינות הרי הם כרגלי כל אדם.

**מ"ו. להלכה** בישן קנה שביתה במקומו כריו"ח בן נורי, ובחפצי הפקר הרי הם כרגלי האדם כרבנן דהלכה כדברי המיקל בעירוב.

הגמ' דנה למה הוצרך ריב"ל לומר שהלכה כריו"ח בן נורי והרי בלאו הכי הלכה כדברי המיקל בעירוב- י"מ דבא לומר שלא נימא שבעירוב אין הלכה כדברי המיקל כיחיד במקום רבים.

**הלכה כרבים בדין דרבנן**- לרבא אין הלכה כרבים בדרבנן, ורב פפא מוכיח מדין דיה שעתה (שעשה רבי כר"א שכל אשה שעברו עליה ג' עונות דיה שעתה דווקא בשעת הדחק) שאף בדרבנן הלכה כרבים, ויש מוכיחים זאת מדין שמועה רחוקה (שלו"ע אין נוהג בה אלא יום אחד ולרבנן נוהג בה שבעה ושלושים, ופסקו כר"ע רק משום שהלכה כדברי המיקל באבל).

**מ"ז: רב פפא מיישב** שהוצרך ריב"ל לומר הלכה כריו"ח בן נורי שלא נאמר שהלכה כדברי המיקל בעירוב זה נאמר רק בעירוב חצרות, ולא בעירוב תחומין החמור מעירוב חצרות שאין מערבים בו אלא לדעת, ורב אשי מיישב שאמר הלכה כדי שלא נאמר שהלכה כדברי המיקל בעירוב דווקא

**מ"ד: היוצא ברשות** מחוץ לאלפים אמה יש לו אלפים אמה לכל רוח.

אם היה בתוך התחום כאילו לא יצא- לרבה איירי שלא התרחק מהעיר אלפים אמה, וקמ"ל שאף שעקר לצאת מוודדים את תחומו מהעיר ולא ממקום שהגיע אליו, לרב שימי בר חיאי איירי שהתחום החדש מובלע בתוך התחום הישן והדין שיכול לחזור לביתו ומשם יש לו אלפים אמה כאילו לא יצא, וס"ל **דהבלעת תחומין מילתא**, אביי הוכיח שהבלעת תחומין מילתא ודלא כרבה ממה שנחלקו ר"א ורבנן אם יצא ב' אמות מחוץ לתחום אם יכול להכנס, ואף רבנן מודו שיכנס ביוצא לדבר מצוה.

**מערה** שתוכה ד' אלפים אמה ועל גגה פחות מד' אלפים אמה ויש לה ב' פתחים בשתי הצדדים מותר ללכת מפתח לפתח כיון שמכל פתח יש לו אלפים אמה וב' התחומין מובלעים זה בזה, ומזה אין ראייה להבלעת תחומין כיון ששבת במערה מבעוד יום.

**מ"ה.** העדים של קידוש החודש וחכמה הבאה ליילד והבא להציל הרי אלו כאנשי העיר ויש להם אלפים אמה לכל רוח, אבל אסורים לחזור למקומם, ומה שמצינו **"שכל היוצאים להציל חוזרים למקומם"** היינו שמותרים להחזיר עמהם את הכלי זיין שלהם, שמא יקחו האויבים את הכלי זיין להלחם בהם, ורב נחמן בר יצחק מפרש שאם נצחו האומות את ישראל מותרים ישראל לחזור למקומם אף יותר מאלפים אמה, אבל אם ישראל נצחו יש להם אלפים אמה לכל רוח.

**נכרים שצרו על עירות של ישראל** אם באו על עסקי ממון אין יוצאים בכלי זיין ואין מחללים את השבת, ואם באו על עסקי נפשות מותר, ואם היא עיר הסמוכה לספר שמחללים אפי" על עסקי תבן וקש, ודוד הלך להושיע את קעילה מיד הפלישתים שהיתה עיר הסמוכה לספר.

**מי שישב בדרך** בבין השמשות ולא ידע שהוא סמוך לעיר ולא נתכוון לקנות שביתה בעיר, ל"מ יש לו אלפים אמה ממקומו, לר"י הרי הוא כאנשי העיר.

וכל הנשים שודאי לא שימשו בג' חודשים אחרונים מותר להם לינשא, והלכה כרבי יוסי.

מותר לכתוב מקח עם נכרי בערכאות שלהם מפני שהוא כמוציל מידם, ומותר לכהן לצאת לשם כך לחו"ל או ללכת בבית הפרס, וכן כדי לישא אשה וללמוד תורה, לרבי יהודה דווקא כשאינו מוצא רב בא"י, ורבי יוסי מתיר אף כשיש רב בא"י שלא מן הכלל זוכה אדם ללמוד, והלכה כרבי יוסי.

**מ"ז:** חפצי נכרי - לשמואל לריו"ח בן נורי קונים שביתה, ולרבנן אינם קונים שביתה, וקמ"ל שלא גוזרים בעלים דנכרי אטו בעלים דישראל, לריו"ח אף לרבנן קונים שביתה דגזרינן בעלים דנכרי אטו בעלים דישראל, והלכה כרבי יוחנן, ואם יצאו מחוץ לתחום אין להם אלא ד' אמות, וכל העיר כד' אמות.

**מ"ח:** חרם שבין תחומי שבת - לרבי חייא צריך מחיצה של ברזל להפסיק בין התחומין, וכריו"ח בן נוריד חפצי הפקר קונים שביתה, ולא איירי בנהרות המושכין ומעיינות הנובעים שהרי אלו כרגלי כל אדם אלא במכונסים, לרבי יוסי בר חנינא מספיקה מחיצה של קנים, דקל הוא שהקילו חכמים במים.

מי שישן בדרך לחכמים אין לו אלא ד' אמות - לת"ק והיינו ר"מ יש לו ד' לכל צד והיינו ח' על ח', והני מילי להלך אבל לטלטל אין לו אלא ד' על ד', לר"א אף להלך אינו יכול אלא ד' על ד', לר"י יכול ללכת ד' אמות לאיזה רוח שירצה.

ד' אמות ילפינן מ"שבו איש תחתיו", לר"מ הם ד' אמות מרווחות כדי שיפשוט ידיו ורגליו, לר"י ד' אמות מצומצמות כדי שיטול חפץ מתחת מרגלותיו ויניחנו תחת מראשותיו, והיינו ד' אמות של קודש, ואם הוא ארוך מודדים באמה שלו.

**מ"ח:** ג' חצרות שעירבו ב' החיצונות עם האמצעית לר"ש היא מותרת עמהם והם מותרות עמה ושתיים החיצונות אסורות זו עם זו, רב יהודה מעמיד באופן שהאמצעית נתנה עירובה בשתיים החיצונות, וכשנתנה האמצעית עירובה בשניה לא עשתה כך בשליחות,

בשיירי עירוב כמו שמועיל בשיירי עירוב כל שהוא אבל בתחילת עירוב אין הלכה כדברי המיקל קמ"ל.

**כללי הלכה במחלוקות תנאים** - הלכה כר"ע וכרבי מחבירו, וכר"י מחבריו, ר"מ ור"י הלכה כר"י, ר"מ ורבי יוסי הלכה כרבי יוסי, רבי יוסי ור"ש הלכה כר"ש, ר"י ור"ש הלכה כר"י, לרב אסי הלכה לרבי חייא בר אבא מטין לרבי"ח נראין, רב משרשיא אמר ליתנהו להני כללי, והגמ' מביאה כמה מקרים שלא פוסקים כך ואומרת שאין משם ראייה לרב משרשיא דדילמא היכא דאיתמר איתמר, והגמ' מביאה ראייה שרב לא סובר את אחד הכללים, ממה שהוצרך רב לומר הלכה כר"י במחלוקת של ר"מ ור"י אם העשיר מערב ברגליו, והגמ' אומרת שכוונת רב משרשיא לומר שכללים אלו אינם מוסכמים לכו"ע שהרי רב חולק עליהם.

**ג' חצרות** הפתוחות זו לזו ופתוחות למבוי ועירבו שתי החיצונות עם האמצעית, לר"ש ב' החיצונות אסורות זו עם זו, ולר"י כל החצרות אסורות זו עם זו, והלכה כר"ש.

**עיר של יחיד ונעשית של רבים** מערבים את כולה, ושל רבים ונעשית של יחיד צריך לשייר בה - לר"י חמישים דיורים, ולר"ש ג' חצרות של ב' בתים, והלכה כר"ש.

**מ"ז:** המניח ביתו והלך לשבות בעיר אחרת לר"מ נכרי וישאל אוסרים, לר"י אינם אוסרים, לרבי יוסי רק נכרי אוסר, ולר"ש אפי' הישראל אצל ביתו באותה העיר אינו אוסר, והלכה כר"ש.

**עירוב ברגליו** - לר"מ דווקא עני מערב ברגליו, ולר"י אף עשיר, והלכה כר"י.

**הבחנה** - לת"ק אסור ליבמה לחלוץ ולהתייבם, ולשאר הנשים אסור אירוסין ונישואין, ואפי' בתולות או ארוסות, עד שיעברו ג' חודשים ממיתת בעליהן, וזו שיטת ר"מ שאסר אפי' באופנים שודאי לא שימשה בג' חודשים האחרונים, לר"י הארוסות ינשאו והנשואות יתארסו חוץ מארוסה שביהודה, לרבי יוסי מותר לכל הנשים אירוסין חוץ מאלמנה מפני אבילות,



מקום, לרבה טעמיה דרב משום דלא מסיים אתריה, וי"א בשם רבה משום כל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו, ונ"מ שאמר שביתתי בד' אמות מתוך ח', לשמואל קנה שביתה תחת האילן אלא שאין יודעים היכן, ועל כן דנים אותו לחומרא.

**ג. כל שאינו בזה אחר זה אפי' בבת אחת אינו** - המקרים שלא אומרים כלל זה-המרבה במעשר פירותיו מתוקנים ומעשרותיו מקולקלים, דשאני מעשר דאיתא לחצאין שיקדיש חצי חיטה, במעשר בהמה יצאו ב' בעשירי וקרא לשניהם עשירי, עשירי וי"א מעורבין, משום דאיתא בטעות, תודה שנשחטה על פ' חלות באמת אם הקדיש כולם לא חלה קדושה כלל, ואם הקדיש מ' מתוך פ' חלה קדושה, ואם הקדיש בסתמא לחזקיה כוונתו למ' מתוך פ' והשאר לאחריות וקדשו מ', לריו"ח כוונתו להקדיש כולם ולא קדשו כלל.

**ג. היה מכיר אילן או גדר (המשך)** - לאביי באילן פחות מיי"ב אמה קבע שביתה תחת האילן באמצעו, לרב הנא בריה דרבי יהושע בזה לא קנה דשמא קבע באחד הצדדים, ודווקא בז' אמה קנה שביתה באמה האמצעית ממה נפשך.

תניא כוותיה דרב "בד"א כשסיים ד' אמות שקבע אבל לא סיים לא יזוז ממקומו, ושמואל יפרש דאיירי שד' אמות מהמקום שקבע נמצאים מחוץ לאלפים אמה שלו, ותניא כוותיה דשמואל שאם עירב לצפון ולדרום מחמיר כשניהם ואם הוא במרחק אלפים אמה משניהם לא יזוז ממקומו, ורב תנא ופליג.

קבע שתיתה במקום שכולו נחשב כד' אמות מהני.

היו שניים בדרך אחד מכיר היכן לקנות שביתה ואחד אינו מכיר, שאינו מכיר מוסר שביתתו למכיר.

**ג.א. אמר שביתתי בעיקרו** מהלך לשם אפים אמה משם לביתו, ודווקא שאם היה רץ לשם היה מספיק להגיע בערב שבת, וחשכה לו היינו אם ילך לאט, או שחשכה לו בכדי להגיע לביתו.

הראשונה, שכיון שלא עירבו יחד גילו דעתם דלא ניחא להו, אבל אם החיצונות נתנו העירוב באמצעית הוא להו חדא וכולם מותרים זה בזה, ורב ששת מעמיד שנתנו באמצעית בב' בתים, ואף לב"ה שאפשר להניח עירוב בכמה כלים בבית אחד (לב"ש לא מהני), מ"מ בב' בתים מודו דלא מהני, ואין החיצונות אוסרות על האמצעית לטלטל במה שלא עירבו יחד, דלא אמרינן דיורים להחמיר, שיטת חכמים שהחיצונות מותרות באמצעית והיא אסורה בשתיהם, שאין שתי רשויות משמשו לרשות אחת, (והלכה כר"ש מ"ט: ) לשמואל ר"ש סובר כך, ולחכמים אף החיצונות אסורות באמצעית, ושמואל לשיטתו שחצר שבין ב' מבואות שאם עירבה עם שניהם אסורה עם שניהם.

**מ"ט. חצר שבין ב' מבואות** - עירבה עם שניהם אסורה עם שניהם, לא עירבה עם שניהם אוסרת על שניהם, ואם היתה רגילה באחד המבואות אוסרת רק עליו, ויכולה לערב עם שאינה רגילה ואינה אוסרת בזה על הרגילה, ואם הרגילה עירבה לעצמה ושאינה רגילה לא עירבה דוחין אותה אצל שאינה רגילה דכופין על מידת סדום.

**המקפיד על עירובו** לרבי חנינא הוי עירוב ולשמואל אינו עירוב, **חילקו העירוב לשני כלים** אף לב"ה דווקא כשמילא כלי אחד ולא נותר מקום ושמו בכלי שני כשר, אבל אם מלכתחילה חילקוהו לב' כלים לא מהני.

בעל הבית שמניחים בו את העירוב אינו צריך לתת פת דכולהו בביתו דיירי.

לשמואל **עירוב משום קנין**, ומה שאין מערבים בכסף משום שאינו מצוי בערב שבת, ותיקנו שלא יועיל אם עירבו בו כדי שלא יחשבו שאין מועיל אלא בכסף ואם לא יהיה להם כסף לא יערבו כלל, לרבה **עירוב משום דירה**, נ"מ במחלוקתם עירוב בכלי, או בפחות משו"פ, או ע"י קטן, ה' שגבו את עירובן אחד מוליך לכולם דשליחותיהו קעביד.

**מ"ט: היה מכיר אילן או גדר** ואמר שביתתי תחתיו לא אמר כולם, לרב לא קנה שביתה בשום

לומר שלא צריך להתחיל ללכת, ולרב יוסף לכ"ע צריך שיצא לדרך ול"י מהני אפי' חזר מעצמו.

**נ"ב:** מי שיצא חוץ לתחום אפי' אמה אחת לא יכנס, ולר"א יכול להכנס עד שתי אמות, רגלו אחת מחוץ לתחום לא יכנס, ולאחרים הולכים לפי רובו, וי"א שברגל אחת יכנס אם רובו בחוץ לא יכנס, המודד שכלתה מידתו במערה אינו ממשיך לילך אפי' אמה אחת.

**החשיך חוץ לתחום** אפי' אמה אחת לא יכנס, ולר"ש אפי' ט"ו אמה יכנס שאין מציינים את המידות בדיוק מפני טועי המידה.

## כיצד מעברין:

**נ"ג:** כיצד מעברין את הערים, אית דתני מעברין כאשר עובר, ואית דתני מאברין אבר אבר.

**מערת המכפלה** - י"א חדר על חדר, וי"א שהיתה חדר לפניו מחדר ונקראת מכפלה שכפולה בזוגות - אדם וחווה, אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ולאה, ועל שם ד' זוגות נקרא המקום קרית הארבע.

**אמרפל** - י"א שנמרוד שמו ונקרא אמרפל שאמר להפיל את אברהם לכבשן האש, וי"א שאמרפל שמו ונקרא נמרוד שהמריד העולם כולו.

**ויקם מלך חדש** - חד אמר חדש ממש וחד אמר שנתחדשו גזירותיו.

**אמר ריו"ח י"ח ימים גדלתי וכו'** - י"מ שממנו לא למד אבל מתלמידיו למד, וי"א שגמרא לא למד אבל לב וחכמת תלמידיו למד, וי"א שממנו לא למד אבל מתלמידיו למד, וי"א דבמשנתנו קאמר.

אצל ר' אושעיא ברבי ישבו ד' באמה, ואצל ר"א בן שמוע ו' באמה.

ר"מ בדורו לא ירדו לסוף דעתו, וכן ר' אושעיא ברבי בדורו.

**אלפים אמה** - מקורם "אל יצא איש ממקומו", מקום ממקום ומקום מניסה, וניסה מניסה וניסה מגבול, וגבול מגבול וגבול מחוץ, וחוף מחוץ דכתיב "ומדותם מחוץ לעיר את פאת קדמה אלפים באמה, ואין לומדים אלף אמה מ"קיר העיר וחוצה אלף אמה" דאין דנים חוץ מחוצה היכא דאיכא דדמי ליה.

**עגולות או מרובעות** - לרבי חנינא בן אנטיגנוס אלפים אמה עגולות הם, ולחכמים מרובעות ונשכר לזיוות, ולדבריהם אמר רב אחא בר יעקב שהמעביר חפץ ד"א ברה"ר אינו חייב עד שיעביר הם ואלכסונום, **עמוד** רחב ד' צריך שיהיה מרובע אבל עגול אינו רה"י.

**נ"א: עירוב ברגליו** - שיטת ר"מ שרק עני מערב ברגליו, ולר"י אף עשיר יכול, לרב נחמן נחלקו כשמערב במקומו, ורק ר"י סובר שעיקר עירוב ברגל, אבל במערב במקום פלוני מודה ר"י שרק עני יכול לומר כך ולערב בלא פת, לרב חסדא נחלקו במערב במקום פלוני, אבל אם הוא מערב היכן שהוא נמצא מודה ר"מ שגם עשיר יכול לערב כך דלכו"ע עיקר עירוב ברגל, תניא כוותיה דרב נחמן.

וכן דייקא מתני' לקמן **דמי שיצא לדרך לעיר שמערבין לה** והחזירו חבירו מותר לילך לעיר השניה ושאר בני העיר אסורים, ואיירי שיש לו עוד בית בעיר השניה, וקנה שבייתה אע"פ שלא הניח פת, שכיון שיצא מביתו הוי עני, ושאר בני העיר אסורים שכיון שהם בביתם הוו עשירים, ומבואר שעני יכול ועשיר לא, והלכה כרב נחמן וכר"י שאחד עני ואחד עשיר מערבים ברגליהם.

**נ"ב:** שבת יש לו ד' אמות, ומהם מונה אלפים אמה, המניח עירובו ספק אם יש לו ד' אמות מלבד אלפים אמה.

**מי שיצא לדרך לעיר שמערבין לה** והחזירו חבירו לר"מ הרי זה חמר גמל, לר"י מותר לילך לעיר השניה ושאר בני העיר אסורים, ואיירי שיש לו עוד בית בעיר השניה, לרבי יוסי ברבי יהודה אפי' אמר לו חבירו לין פה מותר, לרבה לכ"ע צריך שיחזירו חבירו ולא בחזר מעצמו, בא ריב"י



התורה מעלה חן על לומדיה.

באהבתה תשגה תמיד כגון ר"א בן פדת וכו'.

החוזר על תלמודו מתקיים בידו ואם לאו משכח, ידעי רבנן האי מילתא ועברי עלה.

משה למד מפי הגבורה ואח"כ לימדה לאהרן ואח"כ גם לאלעזר ואיתמר ואח"כ גם לזקנים ואח"כ גם לכל ישראל, הלך משה ולימדם אהרן, הלך אהרן ולימדם אלעזר ואיתמר, הלכו אלעזר ואיתמר ולימדום הזקנים נמצא ביד כל אחד ד' פעמים, הגמ' מבארת סדר ישיבתם, וטעם סדר לימוד זה.

מכאן שחייב אדם ללמד לתלמידו ד' פעמים, וכן צריך ללמדו עד שתהיה סדורה בפיו.

ג' המהלכים בדרך הרב באמצע גדול בימינו וקטן בשמאלו.

רב פרידא לימד לתלמיד ת' פעמים, ופעם אחת לימד ת"ת פעמים וניתוספו לו ת' שנים וזכה דורו לחיי העולם הבא.

אין התורה נקנית אלא בסימנים.

**נ"ה:** לא בשמים היא ולא מעבר לים- שאם היתה שם היה צריך ללכת אחריה.

**עיבור הערים-** ארוכה דנים אותה כמות שהיא ואין משווים אורכה לרוחבה, עגולה עושים לה זויות, מרובעת אין מרבעים אותה לריבוע עולם, היה בית יוצא מריבוע העיר מותחין את הקו כנגדו, ואפי' יש בית כזה בשני צידי העיר, היתה עשויה כקשת או כמין גאם רואים אותה כאילו מלאה בתים וחצרות.

**עיר העשויה כקשת-** אם יש בין ב' ראשיה פחות מד' אלפים אמה מרבעים אותה, ואם לאו מודדים מן הבתים, אם יש בין הבתים לריבוע העיר יותר מאלפים אמה לרבה בר רב הונא אין מרבעים, ולרבה בנו מרבעים כיון שיכול ללכת לשם מהצדדים.

**נ"ה:** חומת העיר שנפרצה מב' רוחות- וכן בב' עיירות סמוכות, לרב הונא אם יש ביניהם עד מאה ארבעים ואחת ושליש אמה הרי היא עיר אחת דנותנים קרפף לכל אחת, ואם יותר הרי

**ירידת הדורות-** לבם של ראשונים כפתחו של אולם ושל אחרונים כשל היכל ואנו כמלוא נקב מחט סידקית, אנו כסכתא בגודא לגמרא, וכאצבע בקירא לסברא, וכאצבעתא בבירא לשכחה.

בני יהודה שהניחו סימנים ולמדו מחד רבה וגלו מסכתא נתקיימה תורתם בידם, משא"כ בני גליל.

**נ"ג: שאול-** מחל לו הקב"ה על עוון הריגת נוב.

הגמ' מביאה כמה מעשים באנשים שלא דייקו בלשונם, ובאנשים שדיברו בלשון חכמה.

אמר רבי יהושע בן חנניה מימי לא נצחני אדם חוץ וכו'.

אין משיירין פאה באילפס אבל משיירין פאה בקערה.

יש לדבר עם אשה בלשון קצרה משום אל תרבה שיחה עם האשה.

## תורה

הגמ' מאריכה בחשיבות הלימוד בקול, ושעל ידי זה התורה משתמרת ומאריך ימים ושמוח.

**נ"ד:** שינא חטוף ואכול חטוף ושתה דעלמא כהילולא דמיא.

אם יש לך ממון היטיב לך.

המהלך בדרך ואין עמו מלווה יעסוק בתורה.

החש בגרונו או במעייו או בעצמותיו או בכל גופו יעסוק בתורה.

קיום התורה באדם הוא כאשר האדם נעים לבריות ועניו.

אילו לא נשתברו לוחות הראשונות לא נשתכחה תורה מישראל, ואין כל אומה ולשון שולטת בהם.

**נ"ד:** ד"ת נמשלו לתאנה שככל שממשמש בהם מוצא בהם טעם חדש.

ד"ת חביבים על בעליהם כל שעה כמו בשעה ראשונה.

**מגרשי הלויים** - אמר ר"א ברבי יוסי תחום ערי הלויים הוא אלפים אמה צא מהם אלף אמה מגרש נמצא מגרש רביע והשאר שדות וכרמים, הגמ' מבארת ד' אופנים מתי המגרש הריק הוא רביע, לרבא איירי בעיר אלפים אמה על אלפים אמה, והעיר עגולה, ויש כאן ל"ו ריבועים של אלף אמה כולל העיר עצמה, וריבוע העיר הוא י' ריבועים, שכיון שהעיר עגולה גם הריבוע עגול וריבוע יתר על העגול רביע נמצא העיר וריבועה י"ב ריבועים שהם שלשה רבעים מט"ז, והעיר עצמה היא ג' ריבועים, נמצא ריבוע העיר ט' ריבועים שהם רביע מל"ו, ואף שמרבעים את העיר מ"מ במציאות אין שם בתים וזה נחשב מגרשי הערים.

**נ"ז:** לאביי איירי בעיר של אלף אמה, והעיר עגולה, ונמצא ריבוע העיר ו' ריבועים של אלף אמה (כמו כללי החשבון לרבא) שהם רביע מכ"ד, לרבינא איירי רק במגרש של תחומי העיר ללא חשבון הקרנות, ולרבא אשי אין נותנים מגרש אלא בקרנות העיר וא"כ בכל עיר המגרש הוא רביע מקרנות העיר, וסביב היינו סביב דקרנות כמו בזריקת הדם.

**קרפף** - שיטת ר"מ שנותנים קרפף לעיר וממנה מודדים תחום שבת, וכן ב' עיירות שביניהם פחות ממאה ארבעים ואחת ושליש נותנים קרפף לכל אחד והוא מחברם, שיטת חכמים שאין נותנים קרפף לעיר אלא רק בין ב' עיירות, שיטת רב הונא שנותנים קרפף לכל עיר, ושיטת חייא בר רב שנותנים קרפף אחד לשתיים.

**נ"ז:** ג' כפרים המשולשים - ב' כפרים שביניהם במרוחק יש כפר שלישי רואים אותו כאילו הוא ביניהם, ואם אין ביניהם אלא מאה ארבעים ואחת ושליש (לרב הונא אבל לחייא בר רב שבעים אמה ושיריים) האמצעי מחברם, ודווקא כשהאמצעי בתוך אלפים אמה לחיצוניים, ובין חיצון לחיצון יכול להיות אף יותר מד' אלפים אמה.

ארדשיר ואקטיספון היו מחוברים ביניהם, שאף שדיגלת היה ביניהם והיה רחב יותר ממאה

אלו ב' עיירות, לחייא בר רב אין נותנים אלא קרפף אחד לשתייהן.

**בתים המצטרפים לעיר** - גזדיות גבוהות י' טפחים ויש להם ג' מחיצות ואין להם תקרה, ב' מחיצות ותקרה י"ל דמצטרפות לעיר, וכן מצטרפות נפש שעל הקבר אם יש בו ד' אמות על ד' אמות, גשר וקבר שיש בהם בית דירה, בית הכנסת שיש בו דירה לחזן, בית עכו"ם שיש בו דירה לכומרים, אוצרות שיש בהם בית דירה לשומר, בורגנים שבשדה, ובית שבים העשוי לפנות בו כלים שבספינה, מערה שיש בנין בפיתהה מצטרפת המערה לשיעור הבית.

**יושבי צריפים** אין מצטרפים יחד אלא כל אחד מונה מפתח ביתו, ומ"מ במדבר מנו מסוף המחנה דכיון דחנו על פי ד' נחשבים קבועים, אם יש בצריפים ג' חצרות של ב' בתים הוקבעו.

יושבי צריפים והולכי מדברות חיהם אינם חיים ונשותיהם ובניהם אינם שלהם, לעולא מפני שאין להם מרחצאות, ולריו"ח מפני שמרגישים זה לזה בטבילה, ונ"מ כשיש נהר סמוך הראוי לטבילה ולא למרחץ.

**נ"ו:** כל עיר שאין בה ירק אין ת"ח רשאי לדור בה, ודווקא שום וכרישין אבל שאר ירקות מזיקים לגוף, צנון עליו מזיקים והאמהות מועילים, בימות החמה מועיל ובימות הגשמים מזיק.

כל עיר שיש בה מעלות ומרודות אדם ובהמה שבה מזקינים בחצי ימיהם.

**ריבוע עיר עגולה** - מרבעים אותה לפי ריבוע העולם, הגמ' מבארת את הדרך לדעת את ריבוע העולם לפי המזלות או מהלך החמה, ומבארת מתי מתחילה כל תקופה, וכמה אורכה.

**נ"ו:** דרך ריבוע העיר והתחום - בתחילה מרבע את העיר, ואח"כ אינו מודד אלפים ממקום הריבוע, אלא רואים כמו שמניח בקרן העיר טבלה של אלפים אמה על אלפים אמה וכן בשאר הצדדים, נמצא שבעיר שהיא אלפים אמה משתכר באלכסונה אלף ומאתים אמה.

ירבה ממידת העיר באלכסונה, עבד אשה וקטן נאמנים לומר עד כאן תחום שבת, שלא אמרו חכמים את הדבר אלא להחמיר על דברי תורה ותחומין דרבנן והולכים בהם לקולא.

### **עיר של יחיד ונעשית של רבים**

**נ"ט:** מערבים (עירובי חצרות) את כולה, ושל רבים ונעשית של יחיד אין מערבים את כולה א"כ משייר נ' דירות לר"י ולר"ש ג' חצרות של ב' בתים והלכה כר"ש, ורבי יצחק אמר אפי' בית אחד בחצר אחת (לקמן ס').

**עירוב ברה"ר** - לשיטת ר"י אפשר לערב עיר של יחיד שנעשית של רבים אף אם רה"ר עוברת בתוכה, ע"י שיניח לחי או קורה משני צידי העיר, אבל לחכמים א"א לערב רה"ר, וכן נחלקו במי שיש לו ב' בתים משני צידי רה"ר, לר"י מועיל לחי או קורה משני הצדדים ולחכמים לא מהני.

**נ"ט:** **עירוב לחצאין** - עיר של יחיד שנעשית של רבים אין מערבים אותה לחצאין, אלא או כולה או מבוי מבוי בפני עצמו, וצריכים לעשות דקה בפתח המבוי שמערבים בו, לרב פפא מותר לערבה לחצאין לרחבה, ואפי' לר"ע שחצר החיצונה לא יכולה לערב בלי הפנימית, שאני הכא שיכולים לצאת מפתח אחר, ואיכא דאמרי אמר רב פפא אף לרחבה אין מערבים, ואפי' לרבנן שחצר החיצונה יכולה לערב בלא הפנימית, שאני התם שיכולים לסגור הדלת שלא יבואו לחצר החיצונה.

**עיר שיש לה פתח אחד** - מערבים את כולה אפי' היא עיר של רבים והרי היא של רבים.

**סולם אם נחשב כפתח** - לרבה שיטת רב שסולם כפתח, ולרב נחמן שיטת רב שתורת מחיצה עליו להקל ונחשב שיש לעיר פתח אחד, וסולם העומד בין שתי חצרות יכולים לערב יחד ויכולים לערב בפני עצמם, וכן **כותל שרצפו בסולמות** אפי' יותר מעשר אמות תורת מחיצה עליו להקל.

**ס:** חצר ומרפסת שלא עירבו יחד אוסרת המרפסת על החצר אלא אם יש לפני דקה ארבעה, שהסולם מחברם, ואף שאין הסולם

ארבעים ואחת ושליש, רגלי חומת העיר היו בנהר ולא היה ביניהם שיעור זה.

### **צורת מדידת תחום אלפים אמה**

**נ"ח:** מודדים בחבל של חמישים אמה דכתיב "ורוחב חמישים בחמישים" לא פחות מפני שמרבה, ולא יותר מפני שממעט.

מודדים בחבל של אפסיקמא, והיינו נרגילא, וי"מ דיקלא דחד גברי, וי"א שמודדים בחבל של פשתן.

היה מודד **והגיע לגיא** מבליעו בחבל של חמישים אמה וחוזר למידתו, ואם אינו יכול להבליעו הולך למקום שיכול להבליעו ומבליעו שם, וחוזר לכנגד העיר וצופה וחוזר למידתו, ואם הגיא מסתובב לצד השני אין מבליע שם אלא מודד ע"י קידור, שלא יאמרו שמידת התחום מגיעה לכאן.

**הגיע לגדר** מבליעו וחוזר למידתו וכנ"ל גבי גיא, אבל בכותל שאין תשמישו נח אומדו והולך לו.

**נ"ח:** אין מקדר בגיא אלא כשאין חוט המשקולת יורד כנגדו, אבל אם יורד כנגדו אינו מודד אלא קרקעית הגיא.

**עד כמה עומקו של גיא** לרב יוסף עד אלפים אמה, ובברייתא שנינו שמבליעו רק בעמוק מאה ולא יותר, ורב יוסף כאחרים, לאיכא דאמרי סובר רב יוסף שמבליעים אפי' עמוק יותר מאלפים אמה, ואיירי כשחוט המשקולת יורד כנגדו עד ד' אמות, אבל אין חוט המשקולת יורד כנגדו אין מבליעו רק עד אלפים אמה.

הר המתלקט י' מתוך ד' מבליעו או מקדר, אבל י' מתוך ה' מודדו מדידה יפה, וי"א לקולא שבי' מתוך ה' מבלע או מקדר, אבל בה' מתוך ד' אומדו.

**כיצד מקדרין** - תחתון כנגד ליבו עליון כנגד מרגלותיו, ובחבל של ד' אמות.

אין מקדרין לא בעגלה ערופה ולא בערי מקלט מפני שהם של תורה.

**דיני מדידה** - מודדים ע"י מומחה, ריבה במקום אחד ומיעט במקום אחר, או שאחד המודדים ריבה ואחד מיעט שומעים למרובה, ובלבד שלא

**עיר שיושבת על שפת הנחל** - אם יש מחיצה בגובה ד' אמות בין העיר לנחל מודדים את התחום מסוף העיר, אבל אם אין מחיצה כל בית מודד מביתו אלפים אמה, שכיון שאנשי העיר מפחדים מעלית הנחל אינם קבועים בעיר.

**התיר רבי שיהו בני גדר יורדים לחמתן ואין בני חמתן עולים לגדר** - י"מ משום שבני גדר עשו מחיצה ובני חמתן לא עשו וכדלעיל, רב דימי מבאר הטעם משום שבני גדר היו מכים את בני חמתן ובשבת ששכיח שכרות תיקן רבי שלא ילכו בני חמתן לגדר, ובני גדר כשבאו לחמתן כיון שלא היו במקומם לא הכו, לרב ספרא היתה חמתן עשויה כקשת ובין ראשיה יותר מד' אלפים, וכל העיר חמתן היתה בתוך אלפים לגדר, אבל גדר לא היתה כולה בתוך אלפים לחמתן, רב דימי בר חנינא גדר היתה עיר גדולה וחמתן עיר קטנה וכדלעיל.

**עיר שהניח בה את עירובו** לחכמים כל העיר כד' אמות, ולרבי עקיבא אין לו אלא ממקום עירוב אלפים אמה.

**ס"א: שבת בעיר חריבה** - לשמואל כל העיר כד' אמות כיון שהיא ראויה לדירה וקרבן, אבל הניח עירובו שם מודדים התחום ממקום עירובו, לרב אלעזר מודדים רבנן כיון שלא דרים שם שאפי' שבת שם מונים התחום ממקום שביתתו.

שבת בעיר גדולה כאנטיוכא או במערה גדולה כמערת צדקיהו מהלך את כולה וחוצה לה אלפים אמה, לרב אלעזר דווקא שבת אבל הניח לא וקרבנן, לשמואל איירי בעיר ומערה שיש בה דיורים, וכו"ע שדווקא בשבת שם הרי היא לו כד' אמות.

מר יהודה חשש לשיטת ר"ע, ואמרו לו שאין לחשוש לדבריו.

## הדר:

**ס"ב. הדר עם הנכרי בחצר** - שיטת ר"מ שאפי' ישראל אחד שדר עם נכרי הנכרי אוסר עליו את הטלטול, שיטת ראב"י שנכרי אינו אוסר על

מחבר לחומרא, איירי שאין המרפסת גבוהה עשרה, והמרפסת מגופפת עד עשר אמות.

בתים שאין להם פתח לעיר אלא לנהר נחשבים שיור בעיר של רבים ונעשית של יחיד, וא"צ לשייר בתים **דאי בעי לערובי מצי מערב**, ולעשות להם חלונות לכוון העיר, שהרי בפומבדיתא הניחו לשיור בית התבן אע"פ שאינו צריך לעירוב, (ולכא ראייה ממחוזא שהיה רבה בר אבוב מערב את כולה שכונות שכונות וחזינן שכל שכונה היתה שיור לחברתה אע"פ שלא היה אפשר לעבור בין השכונות משום פירא דבי תורי גומא גדולה שמצניעים בה תמרים, דשם היה אפשר לעבור בין השכונות דרך גגות).

**עיר כעין חדשה** - נחלקו רב הונא ורב יהודה אם צריך לשייר ממנה.

**ס: מי שהיה במזרח** - מי שאמר לבנו להניח עירוב והניח העירוב רחוק אלפים אמה ממקום שהאב נמצא בו הרי קנה שביתה בביתו, ואם הוא רחוק מביתו יותר מאלפים אמה ומהעירוב פחות מאלפים, (וכוונת המשנה למזרח ולמערב בנו, או שהבית באלכסון) מותר לעירובו ואסור לביתו.

**הנותן את עירובו בעיבורה של עיר** לא עשה כלום דבלאו הכי יש לו מסוף העיר אלפים אמה.

**הנותן את עירובו חוץ לתחום** ממש לא קנה שם שביתה, ואם נתנו חוץ לעיר אפי' אמה אחת מה שנשכר ע"י העירוב מפסיד בצד השני, וכריב"ל הסובר שעיר שכולה בתוך אלפים אמה אינה נמדדת באלפים אמה, אבל לרב אידי העיר נמדדת לאלפים אמה, ונמצא שמפסיד גם את כל שיעור העיר.

**ס"א. אנשי עיר גדולה מהלכין את כל עיר קטנה**, והיינו שכל העיר כארבע אמות שהרי כולה בתוך התחום, אבל אנשי עיר קטנה אין העיר הגדולה כארבע אמות, שכיון שחלק מהעיר מחוץ לתחום אין העיר כארבע אמות, לרב אידי גם כשכל העיר בתוך התחום אין העיר כארבע אמות, והוא מעמיד את המשנה בנותן עירובו בעיר וגורס ואנשי עיר קטנה מהלכים את כל עיר גדולה.

יש להראות **סכין השחיטה** לרבו, וצורבא מרבנן ששוחט לעצמו יכול לראות בעצמו, אבל אם קונה את הבשר אחרי השחיטה אסור, ר"א מהגרוניא בדק לעצמו ונענש מפני שהתחילו לדבר בכבוד החכם, וי"א מפני שרוב אחא בר יעקב היה מופלג בדורו.

כל הנותן מתנותיו לכהן אחד מביא רעב לעולם.

**ס"ג:** גדול תלמוד תורה יותר מהקרבת תמידין.

אין לישן בחדר שאיש ואשתו שרויים בו ואפי' היא נדה.

**שכירו ולקיטו** - נכרי שאינו מסכים להשכיר רשותו לישראל, אם יש במבוי ב' ישראלים אין יכול אחד לבטל רשותו לחבירו להתיר מדין יחיד במקום נכרי, אלא ישאל ממנו מקום להניח שם חפץ דהוי כשכירו ולקיטו.

**ס"ד:** חמשה שכירו וחמשה לקיטו אינם צריכים לתת כולם חלק בעירוב, דאין אומרים שכירו ולקיטו להחמיר.

**השותה יין אסור** להורות, ויש מתירים, שתוי לא יתפלל ובדיעבד תפילתו תפילה, שיכור אף בדיעבד תפילתו תועבה, והיינו כשאינו יכול לדבר בפני המלך, דרך מיל ושינה מפייגים את היין, לרב ששת שינה כל שהיא מספיקה וי"א שצריך יותר (ס"ה), ואם שתה יותר מרביעית לא מהני דרך מיל ושינה, יין האיטלקי אפי' ברביעית צריך דרך ג' מילין כדי להפיגו, ודווקא רכוב אבל מהלך הדרך טורדתו יותר.

אין לומר שמועה זו נאה וזו אינה נאה.

**ס"ד:** המחזיק בנכסי הגר יקח בהם ס"ת כדי **שיתקימו בידו**, וי"א אף בעל בנכסי אשתו, וי"א אפי' הרוויח בעיסקא, וי"א אפי' מצא מציאה, וי"א שיכול לקנות בהם תפילין.

**ג' הלכות שלמדו מר"ג** - א' אין מעבירין על האוכלים, (ובדורות האחרונים שבנות ישראל פרוצות בכשפים שלמים מעבירים פתיתין אין מעבירין), ב' מצא פת בדרך ואינו יודע אם היא

ישראל אחד, ורק כשגרים בחצר ב' ישראלים הנכרי אוסר עליהם, הטעם שהנכרי אוסר משום גזירה כדי שלא ילמד ממעשיו, ונחלקו ר"מ וראב"י אם יש לגזור בישראל יחיד, לראב"י אינו מצוי שיחיד יגור עם נכרי כין שהוא חשוד על רציחה ולכן לא גזרו בזה, ולר"מ כיון שפעמים יחיד דר עם נכרי גזרו אף בזה, והתועלת שבגזירה היא שהנכרי לא יסכים להשכיר את רשותו, לרב חסדא ששכירות בריאה בעיני והיינו שיכול להניח שם ספסלים וקתדראות הנכרי לא יסכים להשכיר לצורך כזה, ואפי' לרב ששת שמועילה שכירות רעועה יחשוש העכו"ם לכשפים ולא יסכים להשכיר.

**ס"ב:** **חצרו של עכו"ם כדיר של בהמה** - והיינו כשאין הנכרי בעיר, שכיון שאינו אוסר אלא משום גזירה באינו בעיר לא גזרו, דדירה בלי בעלים לא שמה דירה, אבל ישראל אוסר אף כשאינו בעיר שכיון שאוסר מדינא אסרו אף כשאינו בביתו, אם חוזר לביתו באותו היום אף הנכרי אוסר.

**הלכה כראב"י** ולרב הונא מנהג כראב"י ולריו"ח נהגו העם כראב"י.

## דין מורה הלכה בפני רבו

**ס"ג:** אסור לתלמיד להורות הלכה במקום רבו, אפי' בדברים ידועים או מפורשים.

אף שלא בפני רבו אסור להורות בחייו, אלא שרק בפניו חייב מיתה, נדב ואביהוא נענשו על שהורו הלכה בפני משה, וכן תלמידו של ר"א מת מפני שהורה הלכה בפני ר"א.

תלמיד חבר מותר להורות.

לאפרושי מאיסורא מותר אף שלא בפניו.

המורה הלכה בפני רבו ראוי להכישו נחש, ונקרא חוטא, ואזיל לשאול בלא ולד, כיהושע שאמר אדוני משה כלאם ומת בלא ולד, וי"א שנענש על שביטל ישראל לילה אחד מפריה ורביה.

דוד לא הורה כל זמן שרבו עירא היאירי קיים.

אלעזר הורה הלכה בפני משה ונענש שיהושע לא שאל אותו באורים ותומים.

מבטל רשותו לבני פנימית ובני החיצונה מותרים עמהם, וכשנתנו את עירובם בחיצונה אין מועיל ביטול רשות.

**מערבים ואין אוסרים אין מבטלים** - כגון ב' חצרות שיש פתח ביניהם, דאין ביטול רשות מחצר לחצר.

**אוסרים ואין מערבים אין מבטלים** - כגון נכרי שהגיע בשבת.

לשמואל **אין ביטול רשות מחצר לחצר ואין ביטול רשות בחורבה**, ולריו"ח יש ביטול רשות מחצר לחצר ובחורבה, וצריכא לאשמועינן חצר וחורבה.

**ס"ז. שני בתים משני צידי רה"ר** ובאו נכרים והקיפום מחיצה בשבת, לשמואל שאין ביטול רשות מחצר לחצר כ"ש הכא אין מועיל ביטול, ואף לריו"ח אין מבטלים כיון שלא מצו מערבי מאתמול לפני שהוקפו.

**מת נכרי בשבת** לריו"ח ששוכרים רשות מגוי שהגיע בשבת מועיל שהישראל יבטלו רשותם זה לזה, לשמואל שאין שוכרים לרב ששת מבטלים ולרב המנונא אין מבטלים.

**נכרי הדר במבוי ויש לו פתח נוסף** לבקעה אפי' עיקר שימושו במבוי והפתח השני הוא רק ד' טפחים, אין הנכרי אוסר על בני המבוי, אם הפתח הנוסף פתוח לקרפף לרב חנן בר אמאי אינו אוסר ולרבה ורב יוסף ורב הונא אם הקרפף עד בית סאתים אוסר יותר אינו אוסר, וישראל בית סאתים אינו אוסר יותר מבית סאתים אוסר.

**ס"ז: דין קרפף** - קרפף יותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה לריו"ח הזורק לתוכו חייב דחשיב רה"י, לרב הונא בר חיננא דינו ככרמלית

**סלע שבים גבוה עשרה ורחב ארבעה אין מטלטלין לא מן תוכו לים ולא מן הים לתוכו, פחות מכאן מטלטלין, עד כמה עד בית סאתים** -

לא קאי אסיפא שהרי אף יותר מבית סאתים כרמלית הוא ומותר לטלטל ממנו לים, אלא קאי ארישא.

של נכרים אם רוב נכרים אסורה, ג' חמצו של נכרי אחר הפסח מותר בהנאה.

**התרת נדרים** - למ"ד פותחין בחרטה מתיר כשהוא מהלך או עומד או רכוב, אבל למ"ד אין פותחין בחרטה לא.

**ס"ה. שיכור** - ראב"ע אמר שהוא יכול לפטור מתפילה אחר החורבן כי אנו נחשבים כשיכורים, שיכור הרי הוא כפיקח לקניינים ולעונשים ואין פטור אלא מתפילה, ואם הגיע לשכרותו של לוט הרי הוא כשיכור לכל דבר.

הגמ' מאריכה בענין **ישוב הדעת** הנצרך לתפילה ולדין וללימוד התורה.

הגמ' מביאה כמה מימרות בענין יין.

**ס"ה: ישראל ונכרי בפנימית וישראל בחיצונה** - אסורים, וכראב"י שדווקא בשני ישראלים הנכרי אוסר, וכר"ע שרגל המותרת במקומה אוסרת שלא במקומה, ועירבו ב' הישראלים יחד, הנכרי אוסר עליהם, וכן **בישראל ונכרי בחיצונה וישראל בפנימית** הנכרי אוסר, דאף בזה הנכרי מפחד להרוג את הישראל שמא יבוא הישראל השני ויראהו.

**נכרי שהשכיר רשותו לנכרי** והשוכר הלך והגיע המשכיר, יכולים לשכור מהמכיר את רשותו כדי לטלטל שם, אף אם המשכיר לא יכול לסלק משם את השוכר.

**שכירת רשות בשבת** - י"א ששוכר כמערב דמי ואין שוכרים אלא מבעוד יום, וי"א ששוכר כמבטל רשות ומהני אף בשבת.

**ס"ו שוכר כמערב** לקולא לענין שמועיל בפחות משו"פ, ואפשר לשכור משכירו ולקיטו, ואחד מערב ע"י כולם.

**כל מקום שאוסרים ומערבים מבטלים** - כגון ב' חצרות זו לפניו מזו, לרבא דווקא כשנתנו את עירובן בפנימית ושכח אחד מן החיצונה ולא עירב מועיל ביטול רשות, אבל אחד מן הפנימית ששכח אין מועיל ביטול רשות לרבנן דאמרי שצריך לבטל רשות לכל אחד ואחד, אבל לר"א



והוציא בשוגג, דר"מ אוסר משום שאינו חוזר ומבטל, ולר"י אינו אוסר משום שחוזר ומבטל, רבא מפרש שר"מ ור"י נחלקו אם גזרו שוגג אטו מזיד ולא בחוזרים ומבטלים.

**ס"ט. צדוקי-** שיטת ר"ג שצדוקי אינו כנכרי ויכול לבטל רשותו, ומעשה בנכרי אחד וכו' והוציא את הכלים למבוי כדי שלא יוציא הצדוקי ויאסור, דמה ששנינו שמי שנתן רשותו והוציא אוסר (לר"י דווקא במזיד ולר"מ אף בשוגג), דווקא כשלא החזיקו בני מבוי במבוי, אבל בהחזיקו אינו אוסר, ורב יוסף סובר שלר"מ בין בשוגג ובין במזיד אינו אוסר.

שיטת רבי יהודה שצדוקי כנכרי ואינו יכול לבטל, ואמר להם מהרו ועשו צרכיכם במבוי קודם שתחשך דאח"כ תהיו אסורים, לאב"א איירי ר"י במומר לחלל שבתות בפרהסיא, אבל בצינעא אין דינו כנכרי, ואם כשרואה את הנשיא וכדו' מסתיר מעשיו חשיב בצינעא.

**ס"ט: דין מומר-** לרב נחמן בר יצחק מומר לשבת אינו מומר לכל התורה (אף לרבנן שהחשוד לדבר אחד אינו חשוד לכל התורה), ואמנם לדין ביטול רשות חשיב מומר, לרב אשי מומר לשבת כמומר לע"ז דחשיב מומר לכל דבר. **מקבלים קרבנות** מנכרי אף אם הוא עובד ע"ז, וכן ממושעי ישראל, אבל מישראל מומר ומנסך יין לע"ז ומחלל שבתות בפרהסיא אין מקבלים.

### חצר שיש בה כאלו שלא עירבו

**אנשי חצר ששכח אחד מהם ולא עירבו** וביטל להם חצירו, ביתו אסור מלהכניס ומלהוציא לו ולהם, דהמבטל רשות חצרו לא ביטל רשות ביתו, והוא מותר לטלטל בשלהם משום שהוא כאורח שלהם, ואם נתנו לו הם את רשותם הוא מותר כיון שביטלו לו רשותם, והם אסורים שאין חמשה נעשים אורחים לאחד.

**שניים ששכחו ולא עירבו** וביטלו בני החצר רשותם להם ואחד מהם ביטל רשותו לשני, מ"מ אסור לשני לטלטל בחצר, כיון שכשביטלו בני החצר רשותם לשניהם הם אסרו זה על זה.

לרב הונא בר חנינא דאמר לעיל שיותר מבית סאתים שלא הוקף לדירה חשיב כרמלית, על כן אף בגבוה י' מותר לטלטל ממנו לים.

לרבא קאמר שבתוכו מטלטלים רק עד בית סאתים.

לרב אשי באמת מותר ביותר מבית סאתים לטלטל ממנו לים, שכיון שאסור לטלטל בתוכו אם יהיה אסור לטלטל ממנו לים יבואו לחשוב שהוא רה"י ויטלטלו בתוכו שהוא דבר שכיח, ועל כן התירו כאן איסור טלטול מכרמלית לרה"י שזה דבר שאינו שכיח.

**האי ינוקא דאישתפיך חמימיה-** והיה זה בחצר שלא עירבו ולא נשתתפו, ורבה אמר שיאמרו לנכרי שיביא, ולא דמי להזאה שאינה דוחה שבת דשבות שאין בה מעשה היא.

בדאורייתא מותרין והדר עבדינן מעשה, בדרבנן עבדינן והדר מותרין.

**ס"ח.** אחד מבני מבוי שביקש לקחת מן השיתוף ולא נתנו לו בטל שיתוף.

לב"ה משתתפין באוצר והיינו רביעית לוג מהחבית דיש ברירה, אבל לב"ש אין משתתפין באוצר שמא ישתו את היין שחל עליו השיתוף, (מחלוקת ב"ש ב"ה גבי חישב להוציא מת דרך פתח ד' טפחים דלב"ש דווקא בחשב קודם שמת ולב"ה אף אחר שמת מהני).

**האי ינוקא דאישתפיך חמימיה-** והורה רבא לשאול את אמו אם היא צריכה ולחמם לתינוק אגב אמו, ואף שאמו אכלה תמרי אימור תונבא בעלמא, עוד היה מעשה ואמר רבא שיפנו כליו לחדר פנימי וביטל רשותו לבני חצר אחרת כדי שיביאו משם מים חמים, דסבר שיש ביטול רשות מחצר לחצר, ומ"מ אין מבטלים וחוזרים ומבטלים דלא להוי מילתא דרבנן כחוכא.

**ס"ח: מבטלים וחוזרים ומבטלים-** לרב מבטלים וחוזרי ומבטלים ולשמואל אין מבטלים וחוזרים ומבטלים, לרב אשי נחלקו במחלוקת ר"א ורבנן גבי אנשי חצר ששכח אחד מהם ולא עירבו, וי"א שאינו תלוי במחלוקת זו, ורב ששת אמר דתלוי במחלוקת גבי מי שנתן רשותו

**ע"א. ישראל וגר השרויים במגורה אחת ומת**

הגר אם מת מבעו"י, אע"פ שלא החזיק ישראל אחר אלא משחשיכה אוסר, כיון שהיה הישראל יכול להחזיק מבעו"י ולא החזיק, ואם מת הגר משחשיכה אע"פ שהחזיק ישראל אחר בנכסיו אינו אוסר, כיון שלא היה יכול הישראל להחזיק מבעו"י.

**ביטול רשות בשבת** - לב"ש אין מבטלים בשבת ולב"ה מבטלים, לעולא טעמא דב"ה משום דגלי דעתיה דניחא ליה בהכי בע"ש, לאביי נחלקו אם ביטול רשות הוא הקנאה או הסתלקות.

**בעה"ב שהיה שותף לשכניו** - לרבנן אם היה שותף לשניהם ביין ובכלי אחד הוי עירוב, אבל בשני כלים או יין ושמן לא הוי עירוב, לר"ש אפי' ביין ושמן הוי עירוב, לרבה איירי ר"ש בחצר שבין ב' מבואות ור"ש לשיטתו שבג' חצרות הפתוחות זו לזו ופתוחות למבוי ועירבו שתי החיצונות עם האמצעית היא מותרת עמהם והם מותרות עמה, לרב יוסף ר"ש כריו"ח בן נורי ששמן שצף ע"ג יין חשיב חיבור לענין אם נגע טבול יום בשמן, ורבנן סוברים דאינו חיבור.

**ע"א:** שיטת ר"א בן תדאי שאף בשותף לשניהם ביין אינו עירוב, לרבה איירי בקנו חבית בשותפות וסבר שאין ברירה ולרבנן יש ברירה, ובה בא בלגיני וזה בא בלגיני מודה ר"א בן תדאי דהוי עירוב, לרב יוסף בא ר"א בן תדאי לומר שאף שיין ויין הוי שיתוף מ"מ אינו מועיל לעירוב דאין סומכין על שיתוף במקום עירוב, והלכה שביין אין סומכין ובפת סומכין.

עירוב חצרות הוא דווקא בפת ויין לא מועיל, שיתוף ביין וגם פת מועילה.

**שיתוף במקום עירוב** - לר"מ צריך גם עירוב וגם שיתוף שלא תשתכח תורת עירוב מן התינוקות, לרבנן באחד מהם סגי, י"א שנחלקו אם שיתוף ביין מועיל לעירוב, אבל בפת מודה ר"מ דמהני, וי"א דדווקא בפת נחלקו אבל ביין מודו רבנן דלא מהני, לרב הלכה כר"מ לרב הונא מנהג כר"מ לריו"ח נהגו העם כר"מ.

אחד יכול לבטל ויכולים לבטל בשבילו, שניים יכולים לבטל ואין מבטלים עבורם אפי' בקני ע"מ להקנות לאחד מהם.

**ע. אחד שלא עירב נותן רשותו לאחד שעירב,** לאביי איירי כאחד עירב עם אחרים וקמ"ל שא"צ לבטל רשות לכל אחד ואחד, לרבה צריך לבטל רשות לכל אחד ואחד ואיירי שעירב עם אחר ומת, וקמ"ל דלא גזרינן שיבטל לאחד כשהשני חי.

**שניים שעירבו** - נותנים רשותם לאחד שלא עירב, אבל אין נותנים רשותם לשניים שלא עירבו.

**שניים שלא עירבו** - נותנים רשותם לשניים שעירבו, או לאחד שלא עירב.

**אחד שעירב** - אין נותן רשותו לאחד שלא עירב.

**שניים שלא עירבו** - אין נותנים רשותם לשניים שלא עירבו.

**ע: ביטול רשות ביורש** - לתלמידי שמואל אינו יכול לבטל כיון שלא היה יכול לערב עמהם מאתמול, לרב נחמן יכול לבטל דיורש כרעיה דאבוה.

**כל שמותר למקצת שבת מותר לכל השבת** - כגון שתי חצרות שעירבו דרך פתח או חלון שנסתמו בשבת, וכל לאתווי מבוי שניטלו קורותיו או לחייו.

**כל שנאסר למקצת השבת נאסר לכל השבת** - כגון ב' בתים בשני צידי רה"ר והקיפום נכרים מחיצה בשבת, וכל לאתווי נכרי שמת בשבת, חוץ ממבטל רשות שנאסר למקצת שבת והותר לשאר השבת.

**אחד מבני חצר שמת** והוריש רשותו לאחד מן השוק, אם מת מבעו"י אוסר ואם משחשיכה אינו אוסר, אחד שלא עירב שמת והניח רשותו לאחד מבני החצר שעירב, אם מת מבעו"י אינו אוסר ואם משחשיכה אוסר, לרב נחמן אוסר עד שיבטל ולתלמידי שמואל אוסר ואינו יכול לבטל, לריו"ח קאי כב"ש שאין ביטול רשות בשבת.



**בני בי רב** שאוכלים באכסניה ולנים בבית המדרש, מודדים תחום אלפים אמה מבית המדרש, דאנן סהדי שהיו מעדיפים לאכול שם.

**אב ובנו הרב ותלמידו** שאין עמהם דיורים נחשבים יחידים, ואין צריכים לערב, ומבוי שלהם ניתר בלחי וקורה.

**ע"ג:** ה' חצרות הפתוחות זו לזו ולמבוי- עירבו בחצרות ולא נשתתפו במבוי לר"מ דבעינן גם עירוב וגם שיתוף מותרים בחצרות ואסורים במבוי, ולרבנן דבחד סגי מותרים בשניהם, אם נשתתפו ולא עירבו לר"מ מותרים רק במבוי ולרבנן מורים בשניהם, עירבו ונשתתפו ושכח אחד מבני חצר ולא עירב מותרים בחצרות ובמבוי אף לר"מ, דטעמא דר"מ כדי שלא תשתכח תורת עירוב מן התינוקות וכיון שרובם עירבו לא משתכחא.

רב לא גורס במתני' שהחצרות פתוחות זו לזו, ואין טעמו משום דשיתוף צריך להכניסו ולהוציאו דרך פתחים למבוי, שהרי בני חבורה שהיו מסובים בחצר וקידש עליהם היום הפת שעל השולחן מועילה לשיתוף אף שלא הוציאה דרך פתחים למבוי, (ואם אכלו בבית לא הוי שיתוף), אלא טעמא דרב משום שאין מבוי ניתר בלחי וקורה עד יהיו בתים וחצרות פתוחים לתוכו וכיון שמחוברים יחד ביניהם חשיב חצר אחת.

**ע"ד:** אין מבוי ניתר בלחי וקורה עד יהיו בתים וחצרות פתוחים לתוכו- ושמואל אמר אפ"ל בית אחד חצר אחת, ר"א הקשה שמואל מלשון המשנה שהמבוי לחצרות שמשמע שצריך כמה חצרות, והגמ' דנה אם שמואל חזר בו, לריו"ח אף חצר וחורבה מהני, אבל לא חצר ושביל של כרמים, טעמא ריו"ח דסבר כר"ש שגגות חצרות וקרפפות הם רשות אחת לכלים ששבתו בתוכם שמוותרים בטלטול, אבל לא לכלים ששבתו בבית, ואף בעירבו מותר ולא גזרינן דילמא יוציא כלים מהבית לחצר ומשם לחצר אחרת, ואף כאן לא גוזרים שמא יוציא כלים מהחצר לחורבה, (לרב אין הלכה כר"ש אלא לא עירבו אבל בעירבו חיישינן).

## ה' חבורות ששבתו בטרקלין אחד

**ע"ב:** לב"ש כל חבורה צריכה עירוב, לב"ה עירוב אחד מועיל לכולם, בזמן שמקצתם בחדרים או בעליות מודו ב"ה.

לרב נחמן ב"ה מדברים שיש מסיפס ביניהם, אבל אם יש מחיצה עשרה מודו, וי"א שנחלקו בין במסיפס ובין במחיצה עשרה.

י"א שב"ש מדברים כשהמחיצות מגיעות לתקרה אבל אם אינם מגיעות לתקרה מודו, וי"א שב"ה מדברים כשאין המחיצות מגיעות לתקרה אבל במגיעות לתקרה מודו וכן תנא בברייתא, ולרב נחמן ההלכה שבזה נחלקו.

**ע"ב:** בברייתא אחרת תנא שנחלקו במוליכין עירובן למקום אחר, אבל בעירוב בא אצלן מודו ב"ש, וי"א שנחלקו בעירוב בא אצלן אבל במוליכין עירובם למקום אחר מודו ב"ה.

**האחים שהיו אוכלים על שלחן אביהם וישנים בבתיהם-** אם מוליכין עירובם למקום אחר צריכים עירוב לכל אחד, ואם עירוב בא אצלם או שאין עמהם דיורים במבוי א"צ לערב, למ"ד מקום אכילה גורם איירי כשאוכלים בבתיהם ומקבלים פרס מאביהם, ואיירי בדאיכא דיורים בהדיהו.

**מי שיש לו בית** שער אכסדרא ומרפסת אינו אוסר, בית תבן בית בקר בית עצים בית האוצרות אוסר, לר"י רק מקום דירה אוסר, לרב היינו מקום פיתא ולשמואל מקום לינה.

**ע"ג:** הרועים והקייצים והבורגנים ושומרי החומות אם דרכם ללין בעיר הרי אלו כאנשי העיר, ואם דרכם ללון בשדה יש להם אלפים אמה משם, ומודה רב בזה כיון שאם יביאו פתם לשדה יאכלו שם.

**מקבלי פרס-** לר"י בן בתירא נשים המקבלות פרס מבעליהם אינם אוסרות, אבל עבדים המקבלים פרס מרביהם אוסרים, ולר"י בן בבא נשים אוסרות ועבדים אינם אוסרים, תלמידים הסמוכים על שולחן רבם א"צ לערב.

סוגרת הדלת ומשתמשא, ואמרה לחיצונה לתקוני שיתפתין ולא לעוותי, ואינה יכולה החיצונה לבטל רשותה שאין ביטול רשות מחצר לחצר, (ואינו שייך למחלוקת שמואל וריו"ח לעיל ס"ו בענין ביטול רשות מחצר לחצר).

**אם היו של יחידים** אינם צריכים לערב, אם היו שניים בפנימית ואחד בחיצונה אסורים, ואם היו שניים בחיצונה ואחד בפנימית לרב יוסף אסורים ולשמואל מותרים, אם היה אחד בפנימית והוא נכרי אוסר על החיצונה.

**י' בתים זה לפנים מזה** לשמואל רק הפנימי צריך לערב, ולריו"ח גם החצר הפנימית השניה צריכה לערב דבית שער דיחיד לא שמייה בית שער.

**ע"ו. שתי חצרות וג' בתים ביניהם - בני ב'** החצרות מניחים את ערובם באמצעי, החיצוניים אינם צריכים עירוב כי נעשו בית שער, והאמצעי א"צ לתת עירוב כי בביתו הניחו את העירוב.

**ב' חצרות וב' בתים ביניהם** והניח כל אחד עירובו בשני לא מהני שאם המקום שנתן בו את העירוב הוא בית הרי לא עירב ואם הוא בית שער המניח עירובו בבית שער אינו עירוב.

אחד שעירב לשניים לאחד מבעוד יום ולאחד בין השמשות, העירוב הראשון נאכל בין השמשות והשני משתחשך, שניהם קנו עירוב, דכיון שבין השמשות ספק שניהם קנו עירוב מספק, ולא מינכרא הסתירה, משא"כ במקרה הקודם שכל בית הוא בית שער לחבירו.

## חלון:

**ב' חצרות מתי נחשבים לחצר אחת**

**ע"ו. חלון שבין ב' חצרות** אם הוא ארבעה על ארבעה ומקצתו בתוך עשרה מערבים שתיים ואם רצו מערבים אחד, (דשיעור פתח הוא ארבעה).

**חלון עגול** צריך שיהיה בהקפו כ"ד טפחים ושניים ומשהו מהם בתוך י'.

**ע"ד:** איבות בר איהי עשה לחי במבוי שלו בהוראת שמואל, לאחר מות שמואל הפיל רב ענן את הלחי, דסבר ששמואל התיר משום שהחזן היה לן בבית הכנסת, ורב ענן סבר מקום לינה גורם, ואיבות בר איהי סבר שמקום פיתא גורם, ועל כן סיבת התרו של שמואל אינו משום החזן.

**מבוי שצידו אחד עכו"ם וצידו אחד ישראל** ובתי ישראל פתוחים לבית ישראל ע"י חלונות אין מצרפים את ישראל האחרים דרך החלונות כדי לערב מבוי זה, וכן בחצר שפתוחים לתוכה בית ישראל ובית עכו"ם וחלונות של ישראל פתוחים לבית ישראל אינם מצטרפים, וטעמא משום שיחיד אינו יכול לערב עם עכו"ם.

## **שתי חצרות זו לפנים מזו**

**ע"ה. ג' שיטות בדבר -** לת"ק רגל המותרת אינה אוסרת רגל האסורה אוסרת, לר"ע אפי' רגל המותרת אוסרת, לרבנן בתראי אף רגל האסורה אינה אוסרת.

**עירבה הפנימית ולא עירבה החיצונה** או ששכח אחד מן החיצונה ולא עירב - הפנימית מותרת והחיצונה אסורה.

**עירבה החיצונה ולא עירבה הפנימית** או ששכח אחד מהפנימית ולא עירב - לת"ק ור"ע שתיהם אסורות מפני שרגל האסורה אוסרת, אבל לרבנן בתראי החיצונה מותרת שאין רגל האסורה אוסרת.

**עירבה זו לעצמה וזו לעצמה -** לת"ק ולרבנן בתראי כל חצר מותרת בפני עצמה, לר"ע החיצונה אסורה מפני שרגל המותרת אוסרת.

אם עשתה הפנימית **דקה** דלת קטנה וסילקה דריסת רגלה מהחיצונה אין הפנימית אוסרת על החיצונה.

**ע"ה: נתנו עירובם בחיצונה ושכח אחד בין מן הפנימית ובין מן החיצונה** ולא עירב שתיהם אסורות, נתנו עירובם בפנימית ושכח אחד מן הפנימית ולא עירב שתיהם אסורות, ואם שכח אחד מן החיצונה לר"ע שתיהם אסורות מפני שהחיצונה באה לפנימית מחמת שהעירוב שם, ואם ביטלה החיצונה רשותה בפנימית הפנימית מותרת, ולרבנן הפנימית מותרת דאחדא דשא

**ע"ח.** זיז שיש בו ד' והשעין עליו סולם כל שהוא ממעט, ואם הסולם אינו על הזיז אינו ממעט.

כותל י"ט טפחים צריך זיז אחד להתירו, כותל כ' צריך ב' זיזים להתירו, והוא שהעמידם זה שלא כנגד זה.

**מיעוט בעמוד ברה"ר** - עמוד ברה"ר גבוה י' ורחב ד' ונעץ בו יתד כל שהוא, לרב אדא בר אהבה ממעט בגבוה ג' לאביי ורבא אע"פ שאין גבוה ג' כיון שמפריע להשתמש בו, לרב אשי אפי' גבוה יותר מג' אינו ממעט, כיון שיכול להשתמש עליו ואפי' מילאהו כולו ביתדות.

**מיעוט ע"י סולם** - כותל י' טפחים צריך להטות את הסולם ד' טפחים, ועל כן לשמואל צריך סולם י"ד כדי להתירו, לרב יוסף די בי"ג ומשהו, ולאביי י"א ומשהו, לשיטת רב סולם זקוף ג"כ ממעט ועל כן לרב הונא בריה דרבי יהושע די בסולם ז' ומשהו.

סולם מכאן ומכאן **וקשים באמצע** אינו ממעט, ואם הסולם באמצע ממעט.

**ע"ח: חקק** בכותל להשלים רוחב הסולם לד' בגובה עשרה ממעט, חקק בכותל לבד רוחב ד' צריך לחקוק מלוא קומת הכותל, **אילן שעשאו סולם** ממעט ואף לרבנן שעירוב תחומין באילן אינו מועיל כאן מהני דפתח הוא ואריא דרביע עליה, **אשירה** אינו ממעט, ולריו"ח אילן אינו ממעט ואשירה ממעט, לרנב"י באילן תלוי במחלוקת רבי ורבנן אם עירוב באילן מועיל, באשירה תלוי במחלוקת ר"י ורבנן אם עירוב בקבר מועיל.

**חריץ שבין ב' חצרות** אם הוא עמוק י' ורחב ד' מערבים שנים ואין מערבים אחד, ואפי' החריץ מלא קש או תבן, אבל אם ביטל את הקש והתבן מערבים אחד, מילא את החריץ בעפר או צורות במתני' תנא דבטל ומערבים אחד, לרב אסי מתני' כרבי יוסי דסתם עפר בטל וא"צ לבטלו, לרב הונא בריה דרבי יהושע אף למ"ד שלענין טומאה צריך לבטל עפר לענין שבת א"צ לבטלו, לרב אשי עפר בחריץ כיון שבא לסתום בטל בסתמא, משא"כ עפר בבית.

**ע"ו: חלון שבין ב' בתים** אם הוא ארבעה על ארבעה מערבים שניים ואם רצו מערבים אחד, ואפי' החלון למעלה מעשרה דביתא כמאן דמליא דמי.

**לול הפתוח מן הבית לעליה** א"צ אפי' סולם עראי כדי שיוכלו לערב יחד.

**כותל שבין ב' חצרות** אם הוא גבוה י' ורחב ד' מערבים שניים ואין מערבים אחד, ומותר להם לעלות ולאכול פירות שהיו בראשו, אם אינו רחב ד' לרב נחשב כב' הרשויות לחומרא ואסור להזיז בו אפי' כמלוא נימא, ולריו"ח מותר אף להעלות אליו מהחצר ובלבד שלא יעבירו מחצר לחצר, וכמו שבמקום שאין בו ד' על ד' מותר לכתף עליו לבני רה"ר ולבני רה"י ובלבד שלא יעבירו מרשות לרשות, ורב מודה בזה אלא שבדרבנן החמירו יותר.

**ע"ז. כותל שבין ב' חצרות צידו האחד גבוה עשרה וצידו האחד שווה לארץ** מותר לטלטל בו לזה ששווה לארץ כיון שתשמישו בנחת, וכן בחריץ, וצריכא.

הגמ' מביאה אופנים נוספים שממעטים גובה הגדר להתיר הטלטול לחצר אחת מן החצרות - אם מיעט את הכותל ע"י שעקר חוליא אם הוא רחב ד' ממעט, ואם אין רחב ד' אין משתמש אלא כנגד המיעוט.

**כפה ספל על פיו** וחיברו בקרקע באופן שצריך מרא וחצינא כדי להוציאו ממעט, אבל בלא מרא וחצינא מותר להוציאו מן הקרקע אף שיש לו אוגנים ומזיז העפר שעליהם, וכיון שמותר להוציאו אינו ממעט.

**ע"ז: סולם המוצרי** אינו ממעט והיינו כשאין לו ד' חווקים, הצורי ממעט מפני שכובדו קובעו.

**הניח ב' סולמות** משני צידי הגדר אין ביניהם ג' טפחים, או שרוחב הגדר ד' טפחים, יכולים ב' החצרות לערב יחד.

**בנה איצטבא על גב איצטבא** אם יש בתחתונה ד' טפחים, או שיש בעליונה ואינה רחוקה מהתחתונה ג' טפחים ממעט.

**סולם ששליבותיו פורחות** אם יש בתחתונה ד' או שיש בעליונה ואין בין השליבות ג' ממעט.

פני שידם כידו. וצריך להגביה את החבית מהקרקע טפח.

המקדש אם טעם מלא לוגמיו יצא ואם לאו לא יצא.

**עושים מדורה לחיה בשבת** וכן לחולה ואפי' הקיז דם ונצטנן ואפי' בתקופת תמוז.

**איזו אשירה** כל שכומרים שומרים אותה ואין טועמים מפירותיה, ושמואל אמר דווקא כששומרים את הפירות לעשות מהם שיכר ליום אידם, וכן הלכה.

**פ. זיכוי בעירוב ובשיתוף** - לרב בשיתוף א"צ לזכות ובעירוב צריך, לשמואל בעירוב א"צ ובשיתוף צריך, ומעשה בכלתו של רבי אושעיא שהלכה לבית המרחץ ועירבה לה חמותה ואסר רבי חייא שתכנס לעיר, משום שלא זיכתה לה, ורבי ישמעאל ברבי יוסי מתיר דסבר שא"צ לזכות, והלכה שצריך לזכות בעירוב תחומין וחצרות ובשיתופי מבואות.

**שכירות מאשה** - אם הגוי אינו מסכים להשכיר רשותו אפשר לשכור מאשתו כשם שאשתו של אדם מערבת שלא מדעתו, ודווקא בדאסר שרגיל לצאת דרך החצר אבל בדלא אסר שיש לו פתח אחר לא, וכן בשיתופי מבואות, וכן כופין לעשות לחי וקורה למבוי, וי"א דשאני מבוי ליכא מחיצות או דבי"ד שאני.

**פ. לחי וקורה מעצי אשירה** - לרב חייא בר אשי עושים לחי מעצי אשירה אבל קורה לא דכתותי מיכתת שיעורא, ולרבי שמעון בן לקיש עושין לחי וקורה מעצי אשירה.

**נתמעט האוכל** של העירוב, אם מזכה להם מאותו המין אפי' כלה המין לגמרי א"צ להודיע, ואם מזכה ממין אחר לל"ק צריך להודיע אפי' אם לא כלה, לל"ב דווקא בכלה צריך להודיע.

**נתוספו עליהם** מוסיף ומזכה וצריך להודיע, ולר"י א"צ להודיע.

**שיעור שיתוף** - אם הם מועטים כגרוגרת לכל אחד, ואם הם מרובים מזון ב' סעודות לכולם, והוא שיעור י"ח גרוגרות.

**מתבן שבין ב' חצרות גבוה י'** מערבים אחד ואין מערבים שניים.

**בית שמילאהו** תבן או צרורות ביטלו בטל והוי סתום לענין טומאה.

**ע"ט. נתן על החריץ נסר** שהוא רחב ד' מערבים שניים ואם רצו מערבים אחד, וכן אם נתן את הנסר לאורך החריץ אם שמיעט החריץ מרוחב ד'.

**ב' גזוזטראות** זו כנגד זו ונסר רחב ד' ביניהם מערבים ב' ואם רצו מערבים אחד, ואם גזוזטרא אחת בולטת יותר לרה"ר מערבים ב', וכן אם היתה אחת גבוהה מהשניה ג' טפחים.

**מתבן שבין ב' חצרות** - אם גבוה י' מערבים שניים ואין מערבים אחד, ומותר להם להאכיל לבהמתם (באופן שיעמוד בפני בהמתו כדי שתאכל שאסור להעמיד בהמתו לאכול מוקצה), אבל אסור לקחת לכלי ולהאכילה, **בית שבין ב' חצרות** מותר לקחת לכלי ולהאכיל לבהמתו דבבית ניכר אם נתמעט התבן, אם הבית גבוה הרבה ואין התבן מגיע לתקרה הדבר תלוי בפלוגתא אם **מחיצות שאין מגיעות לתקרה שמן מחיצות**, ולמ"ד אין שמם מחיצות מותר דווקא כשאין בין התבן לתקרה ג' טפחים, לאביי איירי בבית גבוה י"ג חסר משהו, ולרב הונא בריה דרבי יהושע אף בבית גבוה ז' ומשהו.

**ע"ט. נתמעט התבן מי' טפחים** שניהם אסורים, ואם דוורים הבאים בשבת אינם אסורים איירי כשנתמעט התבן מערב שבת, ואם נעל אחד את ביתו או ביטל את רשותו השני מותר, ואב"א צריך לנעול וגם לבטל דכיון דד שביה אתי לטלטולי, ואם חזר השני וביטל רשותו בשבילו אסור דאין חוזרים ומבטלים.

**גוב של תבן שבין תחומי שבת** כל עיר נוטלת ממה שבתחומה, ואין חוששים שיטלו ממה שמחוץ לתחום, אף לר"ע שתחומין דאורייתא.

**כיצד משתתפין במבוי** - מזכה חבית לכל בני המבוי. ויכול לזכות ע"י בנו ובתו הגדולים או עבדו ושפחתו העברים ועל ידי אשתו, אבל לא ע"י בנו ובתו הקטנים ועבדו ושפחתו הכנענים

**פסול משחק בקוביא לעירוב** - ר"י מפרש דברי חכמים שאינו פסול אלא באין לו אומנות אלא היא, אבל יש לו אומנות אחרת כשר, ודעת ר"ט שאסמכתא לא קניא, (ואם אמר הריני נזיר אם זה שבא הוא נזיר לא חלה נזירות), ועל כן אף אם יש לו אומנות אחרת פסול לעדות.

## כיצד משתתפין:

**עירוב לרבים** - רבים שרוצים לערב עירוב תחומין, מניח אחד חבית ואומר הרי זה לכל בני עירי הצריכים לכך, וכל שקיבל עליו לסמוך על העירוב מבעוד יום מותר משתחשך אסור, ולמ"ד יש ברירה א"צ לסמוך מבעוד יום, אלא שיודיעוהו מבעוד יום שיש עירוב.

אין מערבין אלא **לדבר מצוה**, כגון בית האבל או בית המשתה.

### קטן בעירוב אמו

**שיטת רב אסי** - שקטן בן שש או פחות יוצא בעירוב אמו, לרבי יהושע בריה דרב אידי איירי רבי אסי בעירב עליו אביו לצפון ואמו עירבה עליו לדרום שבדאמו ניחא ליה, אבל בעירבה עליו רק אמו עד גיל ארבע או חמש.

**שיטת רבי ינאי וריש לקיש** - בברייתא תני שקטן הצריך לאמו יוצא בעירוב אמו, ולרב ינאי וריש לקיש היינו כדמצינו גבי חיוב סוכה שהשיעור הוא כל שניעור משנתו ואינו קורא אמא אמא או כל שנפנה ואין אמו מקנחתו והיינו כבר ארבע או חמש, ודווקא כשאביו בעיר, אבל אין אביו בעיר עד גיל שש.

**פ"ב: עירוב לאנשי ביתו** - מערב אדם לבנו ובתו הקטנים ועבדו ושפחתו הכנענים אפי" שלא לדעתם, ואם עירבו לעצמם ועירב עליהם רבם יוצאים בשל רבם, אבל בנו ובתו הגדולים ועבדו ושפחתו העברים ואשתו אין מערב אלא לדעתם, ואם עירבו לעצמם ועירב עליהם רבם יוצאים בשל עצמם, ואם אמר להם שמניח עירוב עבורם ושתקו הוי עירוב.

**פ"א.** בכל מיני פת מערבים, ולרבי יהושע אין מערבים אלא בשלימה ואפי" קטנה כאיסור, אבל פרוסה אפי" מאפה סאה אין מערבים בה משום איבה, ואם ניטלה ממנה כדי דימועה מערבין בה, כדי הפרשת חלה של נחתום מערבים בה ששיעורה אחד ממ"ח, אבל בחלת בעה"ב ששיעורה אחד מכ"ד אין מערבים בה, ואם תפרה בקיסם אם ניכר תפרה אין מערבים בה ואם אינו ניכר מערבים בה.

**מיני פת** - מערבים בפת אורז, פת דוחן נחלקו בדעת שמואל אם מערבים בה, פת עדשים מערבים בה, פת של כמה מינים ושאינה ראויה לאכילה אין מערבים בה.

**פ"א: זכיה בעירוב בכסף** - לר"א נותן אדם מעה לחנוני ולנחתום כדי שיזכה לו עירוב, דכסף קונה בעירוב, וכמו בד' ערבי יו"ט שאם קנה בהמה בכסף קנה (וכופין את המוכר לשחוט) דמדין תורה מעות קונות ותיקנו שרק משיכה תקנה גזירה שמוא יאמר לו נשרפו חיטך בעליה, ובימים אלו העמידו דבריהם על דין תורה, (ורב שמואל בר יצחק אמר שבד' ערבי יו"ט איירי בזיכה לו ע"י אחר ובימים אלו זכות הוא לו).

**שיטת חכמים** שלא מועיל לתת מעות לחנוני ולנחתום, אבל בנתן מעות לבעל הבית מועיל לערוב, ואם אמר לחנוני ולנחתום זכה לי שליח שוויה ומהני, וכן בנתן כלי מהני לעירוב.

**זכיה בעירוב** - שיטת ר"י שרק בעירובי תחומין אין מערבים אלא מדעת מי שמערבים בשבילו, אבל בעירובי חצרות זכות הוא ומערבים, לשמואל הלכה כר"י, ומבואר מדבריו שלחכמים אין זוכים אף בעירובי חצרות, לריב"ל לא נחלקו חכמים בזה, ובחצר שבין ב' מבואות אין מערבים שלא מדעתו דאין זה זכות.

כל מקום ששנה רבי יהודה בעירובין הלכה כמותו, ודווקא בדיני עירוב אבל במחיצות (מבוי שניטלו קורותיו או לחייו) לא.

**פ"ב:** לריב"ל כל מקום שאמר ר"י במשנתנו אימתי ובמה אינו אלא לפרש, ולריו"ח אימתי לפרש במה לחלוק.

בבור מלא פירות מתוקנים או מים שניהם אסורים.

**כותל י"ט** הזיז שלמטה מ"י מותר לאנשי חצר והזיז שלמעלה מ"י מותר לבני עליה, ובגבוה מכך תלוי בפלוגתא דרב ושמואל.

**פ"ד: ב' גזוזטראות זו מעלה מזו** ומתחתיהם ים מותרות לשאוב מים מהים רק ע"י חור ד' על ד' טפחים ומחיצה, אם עשו לעליונה ולא לתחתונה שתייהם אסורות עד שיערבו, לרב הטעם משום שלזה בשלשול ולזה בזריקה ושלשול, ולשמואל צ"ל דאיירי כשהתחתונים עולים לעליונה וממלאים, ואביי אמר שמדובר שב' הגזוזטראות אינם מרוחקות י', ואסור בין אם עשו לתחתונה ולא לעליונה ובין אם עשו לעליונה ולא לתחתונה,

**גג הסמוך לרה"ר** צריך סולם קבוע להתירו, אבל סולם עראי אינו מועיל, לאביי משום שהגג בתוך י' לרה"ר, לרב פפא איירי כשרבים מכתפים עליו.

**פ"ה: בור שבין ב' חצרות** ומופלג מכל חצר ד' טפחים, לרב יכול כל אחד למלא מהבור וא"צ הכר דאין אדם אוסר על חבירו דרך אויר, לשמואל צריך הכר של ז"ז ו"א דבקנה סגי, ואף שבדאורייתא א"צ הכר ועל כן מקום שאין בו ד' על ד' מותר לבני רה"י ורה"ר לכתף עליו ובלבד שלא יחליפו, בדרבנן צריך הכר דחכמים עשו חיזוק לדבריהם יותר משל תורה.

**שני בתים וג' חורבות ביניהם** זה משתמש בחורבה הסמוכה לו וזה משתמש בחורבה הסמוכה לו והחורבה האמצעית אסורה לשניהם, ואיירי שהחורבות כחצובה אבל היכא דקיימי כשורה אסורים בכלם.

**פ"ה: שני בתים משני צידי רה"ר** מותר לזרוק מזה לזה, אם אחד גבוה מהשני לרב אסור לזרוק שמא יפול ואתי לאתויי ולשמואל מותר.

**"בית" לעירובי חצרות** - בית שער אכסדרא ומרפסת אינו בית, ואם נתן שם את העירוב חצרות אינו עירוב, והדר שם אינו אוסר על בני החצר לטלטל, וכן כל מקום שאין הדר אוסר המניח שם עירוב אינו עירוב, חוץ מבית שער דיחיד שאע"פ שהדר שם אינו אוסר המניח

**שיעור פת לעירוב** - שיעורו מזון ב' סעודות לכל אחד, לר"מ סעודות שבת דסבר שבשבת אדם אוכל פחות, ולר"י סעודות החול שבשבת מפני שהמאכלים ערבים המעיים מקבלים יותר אוכל, והיינו ב' לחמים של איכרים, וי"א ב' ככרות של נהר פפייתא, לריו"ח בן ברוקה שיעורו ככר של רבע קב, ולר"ש ב' שלישי ככר של שלישי קב, נמצא לריו"ח בן ברוקה ח' סעודות לקב, ולר"ש ט' סעודות לקב.

**פ"ג: שיעורים נוספים** - חצי מככר ששיעורו בו עירוב הוא שיעור שאם שהה כדי אכילתו בבית המנוגע נטמאו הבגדים שעליו, רבע מככר זה אם הככר טמא נטמא האוכלו, לרבי יהודה שיעורו ב' ביצים חסר קימעא, ולרבי יוסי ב' ביצים ועוד אחד מעשרים בביצה, ולריו"ח בן ברוקה שיעורו כביצה ומחצה שוחקות, ושמינית מככר זה מטמא טומאת אוכלים, והוא שיעור כביצה, ו"א ביצה וקליפתה וי"א בלא קליפתה.

**שיעור סאה** - סאה מדברית שיעורה מאה וארבעים וארבעה ביצים, סאה ירושלמית (שהוסיפו שתות מלבר) מאה ושבעים ושלוש ביצים, סאה ציפורית (שהוסיפו עוד שתות מלבר) מאתים ושבע ביצים, בוניס מצא סאה שהיה בה מאתים ושבע עשרה ביצים, והיינו כרבי שהוסיף לכל ביצה אחד מעשרים.

**פ"ג: שיעור לחיוב חלה** - שבעה לוגים קמח ועוד במידה מדברית, שהם ששה לוגים במידה ירושלמית, שהם ה' לוגים במידה של ציפורי.

**אנשי חצר ומרפסת** שלא עירבו, כל שגבוה י' טפחים מותר למרפסת ואסור לחצר, וכן חולית הבור והסלע, ובלבד שלא יהיה רחוק מהמרפסת ד' טפחים.

בסוגיות לעיל נתבארו הדינים אם נח התשמיש לשנים או שאינו נח לשנים או שנח לאחד מהם, ואם לזה בשלשול ולזה בזריקה (שלשניהם אינו נח) לרב שניהם אסורים, ולשמואל מותר לזה שבשלשול.

**פ"ד**, לרב הא דאיתא במתני' שבבור גבוה י' מותר למרפסת איירי בבור מלא פירות טבל, אבל



היקל ר"י אלא בעירובי חצרות דרבנן, ולא הקל רבי יוסי אלא בסוכה שהיא איסור עשה, אבל שבת הוא איסור סקילה.

**מעשה שנעשה בציפורי** שסמכו על סדינים פרוסים שלא הגיעו לקרקע והביאו ס"ת בשבת וסמכו על רבי ישמעאל ברבי יוסי.

**פ"ז. גוזזטרא שיש בה ד' אמות על ד' אמות**

התיר ר' חנניה בן עקיבא לחקוק בה ד' טפחים על ד' טפחים ולמלא מהמים שתחתיה, (לר"י שהתיר בב' חצרות אין ראייה לכאן דשם שייך לומר גוד אחית, ומכאן אין ראייה לשם דימה של טבריה יש לה אוגנים ועיירות וקרפפות מקיפות אותה), ודווקא שאינה סמוכה למחיצה, אבל אם היא סמוכה לכותל פחות מג' די באורך ד' אמות ורוחב י"א טפחים ומשהו, ואם היתה זקופה צריך שתהיה גבוהה י' טפחים ורוחבה ו' טפחים וב' משהוין, אם היתה עומדת בקרן זזית די ברוחב ב' טפחים וב' משהוים.

**אמת המים העוברת בחצר** - אסור למלא ממנה מים בשבת א"כ עשה לה כותל מיוחד י' טפחים בכניסה וביציאה, ר"י מתיר לסמוך על הכותל שעל גבה, ואם אינה עמוקה י' ורחבה ד' מותר אף לרבנן.

**אמת המים העוברת בין החלונות פחות מג' מותר למלא ולרשב"ג פחות מד' מותר למלא**

הגמ' מבארת שהאמה היא ד' טפחים שאין כרמלית פחותה מד' טפחים, ונחלקו בשיעור אגפיה להחשיבו מקום פטור שיהיה מותר למלא מים ולהניחם באגפיה וליטלם משם ולהכניסם לרה"י, דאף שאסור להחליף מרה"י לרה"ר דרך מקום פטור, מכרמלית לרה"י מותר.

**פ"ז:** שיטת זעירי שאסור להחליף דרך מקום פטור אף ברשויות דרבנן, ולשיטתו שיעור ג' וד' נאמר על אמת המים עצמה ונחלקו בשיעור כרמלית, שאם היא כרמלית אסור למלא ממנה לרה"י, ואינה כחורי כרמלית י"א משום שאין דיני חורים לכרמלית, וי"א שהיא רחוקה מהכרמלית.

עירובו שם אינו עירוב, בית תבן בקר עצים ואוצרות חשיב בית להכשיר העירוב שניתן שם והדר שם אסור, שיתוף מותר להניח אף במקום שא"א להניח עירוב חוץ מאויר מבוי.

**בני חבורה** שהיו מסובים וקדש עליהם היום, סומכין על הפת - בבית לעירוב ואם היו בחצר לשיתוף.

מקום בחצר המושכר לאחרים שיש בו **תפיסת יד** לבעה"ב אינו אסור, רבה בר בר חנה אמר אפי' יתד של מחרישה, תנא דבי שמואל דבר הניטל בשבת אסור דלא חשיב תפיסת יד כיון שיכול להוציאו משם ושאינו ניטל אינו אסור.

**פ"ז.** רבי ור"ע היו מכבדים עשירים, עשירים הגומלים חסד לעניים שומרים על העולם.

**המניח ביתו** והלך לשבות במקום אחר לר"מ אינו אסור, לר"י אסור, לרבי יוסי נכרי אסור וישראל אינו אסור, לר"ש אפי' הלך לביתו שבאותה העיר אין ישראל אסור אבל הלך לבנו אסור.

**בור שבין ב' חצרות** ורוצים למלא ממנו מים בשבת, לת"ק יעשה מחיצה בבור בתוך המים או מעליהם או מעל הבור, לרשב"ג ב"ש אומרים מלמטה וב"ה אומרים מלמעלה, לרב הונא למטה היינו סמוך למים ולמעלה היינו בתוך הבור ואינו סמוך למים, לרב יהודה למטה היינו למטה מן המים תחובה בקרקעית הבור, וצריך שיראו הקנים טפח למעלה מן המים, ולמעלה היינו מעל המים וצריך לשקע את המחיצה במים טפח, לרבי יהודה די בכותל שבין ב' החצרות.

**מחיצה תלויה**

**פ"ז:** **קורה ארבעה** מתרת בחורבה שמותר לטלטל תחתיה, ובמים בבור שבין ב' חצרות ואע"פ ששמלא מהמים שתחת הקורה שהם מעורבים במים של החצר השניה, **קל הוא שהקלו חכמים במים**, כמו שהקלו במחיצה תלויה.

טעמא דר"י שמתיר ע"י הכותל שבין החצרות אינו מטעמא דרבי יוסי שמתיר בסוכה במחיצה תלויה שלא מגיעה סמוך לקרקע ג' טפחים, דלא



**שיטת חנניה** שבגג אפי' ארוך הרבה אסור לשפוך לתוכו מים מפני שאין המים נבלעים בו.

**בימות הגשמים** מותר לשפוך אף לחצר שאין בה ד' מפני שאין אדם מקפיד אז על קלקול חצרו, ואין חוששים שיאמרו צינורו מקלח כיון שבלאו הכי הצנור מקלח, לשיטת רב נחמן אין הקולא בימות הגשמים אלא ביש לו גומא סאה שמותר לשפוך שם סאה, דבימות החמה אסור אפי' סאה משום גזירה, אבל לאביי מותר בימות הגשמים לשפוך כמה שירצה אפי' אין לו גומא.

**ב' דיוטאות** זו כנגד זו שרק אחת עשתה גומא אם עירבו מותרים לשפוך ואם לא עירבו אותה שלא עשתה גומא אסורה לשפוך, (ואותה שעשתה מותרת לשפוך בעליה שהמים ישפכו לחצר – תוס').

רבינא מפרש שמדובר שעשה מחיצה בכניסה וביציאה ואיירי שאין המחיצה שלימה ונחלקו אם לבד הוא בג' טפחים או בד' טפחים.

**גזוזטרא שהיא למעלה מן המים** אסור למלא אלא אם עשו לה מחיצה גבוהה י' מלמעלה או מלמטה, ואין מותר על ידי חקיקה ד' טפחים, שלא התיר חנניה בן עקביא לעשות כן אלא בימה של טבריה שיש לה אוגנים ועיירות וקרפפות מקיפות אותה.

(עוד התיר להם לטמון בעצה שלקחוהו כשיש עליו טל ולא חשיב הוכשר לקבל טומאה כיון שלקחוהו עם טל כדי שלא יבטל ממלאכתו ואינו חפץ בטל, ועוד התיר להסתפג באלונטית ולא חשש לסחיטה).

**פ"ח. ב' גזוזטראות זו למעלה מזו** אם עשו מחיצה רק לעליונה והתחתונה סמוכה לה בתוך ד' שתייהם אסורות עד שיערבו, והנה **יש גזל בשבת וחורבה מחזיר לבעלים** ועל כן אם אין לתחתונה רשות למלא מהעליונה אינה אוסרת על העליונה, ואיירי כשעשו החיצה בשותפות, ואם עשו לתחתונה אינה אוסרת אפי' בשותפות דגליא דעתה שלא ניחא לה למלא מהעליונה.

אין המחיצה מתרת אלא למלא אבל לשפוך לא ואיכא דאמרי אפי' לשפוך.

**שפיכת מים לחצר** – חצר ד' אמות על ד' אמות מותר לשפוך לתוכה מים בשבת, חצר פחותה מד' אסור לשפוך לתוכה אא"כ עשו לה גומא שמחזיקה סאתים מן הנקב ולמטה, ואם הגומא היא מחוץ לחצר צריך לעשות לה כיסוי, חצר ואכסדרא מצטרפין לד' אמות.

**ביב קמור ד' אמות ברה"ר** לראב"י מותר לשפוך לתוכו מים ולחכמים אסור לשפוך בו אפי' הוא ארוך הרבה, אלא שופך לידו שיפלו המים אליו.

**פ"ח: טעם האיסור** בפחותה מד"א לרבה מפני שאין החצר ראויה לזילוף ודעתו שיצאו המים לרה"ר, ולרבי זירא מפני שאין המים נבלעים בה, אם החצר אינה מרובעת אלא כגון ח' על ב' לרבה אסור ולר"ז מותר, ומודה רבי זירא שלחכמים הטעם הוא משום זילוף ומותר רק במרובעת.

## כל גגות:

### דין טלטול בגגות

**פ"ט. שיטת ר"מ שכל גגות העיר רשות אחת** דכל למעלה מ"י רשות אחת, ובלבד שלא יהיה גג גבוה י' או נמוך י' גזירה משום תל ברה"ר, וכמו שאסר ר"מ לכתף על עמוד י' ברה"ר גזירה משום תל ברה"ר, ודווקא בעמוד ואמת הריחיים אסור שאדם קובע להם מקום, ולדבריו אסור להעביר מחצר לחצר דרך גדר קבועה (ש"מ"מ אף החצרות רשות לעצמם והקרפפות רשות לעצמם) אלא רק דרך פתח.

שיטת חכמים שכל גג הוא רשות בפני עצמו, דכשם שהדירות חלוקים למטה כך הם חלוקים למעלה.

**גג הפרוץ לגג אחר** – אם המחיצות ניכרות שאין הבתים מחוברים מותר לטלטל בכל גג בפני עצמו, אם אין המחיצות ניכרות לשמואל מותר לטלטל בכל גג דאמרינן גוד אסיק מחיצתא, ולרב לא אמרינן גוד אסיק ואין מטלטלים אלא בד' אמות,

לספינה כדי לדור תחתיה דין גגה כדין גג בית, כפאה לזופתה מודה רב שאין מטלטלין בה אלא בד' אמות.

**אכסדרא בבקעה**- לרב מותר לטלטל בכולה דפי תקרה יורד וסותם, לשמואל אסור דלא אמרינן פי תקרה יורד וסותם.

שמואל אמר שההלכה כרב, ו"א דאיירי בספינה, ו"א דאיירי באכסדרא.

**צ"א**. לר"מ גגות חצרות וקרפפות כל אחד הוא רשות לעצמו ומותר לטלטל מגג לגג ומחצר לחצר מקרפף לקרפף, אבל אסור מגג לחצר ומחצר לגג, וכלים ששבתו בחצר מותר לטלטלם בכל החצר.

לחכמים גגות וחצרות הם רשות אחת, וקרפפות רשות אחת.

לר"ש גגות חצרות וקרפפות רשות אחת הם ומותר לטלטל מאחד לחבירו.

לרב הלכה כר"ש, ודווקא שלא עירבו אבל עירבו אסור דשמא יבואו להכניס מהחצר לבית, ולשמואל וריו"ח מותר אף בעירבו, דלא גזר ר"ש בזה כמו שהתיר לג' חצרות שעירבו החיצונות עם האמצעית שהיא מותרת עמהם והם מותרות עמה, אע"פ ששתי החיצונות אסורות זו עם זו,

כלים ששבתו בבית לר"ש אין הגגות חצרות וקרפפות רשות אחת, לריו"ח ושמואל איירי שעירבו, לרב דבעירבו אסור איירי בכומתא וסודרא.

**צ"א: אנשי חצר ואנשי מרפסת ששכחו ולא עירבו**- כל שגבוה י' מותר לאנשי מרפסת, פחות מ' מותר לבני החצר, ודווקא כשהיו של רבים וכל אחד עירב לעצמו, או שהיו של יחידים שא"צ לערב, אבל היו של רבים ושכחו לערב הגג האכסדרא והמרפסת הם רשות אחת, (ואם לא עירבו יחד נחלקו רב עם שמואל וריו"ח אם מותר לטלטל מהגג לאכסדרא ומרפסת, ולחכמים מותר כדלעיל שגגות וחצרות רשות אחת).

**ה' חצרות הפתוחות זו לזו ופתוחות למבוי**- ולא עירבו אסור מחצר למבוי וממבוי לחצר, וכלים ששבתו בחצר מותר לטלטלם בחצר אבל במבוי לחכמים אסור ולר"ש מותר, לרבי זירא

וכוונת חכמים במשנה אינה להתיר טלטול בכולו, אלא לאסור לטלטל ב' אמות בזה וב' אמות בזה, ותניא כוותיה דרב (צ:).

**פ"ט: גג גדול הסמוך לקטן**- לאביי בשם רב יוסף אם אין משתמשים בגגות מותר לטלטל בכל גג לעצמו, אבל אם משתמשים בגגות ליכא למימר גוד אסיק דמחיצת הקטן היא מחיצה נדרסת, לרב יוסף עצמו אם אין מחיצה מסביב לגג שניהם אסורים, וכשיש מחיצה מסביב לשניהם הגדול שרי ע"י הגיפופי, והקטן אסור דליכא גיפופי, ואם יש מחיצה רק על הגדול מותר לבני הגדול לטלטל אף בקטן, דבני הקטן סילקו עצמם מלהשתמש בגגם.

ובדומה לזה אמר רב נחמן שאם עשה אחד סולם לגגו הותר בשאר הגגות שלא עשו סולם, ובדומה לזה אמר אביי שאם בנה עליה ע"ג ביתו ועשה לפניה דקה ארבעה מותר בכל הגגות, אבל אם עשה את הפתח לצד גינתו ולא לצד שכניו אסור.

**צ: שתי אמות בגג ושתי אמות בעמוד אסור** דמטלטל מכרמלית לרה"י.

בעי רמי בר חמא שתי אמות בגג ושתי אמות באכסדרא ואת"ל דאסור ב' אמות בגג וב' אמות בחורבה דחזי החורבה לדירה מהו, תיקו.

**גגות שוים לר"מ וגג יחידי לחכמים**- לרב מותר לטלטל בכולו, ולא אמרינן שאסור משום שהגג פרוץ לרה"ר דבזה אמרינן גוד אסיק מחיצתא כיון שהמחיצות ניכרות, ואסור לטלטל מגג לחצר גזירה משום תל ברה"ר (צ:), ולשמואל אין מטלטלין אלא בד' אמות, דאף דאמרינן גוד אסיק מחיצתא, מ"מ המחיצות עשויות למטה ולא למעלה, והוי כקרפף יתר מבית סאתים שלא הוקף לדירה שאין מטלטלין בו אלא בד' אמות, ואסור לטלטל מגג לקרפף ב' אמות בזה וב' אמות בזה גזירה שמא יפחת הגג מבית סאתים (צ:).

**צ: ספינה**- לרב מותר לטלטל בכולה שהרי יש לה מחיצה, ולשמואל אין מטלטלין בה אלא ד' אמות, מפני שהמחיצות להבריח מים הם עשויות, כפאה

**מדיני הרחקה בכלאים** - מחיצת הכרם מותר לזרוע סמוך למחיצה וא"צ להרחיק ארבעה, מחול הכרם - כרם שיש לו מחיצה סמוכה לו י"א אמה אסור לזרוע שם, מפני שהד' הסמוכות לכותל אינם ראויות לזריעה, וד' הסמוכות לכרם אסור משום כלאים, ורק אם יש עוד ד"א זה חשוב כדי להתיר שם זריעה, קרחת הכרם (באמצעו) לב"ש מותר לזרוע בהרחקת ד' כשיש שם כ"ד אמה, ולב"ה די בט"ז אמה.

**ג' קרפפות זה בצד זה** - אם החיצונים מגופפים והאמצעי אינו מגופף ואדם אחד בכל אחד נחשבים החיצוניים כדרים באמצעי דין הקרפפות כרה"י, אם רק האמצעי מגופף מותר רק עד ו' סאין, הגמ' מסתפקת מה הדין כשהאמצעי מגופף ויש בו ב' בני אדם, ואת"ל שאסור מה הדין בב' בני אדם בחיצוניים ואחד באמצעי, והלכתא לקולא.

**צ"ג: גידוד חמשה ומחיצה חמשה** - שיטת רב חסדא דלא הוי מחיצה, אבל בב' חצרות זו למעלה מזו שיש גידוד ה' ומחיצה ה' ביניהם חשיב מחיצה לתחתונה הואיל ורואה פני עשרה, והתחתונה מערבת לעצמה, והעליונה אינה יכולה לערב כיון שהיא פתוחה לתחתונה, ואם העליונה מגופפת עד עשר אמות שיש מחיצה י' ופתח פחות מ" במחיצה מערבת כל חצר לעצמה, ואם רוחב התחתונה הוא עשר אמות ונפרצה במילואה לגדולה מערבים אחד ואין מערבים שניים, אמנם העליונה שלא נפרצה במילואה לקטנה יכולה לערב גם לעצמה.

שיטת מרימר שגידוד חמשה ומחיצה חמשה מצטרפים, וכן הלכה.

**דירורים הבאים בשבת** - אם נפל בשבת כותל שבין ב' חצרות לרב אין מטלטלים אלא בד' אמות, ולשמואל מותרים כל אחד עד המקום שבו עמדה המחיצה.

עירבו ב' חצרות יחד דרך חלון או פתח ונסתם מותרים, דשבת כיון שהותרה הותרה.

**צ"ד: חצר שנפרצה לרה"ר** - החצר עצמה דינה ככרמלית שאסור לטלטל ממנה לרה"ר ואם

אסור במבוי עצמו דמבוי שלא נשתתפו בו אין מטלטלים בו אלא בד' אמות.

**צ"ב:** לריו"ח שפוסק כר"ש שכל החצרות רשות אחת, הא דבכותל גבוה י' ורחב ד' מותר לאכול בראשו, מותר אף להוריד למטה, בלבד שלא יכניסו לבית.

**שתי חצרות וחורבה ביניהם** אחת עירבה ואחת לא עירבה מותר לבני הצר שלא עירבה לטלטל בחורבה, אבל לאותה שעירבה אסור שמא יביאו כלים מהבית לחורבה, וי"א ששתיים מותרות שכיון שאין החורבה משתמרת לא חיישינן.

ביאור מתני' לרב - **חצר גדולה הסמוכה לקטנה** וכן גג גדול הסמוך לקטן, שמחיצות גג ניכרות כמו מחיצות החצר, הגדולה מותרת והקטנה אסורה מפני שהיא כפתחה של גדולה, לשמואל הדימוי הוא שבג דרסי רבים כמו בחצר דבכהאי גוונא לא אמרינן גוד אחית.

**דירי גדולה בקטנה ואין דירי קטנה בגדולה**

**צ"ב: כלאים** - גפנים בגדולה אסור לזרוע בקטנה, ואם זרע נאסרו הזרעים ולא הגפנים, ואם הגפנים בקטנה מותר לזרוע בגדולה.

**גט** - אם האשה בחצר הגדולה וזרק בעלה את הגט בקטנה מגורשת, ואם האשה בקטנה וזרק לגדולה אינה מגורשת.

**תפילה** - צבור בגדולה וש"ץ בקטנה יוצאים יד"ח, צבור בקטנה וש"ץ בגדולה אין יוצאים יד"ח, ט' אנשים בגדולה ואחד בקטנה מצטרפים למנין, ט' בקטנה וא' בגדולה אין מצטרפים, יש צואה בגדולה אסור לקרות בקטנה, צואה בקטנה מותר לקרות בגדולה.

אביי שואל א"כ **מצינו מחיצה לאיסור** למה אסור לזרוע בקטנה משום כלאים ולא די בהרחקת ד' אמות.

**צ"ג:** הגמ' מביאה ראיות שמצינו מחיצה לאיסור ואביי דוחה את הראיות -

א' השווה גיפופיה בחצר גדולה שנפרצה לקטנה, ב' השווה פצימיה בסיכך ע"ג אכסדרא, ג' השווה קריוו אסור לזרוע בכלול משום כלאים, ואביי אמר התם משום סילוק מחיצות הוא.

**טלטול ברה"ר תחת תקרה** - רבי יהודה מתיר וחכמים אוסרים, רבה מפרש טעמיה דר"י משום פי תקרה יורד וסותם, ואביי מפרש משום דקסבר דבב' מחיצות סגי.

טלטל פטור, במתני' איתא שלר"א דינה כרה"ר, הגמ' מבארת דאירי כשנחלקים היכן היתה המחיצה, דס"ל לר"א שכשאבדה לרבים דרך בשדה וביררו בה דרך לעצמם מה שביררו הוי רה"ר, ולרבנן הוי כרמלית, אופן שני לביאור מחלוקתם שנחלקו על מקום המחיצה משום דין צידי רה"ר שלר"א הוי רה"ר כיון שרבים הולכים שם, ולרבנן לא הוי רה"ר, וקמ"ל דאף דליכא חיפופי פליגי רבנן.

## המוצא תפילין:

מתני' - **חצר שנפרצה לרה"ר משתי רוחותיה וכן בית וכו'**

### **המוצא תפילין בשבת**

**צ"ד:** לרב איירי בחצר שנפרצה פחות מ' בקרן זוית (דאין דרך לעשות שם פתח), ובבית איירי שנפרץ באלכסון דליכא למימר פי תקרה יורד וסותם.

**צ"ה:** שיטת תנא קמא שמכניסים זוג זוג, ואפי' לר"מ שהמציל מהדליקה לובש כל מה שיכול ללבוש התם בחול לובש כמה שירצה, אבל תפילין כיון שבחול אינו לובש אלא זוג אחד אף בשבת נמי.

לשמואל לא אמרינן פי תקרה יורד וסותם לד' מחיצות אבל לג' אומרים, ואירי מתני' בחצר שנפרצה יותר מ' ואפי' נפרצה ברוח אחת אסורה, ובבית איירי שנפרץ בקרן זוית וקריו ברוח ד' ונמצא ד' פיות שצריך לסתום ע"י פי תקרה.

**שיטת רבן גמליאל** שמכניסים שתיים שתיים, משום שהתירו להציל רק בדרך לבישה במקום תפילין, ומקום יש בראש וביד להניח ב' תפילין.

לרב מותר לטלטל באכסדרא **דפי תקרה יורד וסותם** ולשמואל אסור, י"א שנחלקו ביותר מעשר אבל אם הפרצה פחות מעשר מותר אף לשמואל, וי"א שנחלקו בפחות מעשר אבל ביותר מעשר אף לרב אסור.

**ביאור מחלוקת ת"ק ור"ג** - א' אם יש מקום להניח ב' תפילין (נדחה), ב' לת"ק שבת זמן תפילין ולר"ג לאו זמן תפילין, ג' ת"ק סבר מצוות צריכות כוונה ואם מכון הוי בל תסיף ולר"ג אינם צריכות כוונה, ד' לת"ק עובר על בל תסיף בלא כוונה ולר"ג אינו עובר.

**צ"ה.** קורה ארבעה מתיר בחורבה ובמים - לל"ק הנ"ל איירי בעשר ולכ"ע, ולל"ב אין הקורה מתירה אלא לרב.

**צ"ו.** שבת זמן תפילין - שיטת רבי עקיבא ששבת ויו"ט לאו זמן תפילין כיון שתפילין הם אות וימים אלו הם עצמם אות, שיטת רבי נתן שלילה זמן תפילין אך אין ראייה ששבת זמן תפילין, ליונתן הקיטוני לילה לאו זמן תפילין, מיכל בת שאול היתה מניחה תפילין ולא מיחו בה חכמים, שיטת רבי יוסי ור"ש דמותר לנשים לקיים מצוות שפטורות מהם, וכמו שמותרות לסמוך, (ועל כן לא מיחו באשתו של יונה שהיתה עולה לרגל), ור"מ (סתם משנה) שאוסר על נשים לתקוע (והתינוקות מותרים) סובר שאין נשים מותרות לקיים מצוות שפטורות מהם, ואעפ"כ אמר ר"מ שגם אשה שמצאה תפילין

**סיכך ע"ג אכסדרא** - אם יש לה פצימין כשרה, אין לה פצימין לשמואל פסולה, לשיטת רב אביי מכשיר ור"ב פוסל משום שלא נעשו המחיצות לצורך הסוכה.

שיטת רבי יהודה שאם החצר או הבית נפרצו ומבוי שניטלו קורותיו או לחייו בשבת מותרים לאותה שבת, ורבי יוסי אוסר אף לאותה שבת, לרב הלכה כרבי יוסי ולשמואל הלכה כרבי יהודה.

**טלטול חבית מים מחוץ לתחום** - במתני' תנא שלר"י מותר לתתה לחבירו וחבירו לחבירו ואפי' מחוץ לתחום, ואמרו לו לא תהלך זו יותר מרגלי בעליה, וא"א לבאר טעמא דר"י משום שמים אין בהם ממש ואיירי כשעירה לחבית אחרת, שלא אמר ר"י הכי אלא במים הבלועים בעיסה, אבל כשאינם בלועים, ואפי' בקדירה לא בטלי מפני הרוטב, אלא איירי כשהחבית קנתה שביתה והמים לא קנו, וס"ל לר"י שהחבית טפילה למים, כמו שמצינו בהוצאה שהמיטה בטילה לחי השוכב בה והכלי בטל לאוכלים, לרב יוסף לא התיר ר"י אלא בשיירא וכשהמים לא קנו שביתה, לאבייב שיירא אפי' אם המים ג"כ קנו שביתה מותר, לרב אשי איירי בחבית ומים דהפקר דר"י סובר שאין חפצי הפקר קונים שביתה, ואמרו לו שחפצי הפקר קונים שביתה.

### היה קורא בספר ונתגלגל

**צ"ת.** היה קורא בספר על האיסקופה ונתגלגל מידו גוללו אצלו - לרב יהודה איירי באיסקופה רה"י ולפניה רה"ר, ולא גוזרים דילמא נפיל ואתי לאתווי כר"ש דכל דבר שהוא משום שבות אינו עומד בפני כתבי הקודש, (ואף שבסיפא הוזכר ר"י ור"ש רישא וסיפא ר"ש ומציעתא ר"י), לרבה איירי באיסקופה הנדרסת ולכן לא גזרו בה שיש בזה בזיון, לאביי איירי באיסקופה כרמלית ולפניה רה"ר ולא התירו אלא בתוך ד"א שאין חשש שיבוא לחיוב חטאת, אבל מחוץ לד"א אם יעביר ד"א יבוא לידי חיוב חטאת לא התירו, ולא חוששים שיעביר מרה"ר לרה"י דרך האיסקופה שיש בזה חיוב חטאת, משום שמדובר באיסקופה ארוכה ותולים שיזכר ולא יכניס לרה"י, ואב"א כבן עזאי שמהלך כעומד ואין כאן הכנסה מרה"ר לרה"י כיון שהניח בכרמלית, ואין חוששים שיזרוק מפני שאין זורקים כתבי הקודש.

**היה קורא בראש הגג** ונתגלגל הספר מידו גוללו אצלו, ואם הגיע לעשרה טפחים הופכו על הכתב, ואע"פ שלא התירו לכותבי ספרים להפוך היריעות אלא צריכים לכסותם בבגד, כאן איירי שאין לו בגד שאם לא יהפכם יתבזו יותר.

מכניסה אותם זוג זוג, ומבואר שתפילין אינם מצות עשה שהזמן גרמא, והיינו ששבת זמן תפילין, וכן ר"י (סתם ספרא) אוסר לנשים לסמוך.

**צ"ו:** המוצא תכלת בשוק - עשוי כלשונות ואפי' חוטים שזורים פסולים לציצית דשמא עשאם לצורך אחר ולא נעשו לשמה, אבל מופסקים כשרים דכולי האי לא טרחי אינשי.

**המוצא תפילין חדשות** לר"מ מותר להכניסם ולר"י אסור, רבא מבאר שנחלקו אם אדם טורח שלא לשם מצוה, והגמ' מוכיחה מהברייתא דאיירי בחדשות שאינם קשורות הטעם ר"י להכניסם משום שאסור לקשור, ואף לענוב אסור לר"י דעניבה קשירה מעליתא היא, ויכול לענוב כצורת הקשירה דקשר תפילין הלכה למשה מסיני, אבל לר"מ מותר לענוב ועל כן יכול לענוב ולהכניסם בשבת.

**צ"ז.** הלוקח תפילין ממי שאינו מומחה - בודק ב' של יד ואחת של ראש או ב' של ראש ואחת של יד, דבעינן מומחה בשל יד ובשל ראש, לרבי דבתרי זימני הוי חזקה בודק אחת של יד ואחת של ראש, אם קמה כמה צבתים בודק בכל צבת דדרך שכל צבת היא מסופר אחר, ואפי' ד' או ה' צבתים צריך לבדוק מכל אחד.

**מצאם צבתים או כריכות** - צבתים היינו זוגות זוגות הקשורות כמה זוגות יחד, וכריכות שקשורים הרבה יחד ואין כל זוג קשור בפני עצמו, אם יכול להכניסם זוג זוג ולגמור להכניסם לפני שקיעת החמה יכניסם, אבל אם לא יכול לגמור מחשיך עליהם ומביאם.

**בסכנה** מכסם והולך לו ובברייתא תנא מוליכם פחות פחות מד"א, הא בסכנת גוים הא בסכנת ליסטים, ב' ביאורים ברש"י, ור"ש אוסר להוליכם פחות פחות מד"א שמא ישכח וילך ד"א אלא נותנם לחבירו וחבירו לחבירו, ותנא קמא סבר דעדיף פחות פחות מד"א דכשנותנם לחבירו אוושא מילתא דשבת.

**צ"ז:** נולד לו בן בשדה נותנו לחבירו וחבירו לחבירו, אפי' הם מאה שקשה הדבר לתנוק, ולא יעבירו פחות פחות מד' אמות.

ברשות אחת ולטלטל בשניה, הכא אסור כיון שצריך את המים וגוזרים שמא יכניסם אליו.

**צ"ט:** לענין **כרמלית** אביי אוסר וזו כוונת המשנה וכן בגת, ורבא מתיר וכוונת המשנה וכן בגת שאם שותה מהגת לא ישתה בלי מעשר אא"כ הכניס ראשו ורובו, (ר"מ מתיר בחמין ובצונן ור"א בר צדוק מחייב מעשר וחכמים מחייבים מעשר בחמין ופוטרים בצונן).

**קולט אדם מן המזחילה** למטה מי', ואיירי במזחילה בתוך ג' לגג שנחשבת רה"י כמו הגג ועל כן אסור לצרף לקחת ישירות מהמזחילה, **צינור** מותר אף לצרף ממנו כיון שאינו בתוך ג' ואם יש בצינור עצמו ד' על ד' אסור מפני שאז הצינור עצמו הוא רה"י.

**בור ברה"ר** אם הוא סמוך לרה"י מותר למלא ממנו בשבת, ואיירי כשהבור עמוק י' ובור וחוליתו מצטרפים לי', ואם הבור רחוק מהכותל צריך שתהא חוליתו גבוהה י'.

**אשפה ברה"ר** גבוהה י' מותר לשפוך לתוכה מים בשבת, ודווקא אשפה דרבים אבל אשפה דיחיד חיישין שמא ינטל ממנה ותהיה פחותה מי', ומעשה במבוי אחד שצידו אחד היה כלה לים וצידו אחד לאשפה ולא התיר רבי לטלטל שם שמא יתבטלו מחיצותיו.

**אילן שהוא מיסך על הארץ** אם אין נופו גבוה מן הארץ ג' טפחים מטלטלים תחתיו, ודווקא עד בית סאתים.

**ק. ישיבה בשבת על שורשי אילן** - שורשים שהם גבוהים מג' טפחים ובהמשך השורשים יורדים ללמטה מג', לרבה מותר להשתמש בחלק שמתחת לג' ורב ששת אוסר, וכמו כן נחלקו בשורשים קטנים למטה מג' היוצאים מן הגדולים שהם למעלה מג', וכן נחלקו באילן הנמצא בתוך חריץ אם מודדים ג' מקרקע החריץ או משפת החריץ, וכן נחלקו באילן הנמצא בחצר בקרן זוית אם מודדים מקרקע החצר או מהגדר, ואף בתוך הבית נחלקו ואין אומרים לגבי דין זה ביתא כמאן דמליא דמי, שורשי אילן גבוהים ג'

**הגיע לעשרה טפחים הופכו על הכתב** - במה דברים אמורים בכותל משופע אבל באינו משופע אפילו פחות מג' טפחים גוללו אצלו ואפי' אינו מסולק אלא כמלוא מחט מותר דבעינן הנחה ע"ג משהו.

**צ"ח:** זיו שלפני החלון והוא פונה לרה"ר מותר לתת עליו כלים שאם יפלו ישברו, אבל אסור לתת עליו כלים שלא ישברו דילמא נפיל ואתי לאתווי, ומותר להשתמש בכל הזיו אפי' הוא ארוך, ואם הזיו פחות מעשרה טפחים אסור להשתמש בו, ב' זיזים ובתחתון יש ד' ובעליון אין ד' מותר להשתמש בעליון רק כנגד חלונו משום דחשיב חורי החלון אבל שלא כנגד החלון אסור.

**צ"ט:** מותר לעמוד ברה"ר ולטלטל ברה"י, **ברה"י ולטלטל ברה"ר** ובלבד שלא יוציא חוץ לד' אמות, ור"מ אוסר, ואם הוציא חוץ לד' אמות לרבה שהמעביר מתחילת ד' לסוף ד' דרך עליו חייב חטאת הכא חייב, וממתני' ליכא ראייה דאיכא למימר שאם הוציא פטור אבל אסור.

לא יעמוד אדם ברה"י וישתין ברה"ר או ברה"ר וישתין ברה"י וכן לא ירוק מרשות לרשות, ואם עשה כך חייב חטאת, דחשיב כעקירה מע"ג מקום ארבעה, דמחשבתו משוויא ליה מקום (כמו בזרק לפי כלב או כבשן).

רבא הסתפק אם הוא ברה"י ופי' אמה ברה"ר וקאי בתיקו.

**נתלש רוקו בפיו** - ר"י אוסר ללכת ד"א ברה"ר משנתלש רוקו מפיו, וחזר בו ר"י וסבר שאין לאסור אלא משהפך בו, ועל כן אם היה אוכל תרומה בידים מסואבות והכניס ידו לפיו ונגע בתרומה, אם יש בפיו רוק שהיפך בו חשיב משקה להכשיר את התרומה לקבל טומאה, (ור"מ מטמא ורבי יוסי מטהר בין הפך בין לא הפך).

הכח ורק בפני רבו חייב מיתה.

לא יעמוד אדם **ברה"י וישתה ברה"ר** או ברה"ר וישתה ברה"י, אא"כ הכניס ראשו ורובו למקום שהוא שותה, ואפי' לרבנן שמתירים לעמוד



לא היו כמותם, ואיירי שאינה תובעת בפה אלא מרצה בפניו.

**עשר קללות נתקללה חוה** - דם נדה, דם בתולים, צער גידול בנים, צער העיבור, צער הלידה, תשוקתה לבעלה כשיוצא לדרך, שאין האשה תובעת בפה כמו האיש, עטופה בראשה, אסורה לינשא לשניים, יושבת בתוך הבית, ויש מוסיפים שמגדלת שער כלילית, ומשתנת כבהמה, ונעשית כר לבעלה, וי"א שג' אלו שבח הם לה.

אלמלא ניתנה תורה היינו לומדים צניעות מחתול, גזל מנמלה, עריות מיונה, דרך ארץ מתרנגול שמפייס ואח"כ בועל.

**ק"א. הדלת שבמוקצה** שאינה קבועה בקיר וחבילות קוצים ומחצלות אסור לנעול בהם בשבת, ואם הם גבוהים מן הארץ אפי' כמלוא נימא מותר, אם הם קשורים והקשר תלוי מותר לאביי איירי כשיש להם ציר ולרבא מותר אף בהיה להם ציר.

**דלת אלמנה** העשויה מקרש אחד ואיכא דאמרי שאין לה בריחים אין נועלים בה בשבת.

המעמיד עצים למדורה ביו"ט יתן העליונים ואח"כ התחתונים, וכן ביצה וקדירה מיטה וחביות יניח אותם ואח"כ יניח מה שתחתיהם.

לא יעמוד אדם **ברה"י ויפתח ברה"ר** או ברה"ר ויפתח ברה"י, אלא אם עשה מחיצה גבוהה י', אמרו לו מעשה וכו' לרב פפא איירי בירושלים לאחר שנפרצו בה פרצות שדינה כרה"ר, לרבא איירי אף בלא פרצות ודינה ככרמלית, ור"מ סובר לאסור גם בכרמלית ורבנן מתירים בכרמלית, וחזר בו ר"מ מהאיסור בכרמלית.

**ק"א: פתחי שערי גינה** שהם גבוהים י' ורחבים ד' מותר לפתוח רק מהבית שער, **חנויות הפתוחות לרה"ר** אם המנעול למטה מ' מניח המפתח באיסקופה מע"ש ומותר לפתוח ולנעול ולהחזירו לאיסקופה ששניהם כרמלית, אם המנעול למעלה מ' מניח את המפתח במנעול, וחכמים מתירים להניח את המפתח באיסקופה ולפתוח בו בשבת כשאין במנעול ד' דמקום שאין בו ד' מותר בין

אסור לישוב עליהם, וכן אם יש תחתיהם חלל ג' אסור אף אם בצדם הם שוים לארץ.

**שימוש באילן ובבהמה בשבת** - אסור לעלות להתלות או להשען על אילן או בהמה בשבת, וכן לא יעלה מבעוד יום וישאר שם בשבת, אם עלה עליהם אם עלה מבעוד יום מותר לרדת משחשכה, ואב"א בשוגג מותר ומזיד אסור, ואב"א בשוגג נחלקו אם גזרו שוגג אטו מזיד, הגמ' רוצה לתלות דין זה במחלוקת דלהלן אם קום ועשה עדיף וירד מהאילן או שב ואל תעשה עדיף וישאר על האילן, והגמ' מחלקת בין המקרים.

**בור שיח מערה וגדר** מותר לטפס ולרדת בהם אפי' הם גבוהים הרבה.

**קום ושעה עדיף או שב ואל תעשה עדיף** - נתערב דם ב' קרבנות יחד, אם שניהם טעונים מתנה אחת יתן מתנה אחת, אם שניהם טעונים מתן ד' יתן ד' מתנות, אם אחד טעון מתנה אחת ואחד טעון ד' מתנות לר"א יתן ד' מתנות שלא יעבור בבל תגרע ואינו עובר בבל תוסיף כיון שעושה כך לצורך הדם הטעון ד', לרבי יהושע יתן מתנה אחת שלא יעבור בבל תוסיף דשב ואל תעשה עדיף.

**ק: אילן שגזעו מחליף** אסור לעלות בו, אבל היבש שאין גזעו מחליף אסור, ודוקא בימות החמה שניכר לכל שהוא יבש כיון שאין בו עלים, ואין עליו פירות, ולא נושרים ממנו קיסמים.

**הליכה ע"ג עשבים בשבת** - ע"ג יבשים מותר וע"ג לחים אסור, ואב"א בימות החמה אסור בימות הגשמים מותר, ואב"א עם נעלים מותר ויחף אסור, ואב"א אם יש לסנדלים עוקצי אסור, ואב"א ביש עוקצי אסור רק בארוכים, והאידנא דקימא לן כר"ש מותר שהרי אינו מתכוון.

אסור לאדם לכוף את אשתו לתשמיש, והעושה כן הוין לו בנים שאינם מהוגנים, וכן לא יבעול וישנה שלא לדעת אשתו, אבל הבועל ושונה לדעתה יהיו בניו זכרים, אשה התובעת בעלה לדבר מצוה זוכה לבנים שאפי' בדורו של משה



**החזרת ציר בשבת** - לת"ק ציר התחתון של כלים מותר להחזירו במקדש ואסור במדינה והעליון אסור אף במקדש גזירה שמא יתקע ואם תקע חייב חטאת, לר"י התחתון מותר במדינה והעליון במקדש דאין בנין בכלים, ציר של בור ודות אסור אף במקדש ואם החזיר חייב חטאת.

**רטיה** - אסור לשים רטיה בתחילה בשבת, ולהחזיר מותר במקדש ואסור במדינה, אם נפלה מאיילה מותר להחזירה, ולר"י מותר רק כשלא נפלה לגמרי, לרב חסדא לא התיר ת"ק אלא כשנפלה ע"ג כלי, ולמר בר רב אשי בנפלה ע"ג כלי גם ר"י מתיר והלכה כדבריו.

מותר לקנח את המכה אבל את הרטיה אסור מפני שהוא ממורח.

**קשירת נימא** - נימא שנפלה מותר לקושרה במקדש אבל לא במדינה, ובברייתא תנא שאסור לקשור ומותר לענוב, י"מ שנחלקו אם מכשירי מצוה דוחין את השבת, ואב"א לכו"ע מכשירי מצוה דוחים שבת ובאמצע מותר לקשור אבל בצד שדי בעניבה אסור לקשור אלא יענוב, ואב"א נחלקו באמצע אם גוזרים שמא יבוא לקשור מן הצד, לקשור נימא בתחילה אסור.

### חתיכת יבלת בשבת

**ק"ג. חותכין יבלת** במקדש אבל לא במדינה, ואם בכלי אסור אף במקדש, ובפסחים תנא שלת"ק אסור לחתוך ולר"א מותר -

י"מ דאיירי בלחה ומתני' מתירה ביד והתם איירי בכלי וקמ"ל שר"א מתיר אף בכלי, וביבשה מותר אפי' בכלי.

וי"מ דאיירי ביד ומתני' התירה בלחה והתם איירי ביבשה, אבל בכלי אסור אף בלחה, לרב יוסף איירי ביד והתם איירי במדינה לצורך המקדש שלא התירו שבות מקדש במדינה, אבל הגמ' מוכיחה שמותר שבות דמקדש במדינה מהא דמשלשלין את הפסח בתנור עם חשיכה ולא גזרינן שמא יחתה, אע"פ שרק כהנים זריזים אבל בני חבורה לא.

לבני רה"י ובין לבני רה"ר, אבל אם יש בו ד' אסור, ור"מ אסור אף באין בו ד' דס"ל חוקקין להשלים.

### כמה דינים האסורים במדינה

#### ומותרים במקדש -

#### נעילה בנגר -

**ק"ב.** נגר הקשור ותלוי וניטל באיגודו נועלים בו בשבת.

נגר שאינו קשור אסור לנעול בו בשבת, לרבי יהודה נועלים בו במקדש.

נגר שיש בראשו גלוסטרא הקשור אך אינו ניטל באיגודו ר"א אסור ורבי יוסי מתיר.

נגר הקשור ואינו תלוי לת"ק במקדש מותר ובמדינה אסור, ולרבי יהודה מותר אף במדינה ובה הלכה כדבריו, ודווקא כשהנגר קשור בדלת. נגר הקשור בגמי דינו כנגר שאינו קשור.

**נקמז** שיוצא הנגר מהאסקופה לקרקע אסור לנעול בו דמחזי כבונה.

נגר שאינו קשור שעשה לו בית יד מותר לנעול בו.

קורה כבידה הראויה לישיבה אינה מוקצה ומותר להניחה בדלת.

מכתשת תורת כלי עליה ומותר להניחה בדלת.

**עשית אוהל בשבת** - מוטות שע"ג הספינה שיש ברוחבם טפח או שאין ביניהם ג' טפחים מותר לפרוש עליהם מחצלת בשבת מפני שמותר להוסיף על אוהל עראי, וכן במחצלת המסככת על אילים אם היה פרוש טפח מע"ש מותר לפרוש את שאר המחצלת בשבת.

**וילון** מותר לנטותו ולפרקו בשבת.

**כילת חתנים** מותר לנטותה בשבת, ודווקא כשאין בראשה טפח ואין בסמוך ג' טפחים לגג טפח ואין בשיפועה מהאמצע ולמטה טפח.

**ק"ב: כובע** שיש ברחבו טפח וכן אם שרבב גלימתו טפח אין בזה משום עשית אוהל, ואם אין הכובע מהודק אסור דילמא נפיל ואתי לאתויי.

**השמעת קול בשבת** - לעלא אסור אפי' לדפוק על הדלת, ולרבה אינו אסור אלא בקול של שיר, ולרבה הא דמטיפין ממיארק להשמיע קול לחולה ומשמע דלבריא אסור היינו במטיף כדי שישן שזה קול שיר, אבל כדי להעירו מותר אף לבריא, והא דאסור לספק ולטפח להבריח עופות משום גזירה שמא יטול צרור, והא דאסור לשחק באגוזים הטעם שמא ישוה גומות, והא דאסור למלא מים מהבור במדינה ורק במקדש התירו טעם האיסור שמא ימלא לגינתו ולחורבתו, אמימר התיר במחוזא מפני שלא היו שם גינה וחורבה, וחזר ואסר כי מילאו בחול לצורך שרית כותנה.

**ק"ד: ממלאים מבאר הקר ביו"ט** ולא מכל הבורות הקרות אלא מזו בלבד שכשעלו מבבל התירו הנביאים למלא ממנה וכן היה מנהג אבותיהם.

### שרץ במקדש

**שרץ שנמצא במקדש** לריו"ח בן ברוקה כהן מוציאו בהמיינו ואע"פ שנמטמא האבנט כדי שלא תשהה הטומאה עד שימצא צבת של עץ, לר"י יוציאו בצבת של עץ שאינו מקבל טומאה ולא בהמיינו כדי שלא יוציאו את האבנט ולהרבות טומאה.

**מהיכן מוציאים אותו** - לר"ש בן ננס מוציאים מההיכל מהאולם ומבין האולם ולמזבח, דסבר שמה שהלויים הוציאו את הע"ז מהעזרה ולא הכהנים כדי למהר ההוצאה משום שמותר לשהות טומאה בעזרה, לר"ע מוציאים מכל העזרה, ומה שהוציאו הכהנים לעזרה משום שאסור ללויים להכנס להיכל, בשאר המקומות לכל אחד כדאית ליה כופין עליו פסכטר סיר נחושת,

לשמואל **המכניס טמא שרץ** למקדש חייב אבל שרץ עצמו פטור, לריה"ג כלי חרס שנמטמא א"צ להוציאו.

**ק"ה. כניסה למקדש** - מותר לכל אדם טהור ליכנס להיכל לבנות ולתקן ולהוציא טומאה, ומצוה בכהנים ואם אין כהנים לוויים ואם אין לוויים יכנס ישראל, ולרב כהנא רק לכהנים מותר

לרבה מתני' כר"א המתיר מכשירי מצוה בשבת, ומ"מ צריך לעשות שינוי במה שאפשר ולכן יחתוך ביד ולא בכלי.

**הרכבתו והבאתו מחוץ לתחום וחתכת יבלתו** אין דוחין את השבת ר"א אומר דוחין, י"מ שנחלקו בדברנו כתחומין וטלטול בעל חי שהם דרבנן כך גם חתיכת יבלתו איירי ביד, וי"מ שנחלקו בדאורייתא בחתיכה בכלי, וטלטול דלא כר"נ שחי נושא את עצמו, ותחומין כר"ע שתחומין דאורייתא.

**ק"ג: כהן שעלתה לו יבלת** חבירו חותכה לו בשינוי, לר"א איסור חתיכת יבלת הוא מדאורייתא ולכן צריך שינוי, וחבירו אסור ביד גזירה אטו כלי אלא דווקא בשינוי מותר, לחכמים חתיכת יבלת אסורה מדרבנן ובמקדש מותר אף ע"י עצמו.

**כהן שלקה באצבעו** כורך עליה גמי במקדש אבל לא במדינה, ואם להוציא דם אסור אף במקדש.

**יתור בגדים וחציצה** - לרב יהודה בריה דר' חייא אם כורך על אצבעו צלצול קטן הוי יתור בגדים ועבודתו פסולה, ולריו"ח שלא במקום בגדים אינו יתור בגדים, ואיירי בשמאל או בימין שלא במקום עבודה דאל"כ הוי חציצה, שיטת רבא דבמקום בגדים חוצץ בכל שהוא, ושלא במקום בגדים רק ג' על ג' חוצץ, וצלצול קטן שהוא חשוב י"ל דחשיב כמו ג' על ג', ללישנא בתרא נחלקו לגבי חציצה דלרב יהודה גמי אינו חוצץ וצלצול חוצץ, ולריו"ח שלא במקום בגדים אינו חוצץ אלא בג' על ג', ריו"ח התיר בגמי במקדש אע"פ שהוא מרפא.

**ק"ד. בוזקין מלח ע"ג הכבש** בשביל שלא יחליקו, ואסור לבטלו להיות שם לעולם משום שמוסיף על הבנין, וכיון שאין מבטלו הוי חציצה ומותר רק בשעת הולכת עצים למערכה דלאו עבודה היא.

**חצר שנתקלקלה** מביא תבן ומרדה בה, ואינו מבטלו שם, משום ר"א אמרו שאינו מרדה בסל ובקופה אלא בשולי קופה.

להכנס לעשות ריקוע פחים, ומצוה בתמימים  
ואם אין תמימים יכנסו בעלי מומין, מצוה  
בטהורים ואם אין טהורים יכנסו טמאים, טמא  
ובעל מום לרב עדיף טמא ולרב אלעזר עדיף בעל  
מום.

## הדרן עלך מסכת עירובין



